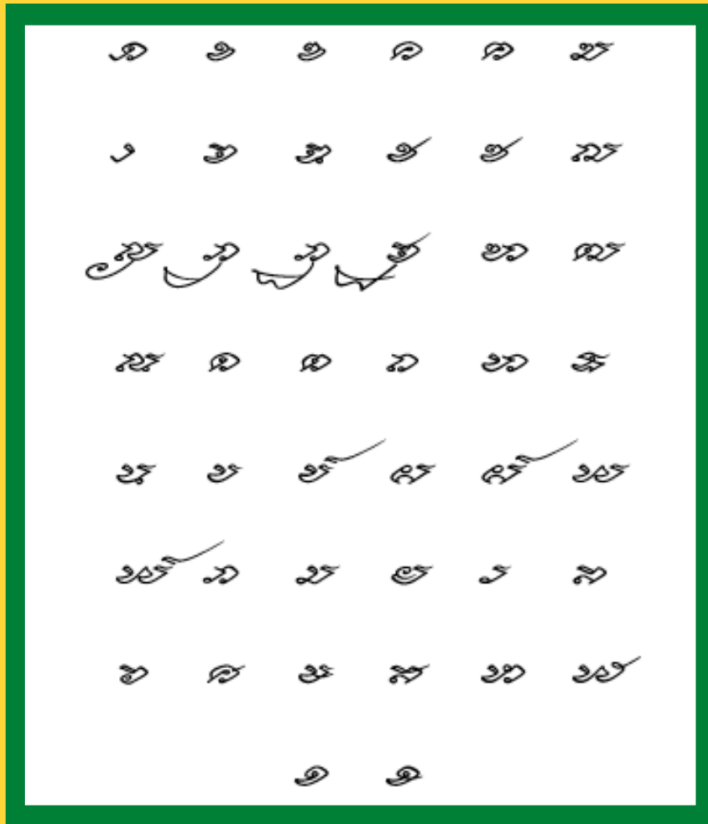

Journal of Thai Language and Thai Culture วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย

ISSN 2821-9570 (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2565)

"อักษรไทยย่อ"

สมัยอยุธยาตอนปลาย

รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231)

และรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. 2275-2301)

- "กลวิธีทางภาษาในวรรณกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัว" โดย ณัฐกิจ ศศิธรฉาย
- "โครงสร้างปริจเฉทการแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ "ชีวิตดีดีรีวิว" โดย จิรัฐฎิการณ บัญต่อ
- "ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) : ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์" โดย ธนิตา พิมพ์โนทัย, วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และบุญเลิศ วิวรรณ
- "มโนทัศน์เรื่องลิติตตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนา" โดย อธิวัฒน์ แสงแก้ว
- "ไม้คางโค : ประวัติทางภาษาและลักษณะการใช้จากอดีตสู่ปัจจุบัน" โดย ชวัลภา พรหมาชูช และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการ
“วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย” ปีที่ 8 ฉบับที่ 2
(กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. ศาสตราจารย์พิเศษจ้านงค์ ทองประเสริฐ
2. ศาสตราจารย์ ดร.จ้านงค์ อติวัฒนสิทธิ์
3. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ
4. ศาสตราจารย์ ดร.เตือน คำดี
5. ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ
6. ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงส์สุวรรณ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา กาญจนะวรรณ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทือง ทินรัตน์
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภัคดีคำ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย
14. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา
15. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รัชัณณ
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ รุณรา
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
18. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา แก้วคัลณา
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ อังสุวิริยะ
20. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยเสนอ ตริวิเศษ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา กาญจนะคุหะ

22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา ลาภใหญ่
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา อินทร์มพรรย์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทุล
5. รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพ์วง
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เลอเลิศยุติธรรม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา

กองบรรณาธิการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ วิวรรณ	บรรณาธิการ
2. อาจารย์นริศรา หาสนาม	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
3. อาจารย์ ดร.ดิเรก หงษ์ทอง	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
4. อาจารย์พัชราพรรณ กะตากล	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
5. นางสาวชนัญญา สนิทวาที	พิสูจน์อักษรและจัดเรียบเรียงเนื้อหา

บทบรรณาธิการ

“วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย” (Journal of Thai Language and Thai Culture) ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2565) เป็นวารสารของภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อันเป็นฉบับที่ 2 ที่เผยแพร่แบบออนไลน์ผ่านระบบ Thajol2.0 โดยได้เปิดรับบทความวิจัยและบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากนิสิต นักศึกษา บุคลากร ครู อาจารย์ และนักวิชาการทั้งภายในและภายนอก ที่สนใจในการส่งบทความเพื่อพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำวารสารทั้งภายในและภายนอก

“วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย” ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2565) ฉบับนี้มีบทความที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก บทความละ 3 คน แบ่งเป็นบทความวิจัย จำนวน 3 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง ชื่อเรื่องและเนื้อหาในภาพรวมเป็นเรื่องเกี่ยวกับ “กลวิธีทางภาษาในวัฒนธรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัว”, “โครงสร้างปริเจตการแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตดีดีรีวิว”, “ธรรมเนียมร่ายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) : ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะ สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์”, “มนทัศน์เรื่องสิทธิตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนา” และ “ไม้คางโค : ประวัติทางภาษาและลักษณะการใช้จากอดีตสู่ปัจจุบัน” ซึ่งเป็นบทความที่เนื้อหาที่น่าสนใจและน่าติดตาม อีกทั้งภาพหน้าปกของวารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ฉบับที่ 2 ของการเผยแพร่แบบออนไลน์นี้ เป็นการยกย่องอักษรไทยย่อ ซึ่งเป็นอักษรไทยสมัยอยุธยาตอนปลายที่สวยงามที่สุดในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. 2275-2301)

ในนามกองบรรณาธิการวารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ขอขอบพระคุณภาควิชา-ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ออกแบบหน้าปก ผู้พิสูจน์อักษรและเรียบเรียง นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ และนักวิชาการที่ให้ความสนใจ ส่งบทความมาเพื่อพิจารณาเผยแพร่แบบออนไลน์ ซึ่งบทความทั้งหมดในวารสารภาษาไทยและวัฒนธรรม ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2565) ฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาสาระจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารวบรวมภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้อ่านต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ วิวรรณ
บรรณาธิการวารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย
29 ธันวาคม 2565

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการ.....	ค
บทบรรณาธิการ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ

บทความวิจัย

- กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัว"..... 1-18
- โครงสร้างปริจเฉทการแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตดีดีรีวิว..... 19-39
- ธรรมเนียมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) : ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะ สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์..... 41-62

บทความวิชาการ

- มโนทัศน์เรื่องสิทธิตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนา..... 63-78
- ไม้คางโค : ประวัติทางภาษาและลักษณะการใช้จากอดีตสู่ปัจจุบัน.. 79-91

+++++

กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัว

ณัฐกิจ ศศิธรฉาย¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัว” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้ภาษาในการแนะนำของผู้สูงอายุต่อคนในครอบครัว โดยได้เก็บข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม กำหนดสถานการณ์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงการแนะนำผ่านการใช้ภาษา รวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2565 – 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 กลุ่มประชากรตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 25 คน ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมแสดงการแนะนำที่ผู้สูงอายุใช้ในการแนะนำแก่คนในครอบครัวมากที่สุด ได้แก่ กลวิธีแนะนำโดยการสั่ง รองลงมา ได้แก่ กลวิธีแนะนำโดยการเตือน กลวิธีแนะนำโดยการถาม กลวิธีแนะนำโดยการตำหนิ กลวิธีแนะนำโดยการเสนอทางเลือกตามลำดับ โดยกลวิธีที่พบน้อยที่สุดคือการแนะนำโดยการขู่

คำสำคัญ: วัจนกรรม, การแนะนำ, ผู้สูงอายุ, สังคมผู้สูงอายุ

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย-เกษตรศาสตร์ อีเมล nsasithonchay@gmail.com

Linguistic Strategies in Speech Acts of Advising: A Case Study of Elders' Advice to Family Members

Nuttakit Sasithonchay¹

Abstract

This article on “Linguistic Strategies in Speech Acts of Advising: A Case Study of Elders' Advice to Family Members” aims to study the linguistic strategies in speech acts of advising of elders' advice to family members. The data were collected using questionnaires distributed during 24 April 2022 – 5 May 2022, with a total of 25 respondents. The respondents were asked to give advice verbally. The results of the study showed that the linguistic strategies in speech acts that the elders used to give advice to family members the most were commands, followed by warnings, asking questions, blaming, and offering alternatives, respectively. Meanwhile, the least common strategy was threatening.

Keywords: Speech Act, Advice, Elders, Aging Society

¹ Master's student, Major in Thai, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email: nsasithonchay@gmail.com

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่ยึดถือในการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ที่มีอายุมากกว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอายุมากกว่าในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมักถูกปลูกฝังมาเสมอว่าพ่อแม่หรือผู้ใหญ่สอนอะไรควรรับฟังและนำไปปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาช้านาน อันจะเห็นได้จากสำนวนไทยที่ว่า อาบน้ำร้อนมาก่อนหรือ เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด สำนวนเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมของคนไทยนั้นมีความเชื่อมั่นในประสบการณ์ของผู้ที่มีอายุมากกว่าเพราะผ่านเหตุการณ์อะไรมามากกว่าคนอายุน้อย จึงจำเป็นที่จะต้องเชื่อฟังในคำสอนของคนเหล่านั้น

ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่าในสังคมไทย หากผู้ที่มีอายุน้อยไม่รับฟังคำบอกกล่าวคำแนะนำจากผู้ที่มีอายุมากกว่าก็จะถูกตำหนิจากสังคมว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีสัมมาคารวะ ก้าวร้าว และถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ที่บอกกล่าวหรือให้คำแนะนำเป็นคนในครอบครัวด้วยแล้ว ยิ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ถูกปลูกฝังมาเป็นระยะเวลายาวนานว่าต้องรับฟัง ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่มีใครหวังดีกับเราเท่ากับคนในครอบครัว

การแนะนำถือเป็นการกระทำที่ผู้พูดซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำประสงค์ให้ผู้ฟังรับฟังหรือผู้ที่รับคำแนะนำ ได้นำคำแนะนำไปปฏิบัติตาม โดยผู้ที่ให้คำแนะนำจะเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า ทั้งนี้เพราะถือว่าเป็นบุคคลที่ผ่านการใช้ชีวิตและมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตมามากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

จากข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่การศึกษาผ่านการสังเกตในสถานการณ์จริง โดยผู้ศึกษาพบว่าการแนะนำของคนในสังคมไทยนั้นมีกลวิธีการที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาเริ่มต้นสังเกตจากบุคคลในครอบครัวและเก็บข้อมูลจากการสอบถามคนใกล้ชิด พบว่า กลวิธีทางภาษาในการให้คำแนะนำของแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกันออกไป ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษากลวิธีทางภาษาในการให้คำแนะนำของผู้สูงอายุด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตมากกว่าและถือเป็นคนที่ได้รับความเคารพจากคนในครอบครัว การศึกษารังนี้ผู้ศึกษาเลือกศึกษาการให้คำแนะนำของผู้สูงอายุที่มีต่อคนในครอบครัวที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งหมายถึงลูกหลานของผู้สูงอายุ เพราะผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความใกล้ชิดกันมากกว่าคนในสังคมทั่วไป อีกทั้งในปี พ.ศ. 2565 สังคมไทยเป็นสังคม

ผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ บทความวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสังคมต่อการใช้ภาษาในการให้คำแนะนำของผู้สูงอายุและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไปในประเด็นผู้สูงอายุในสังคมไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการแนะนำของผู้สูงอายุแก่คนในครอบครัว

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดเรื่องวัจนกรรม

การศึกษากลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดวัจนกรรมของเซอร์ล (Searle, 1969) ซึ่งกล่าวไว้ว่าวัจนกรรมหมายถึง การกระทำโดยใช้คำพูด ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมของการกระทำนั้น โดยในแต่ละวัจนกรรมก็จะมีเงื่อนไขการเกิดที่แตกต่างกัน โดยเซอร์ล เชื่อว่าในการกล่าวแสดงวัจนกรรมแต่ละครั้ง ผู้พูดกระทำการกระทำ 3 ประการ คือ

1. การกล่าวถ้อยหรือถ้อยคำ คือ การเปล่งเสียง
2. การนำเสนอความ คือ การแสดงความหมายของคำพูดหรือถ้อยคำที่เปล่งออกมา
3. การแสดงเจตนา คือ การแสดงเจตนาในการกล่าวถ้อยของผู้พูด

เซอร์ลได้แบ่งวัจนกรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. วัจนกรรมกลุ่มบอกเล่า (Representatives) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้พูดสื่อไปยังผู้ฟัง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอเนื้อความหรือบอกเล่าข้อเท็จจริงให้ผู้ฟังรู้ ยกตัวอย่าง วัจนกรรมการบอก
2. วัจนกรรมกลุ่มชี้แนะ (Directives) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้พูดสื่อไปยังผู้ฟัง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ฟังเกิดการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้พูด ยกตัวอย่าง วัจนกรรมการขอร้อง วัจนกรรมการถาม

3. วัจนกรรมกลุ่มผูกมัด (Commissive) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้พูดสื่อไปยังผู้ฟัง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกให้ผู้ฟังรับรู้ว่า ผู้พูดจะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้ฟัง ยกตัวอย่าง วัจนกรรมการสัญญา

4. วัจนกรรมกลุ่มแสดงความรู้สึก (Expressive) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้พูดสื่อไปยังผู้ฟัง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงสภาวะทางอารมณ์ สภาพจิตใจหรือบอกความรู้สึกของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น วัจนกรรมการขอบคุณ

5. วัจนกรรมกลุ่มประกาศ (Declarations) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้พูดสื่อไปยังผู้ฟัง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประกาศหรือเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบุคคลหรือบางสิ่งบางอย่าง ยกตัวอย่างเช่น วัจนกรรมการไล่ออก

เซอร์ล ได้เสนอว่า วัจนกรรมแต่ละประเภทประกอบไปด้วย 4 เงื่อนไขต่าง ๆ ได้แก่ 1. เงื่อนไขด้านเนื้อความ 2. เงื่อนไขเบื้องต้น 3. เงื่อนไขความจริงใจ 4. เงื่อนไขความจำเป็น ผู้ศึกษาจะใช้เงื่อนไขในการเกิดวัจนกรรมตามแนวคิดของเซอร์ล เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- เงื่อนไขเนื้อความ: เป็นข้อควรกระทำหรือไม่ควรกระทำของผู้ฟังในอนาคต
เงื่อนไขเบื้องต้น: เป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ฟังและผู้ฟังไม่ได้ตั้งใจจะกระทำสิ่งนั้นมาอยู่ก่อนแล้ว
เงื่อนไขความจริงใจ: ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของผู้ฟังจากการรับคำแนะนำจะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ฟัง
เงื่อนไขความจำเป็น: ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ฟัง

ขอบเขตของข้อมูล

1. ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเกณฑ์ผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
2. ผู้ศึกษาเลือกเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น

3. ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับสมาชิกในครอบครัวที่เป็นลักษณะครอบครัวใหญ่ กล่าวคือ ครอบครัวที่อยู่อาศัยโดยมีลูกหลานอาศัยร่วมอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน เพื่อเป็นการควบคุมตัวแปรในการวิจัยให้กลุ่มเป้าหมายมีบริบทที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ผลการศึกษา

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. การรวบรวมข้อมูล

ในขั้นแรกผู้ศึกษาเก็บข้อมูลเรื่องให้ผู้สูงอายุมาให้คำแนะนำในรูปแบบของแบบสอบถามออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2565 - 20 เมษายน พ.ศ. 2565 ผู้ศึกษากำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุประเด็นที่ผู้สูงอายุมาให้คำแนะนำ โดยสามารถตอบได้มากกว่า 1 ประเด็น ตลอดจนการเก็บข้อมูลมีผู้เข้ามาตอบแบบสอบถามจำนวน 102 คน เป็นบุคคลที่มีอายุน้อยกว่า 60 ปี จำนวน 50 คน และบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 52 คน ผู้ศึกษาได้เลือกประเด็นที่ผู้สูงอายุมาให้คำแนะนำที่มีคนเข้ามาตอบมากที่สุด 5 สถานการณ์ สามารถเรียงตามลำดับได้ดังนี้

1. ประเด็นเรื่องความกตัญญู
2. ประเด็นเรื่องการเงิน
3. ประเด็นเรื่องสุขภาพ
4. ประเด็นเรื่องครอบครัว
5. ประเด็นเรื่องการคบเพื่อน

เมื่อได้ประเด็นจากการตอบแบบสอบถามออนไลน์แล้วผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมาจัดทำเครื่องมือในการวิจัย โดยผู้ศึกษาเลือกใช้แบบสอบถามแบบกำหนดสถานการณ์หรือที่เรียกว่า Discourse Completion Test (DCT) จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำและมีหน้าที่ใช้วิจารณญาณการให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัวที่เป็นกลุ่มคนที่มีอายุน้อยกว่าในแต่ละสถานการณ์

การเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้มีข้อดีในแง่ที่ผู้ศึกษาสามารถควบคุมปัจจัยที่ต้องการศึกษาได้ เช่น การใช้คำสั่งขึ้นต้นแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามใช้คำพูดเพื่อแนะนำคนในครอบครัวเท่านั้นในแต่ละสถานการณ์ จึงทำให้แน่ใจได้ว่าคำตอบในแบบสอบถาม ผู้พูดมีเจตนาที่จะให้คำแนะนำผู้ฟังอย่างแท้จริง ในด้านรูปแบบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นสถานการณ์ที่ผู้สูงอายุมักให้คำแนะนำซึ่งได้จากการทำแบบสอบถามออนไลน์มาแล้ว โดย 5 สถานการณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. สถานการณ์เรื่องความกตัญญู (เมื่อคุณเห็นหลานของคุณกำลังพูดจាក้าวร้าวกับแม่ของเขา คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)
2. สถานการณ์เรื่องการเงิน (เมื่อลูกของคุณมาขอยืมเงินเก็บที่คุณมี โดยให้เหตุผลว่าเดือนนี้เงินไม่พอใช้ขอยืมไปใช้จ่ายก่อน คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)
3. สถานการณ์เรื่องสุขภาพ (เมื่อคุณพบว่าลูกของคุณไม่สบายบ่อย ๆ ในช่วงเวลาติด ๆ กัน คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)
4. สถานการณ์เรื่องครอบครัว (คุณกำลังเห็นลูกนั่งร้องไห้หลังจากได้ยินว่าเขาทะเลาะกับคนรักอย่างหนัก เสียงดังลั่นบ้าน คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)
5. สถานการณ์เรื่องการคบเพื่อน (คุณรู้ว่าหลานของคุณถูกพักการเรียนจากการโดดเรียนเพื่อไปสูบบุหรี่กับเพื่อนหน้าโรงเรียน คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามทั้ง 5 สถานการณ์ไปจัดทำในรูปแบบออนไลน์และทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2565 – 20 เมษายน พ.ศ. 2565 โดยผู้ศึกษาเลือกเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Snowball) โดยเริ่มจากการส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุที่มีความใกล้ชิดหรือรู้จัก หลังจากนั้นจึงให้กลุ่มเป้าหมายช่วยส่งต่อให้แก่กลุ่มเป้าหมายรายถัดไป เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งอาจไม่คุ้นชินกับการเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์มากนัก จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลในรูปแบบนี้เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่ตรงกับที่กำหนดไว้และเป็นกลุ่มเป้าหมาย

ที่สามารถใช้เครื่องมือในการตอบแบบสอบถามได้ เมื่อครบระยะเวลาที่กำหนด มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 25 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การนำข้อมูลมาตัดถ้อยเพื่อทำการวิเคราะห์

เมื่อได้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามแล้ว ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้มา ดำเนินการจำแนกออกเป็นถ้อยคำ (Utterance) โดยอ้างอิงนิยามของ Hurford & Heasley (1990: 15 อ้างถึงใน ปวีพัสตร์ ทศนาบุรณ์ 2562: 14) ซึ่งพิจารณาถ้อยคำโดยใช้เกณฑ์การปรากฏก่อนและหลังความเงียบหรือพิจารณาจากการเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยในงานวิจัยนี้ผู้ศึกษาใช้การเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถามในการนำมาตัดถ้อยเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 การจัดและวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา

หลังจากผู้ศึกษาจำแนกข้อมูลออกเป็นถ้อยคำแล้ว ผู้ศึกษาจะนำถ้อยคำเหล่านั้นมาวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาเพื่อจัดเป็นกลวิธีการต่าง ๆ ที่พบในการให้คำแนะนำของผู้สูงอายุที่มีต่อคนในครอบครัว โดยผู้ศึกษาจะพิจารณาจากรูปภาษา เช่น **“หนูไม่ควรจะไปเถียงแม่เขาแบบนี้นะ”** จากตัวอย่างผู้พูดใช้คำว่า **“ไม่ควร”** ซึ่งเป็นการใช้ภาษาแสดงการสั่งไม่ให้กระทำ สะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดกำลังใช้กลวิธีการสั่งเพื่อแนะนำการกระทำบางอย่างแก่ผู้ฟัง

2.3 การนับความถี่ของการปรากฏในแต่ละกลวิธี

ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของแต่ละกลวิธี โดยผู้ศึกษาจะคำนวณค่าความถี่ที่นับได้เป็นร้อยละจากสูตรคำนวณ ดังนี้

$$\text{อัตราความถี่ในการปรากฏ} = \frac{\text{จำนวนการปรากฏของแต่ละกลวิธี}}{\text{จำนวนการปรากฏของกลวิธีที่ใช้ในการแสดงวัจนกรรม 1 กลุ่ม}} \times 100$$

ผลการศึกษา

การศึกษากลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการแนะนำของผู้สูงอายุที่มีต่อคนในครอบครัว ตามทฤษฎีวัจนกรรมของเซอร์ล (Searle, 1969) ซึ่งกล่าวไว้ว่า วัจนกรรม หมายถึง การกระทำโดยใช้คำพูด ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมของการกระทำนั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดสถานการณ์ในแบบสอบถามออกเป็น 5 สถานการณ์ ดังนี้

1. สถานการณ์เรื่องความกตัญญู (เมื่อคุณเห็นหลานของคุณกำลังพูดจาก้าวร้าวกับแม่ของเขา คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)

2. สถานการณ์เรื่องการเงิน (เมื่อลูกของคุณมาขอยืมเงินเก็บที่คุณมี โดยให้เหตุผลว่าเดือนนี้เงินไม่พอใช้ขอยืมไปใช้จ่ายก่อน คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)

3. สถานการณ์เรื่องสุขภาพ (เมื่อคุณพบว่าลูกของคุณไม่สบายบ่อย ๆ ในช่วงเวลาติด ๆ กัน คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)

4. สถานการณ์เรื่องครอบครัว (คุณกำลังเห็นลูกนั่งร้องไห้หลังจากได้ยินว่าเขาทะเลาะกับคนรักอย่างหนัก เสียงดังลั่นบ้าน คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)

5. สถานการณ์เรื่องการคบเพื่อน (คุณรู้ว่าหลานของคุณถูกพักการเรียนจากการโดดเรียนเพื่อไปสูบบุหรี่กับเพื่อนหน้าโรงเรียน คุณจะให้คำแนะนำแก่เขาว่าอย่างไร)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมแนะนำจำนวนทั้งสิ้น 6 กลวิธี ซึ่งเป็นกลวิธีที่จัดอยู่ในประเภทวัจนกรรมกลุ่มชั้นนำตามทฤษฎีของเซอร์ล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีแนะนำโดยการสั่ง หมายถึง กลวิธีการที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่ผู้พูดกล่าว การแนะนำด้วยวิธีนี้จะแตกต่างจากการขอร้องเนื่องจากการแนะนำผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้ฟังเอง แต่ในการขอร้องนั้นผู้พูดอาจมีเจตนาเพื่อประโยชน์แก่ตัวผู้ฟังหรือตัวผู้พูดเองก็ได้ โดยในกลวิธีนี้พบกลวิธีการย่อย 2 กลวิธี ได้แก่

1.1 กลวิธีการสั่งให้กระทำ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อย โดยมีเจตนา เพื่อให้ผู้ฟังกระทำตามถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าว ดังตัวอย่าง

- (1) “มีเรื่องอะไรที่ไม่เข้าใจกัน คุยกันด้วยเหตุผลนะ”
- (2) “ถ้าใจร้อนอยู่ก็รอให้ใจเย็นลงมาก่อนแล้วค่อยปรับความเข้าใจกันซะ”
- (3) “หาอะไรที่มันมีประโยชน์มากินสิ”
- (4) “จะใช้อะไรก็ให้ประหยัด ใช้เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น”
- (5) “ใช้คำพูดนี้ไม่ถูก เขาเลี้ยงเรามาตั้งแต่เด็กเขาเป็นผู้ใหญ่ ต้องเคารพแม่เขานะ”

จากตัวอย่างที่ 1 - 5 จะเห็นว่าผู้พูดแสดงเจตนาที่ต้องการให้ผู้ฟังกระทำตามที่ผู้พูดกล่าว โดยข้อสังเกตของกลวิธีการนี้ คือ มักจะพบคำลงท้ายถ้อยคำ เช่น คำว่า นะ, ซะ, สิ หรือจะปรากฏรูปคำที่เพิ่มน้ำหนักของการสั่งให้หนักแน่นมากยิ่งขึ้น เช่น คำว่า “เท่านั้น” ในตัวอย่างที่ 4 และ คำว่า “ต้อง” ในตัวอย่างที่ 5

1.2 กลวิธีการสั่งไม่ให้กระทำ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อย โดยมีเจตนา เพื่อให้ผู้ฟังไม่กระทำการบางอย่างที่ผู้ฟังอาจกระทำหรืออาจเป็นสิ่งที่ผู้ฟังกระทำมาก่อนแล้วและเป็นสิ่งที่ผู้พูดเห็นว่าไม่ดี ไม่ควร ไม่ถูกต้องและไม่ต้องการให้ผู้ฟังกระทำซ้ำอีก ผู้พูดจึงใช้รูปภาษาในการสั่งไม่ให้กระทำ ดังตัวอย่าง

- (6) “ใช้ประหยัด ๆ หน่อย อย่าหมดเปลืองกับสิ่งที่ไม่จำเป็น”
- (7) “จะมายืมเพิ่มแบบนี้บ่อย ๆ ไม่ได้”
- (8) “หยุดทะเลาะและเถียงกันได้แล้ว” ทั้งคู่เลย มันเกิดอะไรขึ้น”
- (9) “ยังเด็กอยู่ไม่ควรทำ” จะเสียการเรียน ทำให้คนรอบข้างไม่สบายไปกับเราด้วย”

จากตัวอย่างที่ 6 - 9 จะเห็นว่าผู้พูดแสดงเจตนาที่ต้องการให้ผู้ฟังไม่กระทำการบางอย่าง ซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้ฟังกระทำมาก่อนแล้วครั้งหนึ่ง โดยผู้พูดเห็นว่าการกระทำนั้นส่งผลไม่ดีต่อตัวผู้ฟังเองและอาจส่งผลที่ไม่ดีต่อคนรอบข้างด้วย จึงใช้ภาษาในการกล่าวถ้อยในลักษณะของการห้าม ข้อสังเกตของกลวิธีการสั่งไม่ให้กระทำนี้มักพบการใช้รูปภาษาว่า “อย่า, ไม่ได้, หยุด, ไม่ควร” ร่วมปรากฏอยู่ในถ้อยคำด้วยเสมอ

จากกลวิธีการแนะนำโดยการสั่งถือว่าเป็นกลวิธีการแนะนำที่สะท้อนวัฒนธรรมของสังคมไทยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ผู้พูดถือว่าตนเป็นผู้ใหญ่และมีอำนาจมากกว่าผู้ฟังที่เป็นบุคคลที่มีอายุน้อย ซึ่งในแต่ละสถานการณ์ หมายถึง คนในครอบครัวของตน จึงเลือกที่จะใช้วิธีการสั่งให้กระทำและไม่กระทำตามที่ตนบอก เพราะเชื่อมั่นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ฟังเอง

2. กลวิธีการแนะนำโดยการเตือน หมายถึง กลวิธีการที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดีหรืออาจเกิดผลเสียตามมาได้ จึงใช้วิธีการเตือนโดยการกล่าวถ้อยให้ผู้ฟังเห็นถึงโทษของสิ่งที่จะตามมาจากผลของการกระทำของผู้ฟังเอง ดังนี้

- (10) “การหนีเรียนคือการไม่ทำหน้าที่ที่ถูกที่ควร อนาคตของเราขึ้นกับความรู้และการศึกษา”
- (11) “อย่าเสียใจ มีปัญหาอะไรก็ค่อย ๆ คิดค่อย ๆ แก้ ทำใจ เย็น ๆ ถ้าเป็นแบบนี้ใจร้อน วูบวาบ ๆ ก็แก้ปัญหามิได้”
- (12) “ยังเด็กอยู่ไม่ควรทำ อาจจะเสียการเรียนได้ ทำให้คนรอบข้างไม่สบายไปกับเราด้วย”

จากตัวอย่างที่ 10 - 12 จะเห็นว่าผู้พูดชี้ให้ผู้ฟังเห็นถึงผลที่จะตามมาจากการกระทำของผู้ฟัง ดังตัวอย่างที่ 10 ในสถานการณ์ที่หลานโตดเรียนเพื่อไปสอบบุญหรือโดนพักการเรียน ผู้พูดให้คำแนะนำว่า “การหนีเรียน คือ การไม่ทำหน้าที่ที่ถูกที่ควร อนาคตของเราขึ้นอยู่กับการศึกษา” เจตนาของผู้พูดนั้นต้องการจะสื่อสารกับผู้ฟังว่า หากผู้ฟังไม่กระทำตามที่ตนผู้ฟังก็จะเหมือนอนาคตที่ไม่ดี เพราะถือว่าไม่ทำตามหน้าที่ที่ควรทำของผู้ฟังเอง หรือในตัวอย่างที่ 11 ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังกำลังทะเลาะกับคนรักอย่างหนัก จนมีอาการใจร้อน ผู้พูดตั้งใจจะเตือนสติผู้ฟังโดยการชี้ให้เห็นว่าการใจร้อนจะไม่สามารถทำให้แก้ปัญหาได้และไม่ส่งผลให้อะไรดีขึ้น และในตัวอย่างที่ 12 ในสถานการณ์ที่หลานโตดเรียนเพื่อไปสอบบุญ ผู้พูดเจตนาจะเตือนว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมซึ่งอาจส่งผลให้เสียการเรียนและคนรอบข้างไม่สบายไปกับการกระทำของผู้ฟังด้วย จึงกล่าวได้ว่า

กลวิธีการเตือนนี้ผู้พูดมีเจตนาสำคัญ คือ ชี้ให้เห็นถึงสิ่งไม่ดีหรือผลเสียที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความตระหนักและไม่กระทำอีกในอนาคต

3. กลวิธีการแนะนำโดยการถาม หมายถึง กลวิธีการที่ผู้พูดกล่าวถ้อยในรูปภาษาของการถาม ซึ่งในกลวิธีการนี้พบกลวิธีย่อย 2 กลวิธี ได้แก่

3.1 กลวิธีการถามที่ต้องการคำตอบ หมายถึง การที่ผู้พูดแนะนำโดยใช้รูปภาษาในการถาม เพื่อต้องการคำตอบจากผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่ากลวิธีดังกล่าว นอกจากผู้พูดจะต้องการคำตอบจากผู้ฟังเพื่อตนเองแล้ว ผู้พูดยังต้องการคำตอบจากผู้ฟังเพื่อตัวผู้ฟังเองด้วย เนื่องจากผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังตอบคำถามของผู้พูดออกมาให้ตัวผู้ฟังได้ทบทวนถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น ดังตัวอย่าง

- (13) “ให้ยืมได้ แต่จะเอาไปใช้อะไร”
- (14) “หยุดทะเลาะและเถียงกันได้แล้ว ทั้งคู่เลย มันเกิดอะไรขึ้น”
- (15) “ทำไมถึงสูบบุหรี่ แล้วจะอย่างไรต่อไป”

จากตัวอย่างที่ 13 - 15 จะเห็นว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังตอบคำถาม ดังในตัวอย่างที่ 13 ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมายืมเงินผู้พูด ผู้พูดจึงกล่าวถ้อยในรูปภาษาของการถามว่า “จะเอาไปใช้อะไร” ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้พูดได้รับรู้คำตอบด้วยและเพื่อให้ผู้ฟังได้ทบทวนถึงความจำเป็นของการมาหยิบยืมเงินในครั้งนี้ หรือในตัวอย่างที่ 14 ในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องเข้ามาห้ามการทะเลาะกัน ผู้พูดจึงกล่าวถ้อยว่า “มันเกิดอะไรขึ้น” เป็นการถามเพื่อให้ผู้พูดได้รับคำตอบถึงที่มาของปัญหาเพื่ออาจจะช่วยหาทางแก้ไขต่อไป ในฐานะที่ผู้ฟังเป็นผู้ใหญ่ในครอบครัวและในขณะเดียวกันก็เจตนาที่จะแนะนำให้ผู้ฟังได้ทบทวนที่มาของปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย และในตัวอย่างที่ 15 ในสถานการณ์ที่หลานถูกพักการเรียนจากการโดดเรียนเพื่อไปสูบบุหรี่ ผู้พูดกล่าวถ้อยด้วยการถามว่า “จะอย่างไรต่อไป” ทั้งนี้เพื่อเป็นการแนะนำให้เริ่มคิดหาทางออกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้ว ดังนั้นจากตัวอย่างที่ 13 - 15 จึงเป็นกลวิธีย่อยของการถามที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังตอบเพื่อการแนะนำบางอย่างแก่ผู้ฟัง

3.2 กลวิธีการถามที่ไม่ต้องการคำตอบ หมายถึง การที่ผู้พูดแนะนำโดยใช้รูปภาษาในการถาม แต่ไม่ได้ต้องการให้ผู้ฟังตอบออกมาเป็นคำพูด หรือที่เรียกว่าการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ เป็นการแสดงคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ทั้งนี้ผู้พูดเจตนาให้ผู้ฟังทบทวนการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยตัวของผู้ฟังเองโดยไม่ต้องกล่าวถ้อยคำตอบกลับใด ๆ แก่ผู้ฟัง ดังนี้

- (16) “เลิกแม่งไปเลย จะไปทนอยู่กับมันทำไม”
- (17) “ทำไมทำแบบนี้ เรื่องพวกนี้มันไม่ตู๊มมัย”
- (18) “ทำไมไม่รู้จักประหยัด ๆ หน่อย ให้แค่เดือนนี้นะ”

จากตัวอย่างที่ 16 - 18 จะเห็นว่าผู้พูดใช้รูปภาษาในการกล่าวถ้อยในรูปของการถาม แต่เป็นการถามที่ผู้พูดไม่ได้ต้องการคำตอบจากผู้ฟัง ดังในตัวอย่างที่ 16 ในสถานการณ์ที่ผู้พูดเห็นว่าคนในครอบครัวกำลังทะเลาะกันอย่างหนัก ผู้พูดจึงกล่าวแนะนำว่า “เลิกไปเลย จะไปทนอยู่กับมันทำไม” การที่ผู้พูดกล่าวถามว่าจะทนอยู่กับมันทำไม เป็นการถามเพื่อให้ผู้ฟังได้ทบทวนถึงข้อดีข้อเสียของการได้อยู่ด้วยกันในครอบครัว เป็นการแนะนำที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังคิดได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องกล่าวถ้อยใด ๆ กลับมา หรือในตัวอย่างที่ 17 ในสถานการณ์ที่หลานโดดเรียนเพื่อไปสูบบุหรี่ ผู้พูดจึงกล่าวถ้อยในรูปภาษาของการถามว่า “ทำไมทำแบบนี้ เรื่องพวกนี้ไม่ตู๊มมัย” เป็นรูปภาษาของการถามที่ผู้พูดไม่ได้ต้องการคำตอบ เพราะการสูบบุหรี่และการโดดเรียนนั้นเป็นเรื่องพื้นฐานที่ใครก็สามารถรู้ได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง แต่ที่ผู้พูดกล่าวเช่นนี้ เพราะผู้พูดเจตนาให้ผู้ฟังนึกคิดได้เอง และในตัวอย่างที่ 18 ผู้พูดกล่าวถ้อยว่า “ทำไมไม่รู้จักประหยัด ๆ หน่อย” ผู้พูดไม่ได้ต้องการรู้ถึงความจำเป็นหรือความฟุ่มเฟือยของผู้ฟัง แต่ถามเพื่อให้ผู้ฟังรู้ว่าตอนนี้ผู้ฟังกำลังใช้เงินสิ้นเปลืองจนกระทั่งตนเองเดือดร้อน

4. กลวิธีการแนะนำโดยการตำหนิ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้รูปภาษาในการกล่าวถ้อยว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นเรื่องที่ผิด ไม่ถูกต้องและไม่ควรทำ เพราะหากผู้ฟังทำจะส่งผลไม่ดีแก่ตัวผู้ฟังและอาจส่งผลไม่ดีต่อคนอื่นด้วย ดังนี้

- (19) “ครอบครัวไหนก็มีปัญหา เป็นอย่างไรละมึง กั๊กกันอย่างกับหมา คือคนโตแล้วมีอะไรก็ค่อย ๆ ฟังกัน ทั้งคู่ก็พูดแต่สิ่งที่ตัวเองถูก ถ้างั้นเอาผู้ใหญ่มาอยู่ตรงกลางแล้วฟังทั้งสองฝ่าย ถ้ามึงพูดแต่อย่างงี้ก็อยู่กันไม่ได้”

จากตัวอย่างที่ 19 จะเห็นว่าผู้พูดใช้รูปภาษาแสดงการตำหนิผู้ฟังถึงการกระทำที่เกิดขึ้นแล้วของผู้ฟัง ดังในตัวอย่างที่ 19 ในสถานการณ์ที่คนในครอบครัวกำลังทะเลาะกันอย่างหนัก ผู้พูดได้กล่าวถ้อยในการตำหนิ คือ “กั๊กกันอย่างกับหมา” ผู้พูดมีการเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนที่กำลังทะเลาะกันเหมือนสุนัขกั๊กกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผิดและไม่ควรกระทำ โดยกลวิธีการตำหนินั้นจะแตกต่างจากกลวิธีการเตือนตรงที่ระดับคำที่เลือกใช้ในการตำหนิจะมีความรุนแรงกว่า ดังเช่นในตัวอย่างที่มีการนำคนไปเปรียบกับสัตว์ เป็นต้น

5. กลวิธีการแนะนำโดยการเสนอทางเลือก หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยในการแนะนำผู้ฟัง โดยมีการเสนอทางเลือกให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติตาม ดังนี้

- (20) “ถ้าไหวก็ไปต่อ ถ้าไม่ไหวก็หยุดเถอะ”

จากตัวอย่างที่ 20 จะเห็นว่าผู้พูดมีการเสนอทางเลือกให้แก่ผู้ฟังในการกล่าวถ้อยในสถานการณ์ที่คนในครอบครัวทะเลาะกัน ผู้พูดกล่าวถ้อยในการเสนอทางเลือกว่าถ้อยยังประคับประคองความสัมพันธ์ไหวก็ไปต่อได้ แต่ถ้าไม่ไหวก็ควรหยุด จะเห็นว่าผู้พูดมีทางเลือกในการแนะนำให้แก่ผู้ฟัง

6. กลวิธีการแนะนำโดยการขู่ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยโดยมีเจตนาแนะนำด้วยการทำให้ผู้ฟังรู้สึกกลัว เกรงกลัว หรือเสียขวัญไป ดังนี้

- (21) “ให้พูดจาดี ๆ กับพ่อแม่ เดี๋ยวบาปกรรม”
(22) “แม้มีพระคุณกับเรา เลี้ยงดูเรามาด้วยความรัก อย่าทำร้ายจิตใจแม่ด้วยคำพูดและกิริยาก้าวร้าวเช่นนี้ จะเป็นบาปติดตัวเรา”
(23) “ทำแบบนี้ไม่ได้นะแม่เนะ อีกหน่อยถ้าแกมีลูกลูกจะทำแบบแกนะ”

จากตัวอย่างที่ 21 - 23 จะเห็นว่าผู้พูดมีการใช้รูปภาษาในการขู่ เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเกรงกลัว กลัว หรือเสียขวัญ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ฟังไม่กล้าที่จะกระทำการในสิ่งที่ผู้พูดคิดว่าจะ

ก่อให้เกิดผลเสียตามมา ข้อสังเกตของกลวิธีการแนะนำโดยการชูงี้ คือ การชูงี้มักจะเกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติหรือสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ ดังในตัวอย่างที่ 21 - 23 ในสถานการณ์เรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้พูดมีการกล่าวถึงเรื่องบาปกรรม เรื่องบุญคุณและเรื่องการสะท้อนความเชื่อว่าจะทำอย่างไรก็จะได้ผลเช่นนั้น

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษา “กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษากลุ่มผู้สูงอายุที่ให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัว” ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมการแนะนำ จำนวนทั้งสิ้น 6 กลวิธี ซึ่งเป็นกลวิธีที่จัดอยู่ในประเภทวัจนกรรมเพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มชี้แนะ ตามทฤษฎีของเซอร์ล โดยกลวิธีการทางภาษาที่พบมีดังนี้

1. กลวิธีการแนะนำโดยการสั่ง ประกอบด้วย 2 กลวิธี คือ กลวิธีการสั่งให้กระทำ และกลวิธีการสั่งไม่ให้กระทำ
2. กลวิธีการแนะนำโดยการเตือน
3. กลวิธีการแนะนำโดยการถาม ประกอบด้วย 2 กลวิธี คือ กลวิธีการถามที่ต้องการคำตอบ และกลวิธีการถามที่ไม่ต้องการคำตอบ
4. กลวิธีการแนะนำโดยการดำนิ
5. กลวิธีการแนะนำโดยการเสนอทางเลือก
6. กลวิธีการแนะนำโดยการชูงี้

อัตราความถี่ที่ปรากฏในแต่ละกลวิธี ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ทำการตัดถ้อยแล้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 92 ถ้อยคำวิเคราะห์ความถี่ที่ปรากฏของแต่ละกลวิธีตามวิธีการดังนี้

$$\text{อัตราความถี่ในการปรากฏ} = \frac{\text{จำนวนการปรากฏของแต่ละกลวิธี}}{\text{จำนวนการปรากฏของกลวิธีที่ใช้ในการแสดงวัจนกรรม 1 กลุ่ม}} \times 100$$

จำนวนการปรากฏของกลวิธีที่ใช้ในการแสดงวัจนกรรม 1 กลุ่ม

ผู้ศึกษาพบว่าความถี่ในการปรากฏของแต่ละกลวิธีมีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่ที่ปรากฏของกลวิธีที่พบ

กลวิธีที่ทางภาษาที่พบ	ความถี่ที่ปรากฏ
1. กลวิธีการแนะนำโดยการสั่ง	34.85
2. กลวิธีการแนะนำโดยการเตือน	24.24
3. กลวิธีการแนะนำโดยการถาม	21.21
4. กลวิธีการแนะนำโดยการดำหนิ	7.58
5. กลวิธีการแนะนำโดยการเสนอทางเลือก	6.06
6. กลวิธีการแนะนำโดยการขู่	6.06

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาในหัวข้อ “กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมแสดงการแนะนำ : กรณีศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัว” จะเห็นว่าผู้สูงอายุเลือกใช้กลวิธีการแนะนำโดยการสั่งและการเตือน มากที่สุดเป็น 2 ลำดับแรก อันสะท้อนแนวคิดที่ว่าผู้พูดซึ่งเป็นผู้สูงอายุนั้นถือว่าตนเป็นบุคคลที่ผ่านประสบการณ์ในการใช้ชีวิตมามากกว่ากลุ่มคนที่อายุน้อย จึงมีสิทธิ์ที่จะสั่งหรือเตือนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลที่เป็นคนในครอบครัว ยิ่งเป็นปัจจัยที่อาจทำให้กลวิธีการแนะนำด้วยการสั่งและการเตือนเป็นกลวิธีที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทั้งสองกลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ถูกใช้มากที่สุด อาจเป็นเพราะการแนะนำในงานวิจัยนี้เป็นการแนะนำคนในครอบครัว ซึ่งการแนะนำให้คนในครอบครัวถือเป็นหน้าที่หนึ่งที่สำคัญของสถาบันครอบครัว จึงพบว่ากลวิธีที่ผู้สูงอายุเลือกใช้มากที่สุดเป็น 2 กลวิธีดังกล่าว

กลวิธีการแนะนำโดยการสั่งที่พบในงานวิจัยนี้สามารถแยกได้เป็น 2 กลวิธีย่อย คือ การสั่งให้กระทำและการสั่งไม่ให้กระทำ ผู้ศึกษาดังข้อสังเกตว่า ในสถานการณ์ที่การกระทำของผู้พูดไม่ได้ส่งผลเสียรุนแรงมากนักและยังเป็นสถานการณ์ที่สามารถหาทางออกได้ ผู้พูดมักจะเลือกใช้กลวิธีการสั่งให้กระทำ เช่น ในสถานการณ์ที่คนในครอบครัวทะเลาะกัน ผู้พูดมักจะเลือกใช้การแนะนำโดยการสั่งให้ผู้ฟังกระทำการบางอย่าง เช่น “ใจเย็นนะ ค่อยพูดค่อยจากันดี ๆ “ ในสถานการณ์เรื่องสุขภาพ ผู้พูดมักจะแนะนำด้วย

การสั่งให้ผู้ฟังกระทำการบางอย่าง เช่น “ไม่สบายก็ไปหาอายุกินชะลี” เป็นต้น แต่หากเป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำรู้สึกว่าเป็นเรื่องรุนแรงและอาจส่งผลเสียที่ร้ายแรงได้ ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีการแนะนำโดยการสั่งไม่ให้กระทำหรือการห้าม เช่น ในสถานการณ์เรื่องการเลือกคบเพื่อน ที่หลานแอบโดดเรียนเพื่อไปสูบบุหรี่จนถูกพักการเรียน ผู้พูดจะกล่าวห้ามว่า “อย่าทำแบบนี้อีกนะ” เป็นต้น อย่างไรก็ตามการจะตัดสินว่าในแต่ละสถานการณ์นั้นเป็นเรื่องที่รุนแรงหรือไม่รุนแรง สามารถหาทางออกได้หรือไม่ได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยของแต่ละครอบครัว ซึ่งไม่อาจสรุปได้แน่ชัดว่าแต่ละครอบครัวมีเกณฑ์อย่างไร การอภิปรายนี้เป็นเพียงส่วนที่พบจากงานวิจัยนี้เท่านั้น

กลวิธีการแนะนำโดยการขู่เป็นกลวิธีที่พบน้อยที่สุดในงานวิจัยนี้ แต่สะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดที่เป็นผู้สูงอายุ มีความเชื่อในเรื่องของสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้อยู่ เพราะกลวิธีการนี้มักปรากฏในเรื่องที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ สัมพันธ์กับเรื่องบุญคุณ เรื่องบาปกรรมและแนวคิดทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เช่น ในสถานการณ์เรื่องความกตัญญู ที่ผู้ฟังพูดจาก้าวร้าวกับพ่อแม่ ผู้พูดมักจะใช้กลวิธีการแนะนำโดยการขู่ เช่น “พูดแบบนี้ตายไปจะต้องเป็นเปรตและตกนรกนะ” เป็นต้น ในกลวิธีการขู่นี้ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่ามีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับค่านิยมความเชื่อของคนในสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมพุทธศาสนาที่ยึดโยงอยู่กับความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ สะท้อนให้เห็นถึงความใกล้ชิดระหว่างกลุ่มคนสูงอายุกับค่านิยมความเชื่อทางศาสนา จึงยังคงพบกลวิธีการใช้ดังกล่าว

ในแต่ละกลวิธีการแนะนำในการใช้ภาษาของผู้สูงอายุ พบว่า กลวิธีการแนะนำโดยการสั่ง มักเป็นกลวิธีการที่ปรากฏอยู่ร่วมกับกลวิธีการอื่น ๆ กล่าวคือ เมื่อผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีการแนะนำโดยการเตือน กลวิธีการแนะนำโดยการถาม กลวิธีการแนะนำโดยการตำหนิ กลวิธีการแนะนำโดยการเสนอทางเลือกและกลวิธีการแนะนำโดยการขู่ ผู้พูดมักใช้กลวิธีการสั่งร่วมอยู่ด้วยเสมอ เช่น “มีอะไรค่อย ๆ คุยกันนะ มันเกิดเรื่องอะไรขึ้น” จะเห็นว่าผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการสั่งให้กระทำและใช้กลวิธีการแนะนำโดยการถามร่วมด้วย อาจกล่าวได้ว่าการแนะนำของผู้สูงอายุ มักมีการเกิดร่วมมากกว่าหนึ่งกลวิธี โดยมีการใช้กลวิธีการสั่งเป็นกลวิธีหลัก

รายการอ้างอิง

- จันทิมา อังคพณิชกิจ. 2561. **การวิเคราะห์ข้อความ**. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. 2541. **วัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์, ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษร-ศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาศรี สีหอำไพ. 2550. **วัฒนธรรมทางภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: หจก.
สามลดา.
- ปวีปัสตร์ ทศนาบุญ. 2562. **ความอาวุโสกับกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการแย้ง
การแสดงความไม่พอใจ และการแนะนำในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิม
พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิทย์ เทียงบุญธรรม. 2560. **Thai-English Dictionary**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุนันท์ อัญชลีกุล. 2562. **ระบบคำภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อิสเรศ ดลเพ็ญ. 2544. **การศึกษาการให้คำแนะนำในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ปริจเฉทการแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษา ในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว”

จิรัชฎีการณ บัญต่อ¹

บทคัดย่อ

บทความนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างปริจเฉทการแนะนำอาหารและรูปแบบของกลวิธีการใช้ภาษาในเพจเฟซบุ๊ก “ชีวิตติดรีวิว” โดยมีระยะเวลาการเก็บข้อมูล 1 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2565 จำนวนทั้งสิ้น 54 ปริจเฉท ผลการศึกษาด้านโครงสร้างของปริจเฉทในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว” พบว่าโครงสร้างปริจเฉทแนะนำอาหารประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนต้นของปริจเฉทแนะนำอาหาร ส่วนเนื้อหาของปริจเฉทแนะนำอาหาร และส่วนท้ายของปริจเฉทแนะนำอาหาร และผลการศึกษาเรื่องกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว” พบว่ามีกลวิธีการใช้ภาษาทั้งสิ้น 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำที่มีความหมายเชิงบวก ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้คำเรียกรสชาติที่มีความหมายเชิงบวก การใช้คำเรียกผิวสัมผัสเชิงบวก การใช้คำเรียกกลิ่นเชิงบวก และการใช้คำบอกปริมาณเชิงบวก ต่อมาคือการอ้างถึงซึ่งประกอบไปด้วยการอ้างถึงบุคคลที่น่าเสนองานเขียนแนะนำอาหาร และการอ้างถึงบุคคลที่อ่านงานเขียนแนะนำอาหาร ต่อมาคือการใช้คำเลียนเสียง การใช้คำภาษาอังกฤษ และสุดท้ายคือการใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#)

คำสำคัญ: ปริจเฉทการแนะนำอาหาร, เฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว”, กลวิธีการใช้ภาษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อีเมล jirattikarn.boontor8@gmail.com

Food Review Discourses and Linguistic Strategies on the Facebook Page “Cheevit Tid Review”

Jirattikarn Boontor¹

Abstract

This article aims to study the structure of food review discourses and the linguistic strategies on the Facebook Page “Cheevit Tid Review.” The data were collected for the period of 1 month during 1-30 April 2022, and finally a total of 54 discourses were obtained. Regarding the structure of the discourses on the Facebook Page “Cheevit Tid Review,” it was found to consist of 3 parts, namely the beginning, the body and the ending. As for the linguistic strategies employed on the Facebook Page “Cheevit Tid Review,” a total of 5 strategies were found, namely the use of positive words -- positive flavor words, positive texture words, positive odor words, and positive quantification words; use of references to refer to the food reviewing person and people who read food reviews; use of onomatopoeia; use of English words; use of words marked with a hashtag (#).

Keywords: Food Review Discourses, Facebook Page “Cheevit Tid Review”, Linguistic Strategies

¹ Undergraduate student, Major in Thai, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.
Email: jirattikarn.boontor8@gmail.com

บทนำ

ในปัจจุบันมีสื่อสมัยใหม่หลากหลายรูปแบบและหลากหลายช่องทางโดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นช่องทางที่สามารถค้นคว้าข้อมูลได้อย่างไร้ขีดจำกัด อีกทั้งสื่ออินเทอร์เน็ตนี้เองเป็นช่องทางที่สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างไร้พรมแดน ปัจจุบันผู้คนนิยมค้นคว้าหาความรู้และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นผ่านช่องทางออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เนื่องจากมีความรวดเร็วและมีข้อมูลจำนวนมาก สามารถค้นคว้าข้อมูลได้จากทั่วโลก

“เฟซบุ๊ก” หรือ “Facebook” เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก “เฟซบุ๊ก” คือเว็บไซต์ที่ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้ใช้บริการสามารถติดต่อสื่อสารหรือร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้บนเว็บไซต์โดยการเปิดบัญชีผู้ใช้ มีทั้งรูปแบบของบัญชีผู้ใช้ส่วนตัว บัญชีผู้ใช้สาธารณะ และเพจสาธารณะ “เฟซบุ๊ก” เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมาก มีบัญชีผู้ใช้ทั่วโลกกว่า 2,900 ล้านบัญชี “เฟซบุ๊ก” ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล อีกทั้งยังใช้ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นวงกว้าง นอกจากใช้ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นแล้วนั้นยังเป็นแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและกว้างขวาง เนื่องจากเฟซบุ๊กมีเพจสาธารณะที่หน่วยงานหรือบุคคลสามารถเปิดบัญชีและดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ได้ เฟซบุ๊กจึงเป็นสื่อออนไลน์ที่มีข้อมูลหลากหลายประเภทให้ผู้ใช้เลือกติดตามตามความสนใจ

“ชีวิตดีดีรีวิว” เป็นเพจสาธารณะในเฟซบุ๊ก มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำอาหารแนะนำร้านอาหาร และโฆษณาอาหารหรือสินค้าเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค โดยแนะนำอาหารหรือร้านอาหารผ่านการเขียนบรรยายพร้อมทั้งมีรูปภาพหรือวิดีโอประกอบ “ชีวิตดีดีรีวิว” เป็นเพจที่มีผู้ติดตามจำนวน 3,981,290 คน (จำนวนยอดผู้ติดตามจากเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตดีดีรีวิว” ณ วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2565) นับว่าเป็นเพจสาธารณะที่ได้รับความสนใจจากผู้คนเป็นอย่างมาก

การเขียนแนะนำอาหารนั้นต้องมีกลวิธีในการใช้ภาษาที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ผู้เขียนหรือผู้นำเสนองานเขียนต้องมีวิธีการอธิบายหรือโน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตามหรือเกิดความรู้สึกที่ดีต่ออาหารนั้น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นหากมีการใช้กลวิธีการเขียนที่ดีอาจโน้มน้าวใจจนสามารถก่อให้เกิดการปฏิบัติตาม กล่าวคือผู้อ่านมีความประทับใจ

และสนใจในอาหารหรือร้านอาหารนั้น ๆ จนเกิดการซื้อมารับประทานหรือเดินทางไปรับประทานที่ร้านอาหารนั้น ๆ

ผู้ศึกษาสนใจในรูปแบบโครงสร้างของปริจเฉทแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษาในการแนะนำอาหารจึงนำไปสู่การศึกษาโครงสร้างปริจเฉทการแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตดีดีรีวิว” เพื่อศึกษาในด้านโครงสร้างของปริจเฉทการเขียนแนะนำอาหารและศึกษาในด้านกลวิธีการเขียนแนะนำอาหารว่ามีโครงสร้างอย่างไรและมีกลวิธีการใช้ภาษาในรูปแบบใดบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตดีดีรีวิว”
2. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาที่ใช้ในการนำเสนอปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตดีดีรีวิว”

กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ในบทความนี้ประกอบด้วย 2 แนวคิด/ทฤษฎี ได้แก่ แนวคิดปริจเฉท (Discourse) และ แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

1. แนวคิดปริจเฉทวิเคราะห์ (Discourse Analysis)

Halliday and Hasan (1976) อธิบายว่าปริจเฉทเป็นหน่วยในภาษาที่สูงกว่าระดับประโยค เช่น ย่อหน้าหรือหน่วยใหญ่กว่านั้น เช่น บทในหนังสือหรือหน่วยในเรื่องเล่า (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2564: 10)

Brown and Yule (1983) กล่าวว่า การวิเคราะห์ปริจเฉทเป็นการวิเคราะห์ภาษาในบริบทการใช้ภาษา ทั้งสองคนกล่าวว่า เราไม่สามารถศึกษาภาษาโดยไม่ศึกษาจุดประสงค์หรือหน้าที่ของรูปภาษาที่ถูกนำมาใช้ในกิจกรรมทางสังคม (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2564: 10)

ปริจเฉทเป็นหน่วยทางภาษาที่มีองค์ประกอบเป็นหน่วยข้อความและแนวทฤษฎีทางไวยากรณ์ที่ดีที่สุดในการอธิบายปริจเฉท คือ ไวยากรณ์หน้าที่ (Functional Grammar) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มองว่า รูปภาษาในแต่ละหน้าที่นั้นเป็นไปเพื่อสนองวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร (Communicative Function) ไวยากรณ์ของภาษาแต่ละภาษาก็คือความรู้ที่เจ้าของภาษามีอยู่ที่ทำให้เขารู้ว่าในภาษาไทยของเขามีรูปภาษาใดบ้าง และรูปภาษาที่มีอยู่หลากหลายนั้น ใช้เพื่อสนองวัตถุประสงค์ในการสื่อสารอย่างไร (เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์, 2534 อ้างใน ปวิศรา ประดิษฐ์ศร, 2560: 11)

ปริจเฉท เป็นคำศัพท์ที่ใช้เรียก “ภาษาระดับข้อความ” (Discourse) หมายถึง รูปภาษาที่มีโครงสร้างสูงกว่าประโยค ใช้เพื่อการสื่อสารในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน และสื่อสารในบริบททางสถานการณ์หรือบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (จักริน ฉัตรไชยพฤกษ์ และ เขมฤทัย บุญวรรณ, 2562)

แนวคิดปริจเฉทวิเคราะห์มีการนิยามและเสนอแนวคิดไว้หลากหลาย ปริจเฉทเป็นหน่วยทางภาษาที่มีโครงสร้างในระดับสูงประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย ซึ่งองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบนั้นต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ปริจเฉทมีหลายประเภท ในการจัดประเภทโครงสร้างของปริจเฉทนั้นต้องพิจารณาองค์ประกอบที่หลากหลาย อีกทั้งนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาจัดเรียงตามแนวทางของการจัดเรียงปริจเฉท ปริจเฉทใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารในสถานการณ์บางสถานการณ์ตามความเหมาะสมหรือตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงจะนำแนวคิดเรื่องปริจเฉทวิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษาในบริบทของการสื่อสารไปใช้ในการศึกษาโครงสร้างปริจเฉทการแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวีว”

2. แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นการศึกษาความหมายของผู้พูด (Speaker Meaning) หรือความหมายตามบริบท (Contextual Meaning) กล่าวคือ เป็นการศึกษาความหมายในการสื่อสารที่มีมากกว่าคำพูดที่สื่อสารกัน (The study of how more gets communicated

than is said.) (Yule, 1996 อ้างใน จุไรรัตน์ รัตติโชติ, สุพัตรา อินทนะ และ เรืองเดช ปันเชื่อนขัตติย)

วจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) เป็นศาสตร์ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในบริบทต่าง ๆ หรือวิธีที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำในสถานการณ์การสื่อสาร และวิธีที่ผู้ฟังตีความถ้อยคำเหล่านั้น ในบริบท ทั้งนี้ นักวจนปฏิบัติศาสตร์มิได้ศึกษาความหมายที่มาจากระบบภาษา (ความหมายตามรูป) แต่สนใจความหมายที่ผู้ร่วมในการสื่อสารเจตนาในสถานการณ์นั้น ๆ (Levinson, 1983; Mey, 2001; ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555, น.7 อ้างใน สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2564: 11)

วจนปฏิบัติศาสตร์เป็นแนวคิดที่ใช้เพื่อศึกษาภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในบริบทต่าง ๆ ซึ่งศึกษาโดยเน้นที่เจตนาการตีความของผู้ใช้ภาษาในสถานการณ์นั้น ๆ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดวจนปฏิบัติศาสตร์มาเป็นแนวทางในการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว” โดยศึกษาตามบริบทของการสื่อสารนั้น ๆ

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลปริจเฉทแนะนำอาหารจากเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว” ทางสื่อออนไลน์ มีระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 1 เดือน โดยมีระยะเวลาดังแต่วันที่ 1 - 30 เมษายน พ.ศ. 2565 พบปริจเฉททั้งสิ้น 54 ปริจเฉท

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ปริจเฉท** หมายถึง ส่วนประกอบหรือหน่วยทางภาษาที่มีโครงสร้างสูงกว่าประโยค ใช้เพื่อการสื่อสารในสถานการณ์หนึ่ง ๆ

2. **กลวิธีการใช้ภาษา** หมายถึง วิธีการทางภาษารูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสารหรือบุคคลที่นำเสนอข้อมูลใช้ในปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว”

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการจัดทำวิจัย
2. รวบรวมข้อมูลตามขอบเขตที่กำหนดไว้ ในที่นี้คือเก็บข้อมูลจากเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวีว” โดยเก็บเฉพาะข้อมูลที่เผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 1 - 30 เมษายน พ.ศ. 2565 ซึ่งข้อมูลที่เลือกเก็บมาวิเคราะห์นั้นเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการแนะนำอาหารหรือนำร้านอาหารที่ทางเพจเขียนเป็นข้อความและเผยแพร่เป็นสาธารณะในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวีว” เก็บข้อมูลมาจากเฟซบุ๊กเพจทั้งสิ้น 54 โพสต์ ซึ่งในที่นี้จะเรียกเป็น 54 ปริจเฉท
3. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปริจเฉทและกลวิธีการใช้ภาษา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. นำข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดมาวิเคราะห์ในด้านโครงสร้างของปริจเฉทและด้านกลวิธีการใช้ภาษาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นเรียบเรียงข้อมูลที่วิเคราะห์เรียบร้อยแล้วและตรวจทานอีกครั้ง
5. สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา
6. นำเสนองานวิชาการในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาโครงสร้างปริจเฉทแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวีว” มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างปริจเฉทการแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวีว”

จากการศึกษาโครงสร้างของปริจเฉทการแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวีว” พบว่าโครงสร้างของปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวีว” แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนต้นของปริจเฉทแนะนำอาหาร ส่วนเนื้อหาของปริจเฉทแนะนำอาหาร และส่วนท้ายของปริจเฉทแนะนำอาหาร ดังนี้

1.1 ส่วนต้นของปริจเฉทแนะนำอาหาร

ส่วนต้นของปริจเฉทแนะนำอาหารปรากฏชื่อเพลงคือ “ชีวิตดีดีรีวิว” และในบางปริจเฉทแนะนำอาหารปรากฏชื่อสถานที่ที่ปริจเฉทส่วนเนื้อหาจะกล่าวถึงด้วย

1.2 ส่วนเนื้อหาของปริจเฉทแนะนำอาหาร

ส่วนเนื้อหาของปริจเฉทแนะนำอาหารเป็นส่วนที่ให้ข้อมูลรายละเอียดของการแนะนำอาหารทั้งหมด อีกทั้งยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของร้านอาหารที่แนะนำอาหารด้วย ส่วนเนื้อหาของปริจเฉทประกอบไปด้วย

1.2.1 ส่วนที่บอกวันที่ของปริจเฉทแนะนำอาหาร

1.2.2 ส่วนที่เป็นการติดแฮชแท็ก (#) เพื่อเน้นชื่อสถานที่หรือชื่อเมนูอาหาร

1.2.3 ส่วนที่บรรยายถึงรายละเอียดของเมนูอาหารที่ต้องการจะนำเสนอ

1.2.4 ส่วนที่ให้ข้อมูลรายละเอียดช่องทางการติดต่อเกี่ยวกับร้านอาหาร

1.2.5 ส่วนที่ให้รายละเอียดช่องทางการติดตามงานเขียนของเพจที่ช่องทางออนไลน์อื่น ๆ

1.2.6 ส่วนที่เป็นคลังภาพและ/หรือวิดีโอประกอบปริจเฉทแนะนำอาหาร

1.3 ส่วนท้ายของปริจเฉทแนะนำอาหาร

ส่วนท้ายของปริจเฉทแนะนำอาหารเป็นส่วนสำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในเฟซบุ๊กเพจ กล่าวคือ เป็นส่วนที่ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลการแนะนำอาหารที่กล่าวมาข้างต้นได้ อีกทั้งยังสามารถแบ่งปันข้อมูลนี้ไปสู่ช่องทางออนไลน์อื่น ๆ ได้ ส่วนท้ายของปริจเฉทแนะนำอาหาร ประกอบไปด้วย

1.3.1 ส่วนที่ให้บุคคลที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารแสดงความรู้สึก

1.3.2 ส่วนที่ให้บุคคลที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารแสดงความคิดเห็น

1.3.3 ส่วนที่ให้บุคคลที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารแบ่งปันข้อมูลหรือความคิดเห็นของตนในสื่อออนไลน์อื่น

ตัวอย่างที่ 1 แสดงโครงสร้างของปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตติรวิว”
(23 เมษายน 2565)

The diagram illustrates the structure of the food recommendation discourse (ปริจเฉทแนะนำอาหาร) in the Facebook post. It is divided into three main sections:

- 1.1 ส่วนต้นของปริจเฉทแนะนำอาหาร (1.1 Start of the food recommendation discourse)**
 - 1.1: The opening line of the post: "ชีวิตติตติรวิว posted a video to playlist ชีวิตติตติรวิวไฮต์ TidReviewINSIDE — at เทอดไท14."
- 2. ส่วนเนื้อหาของปริจเฉทแนะนำอาหาร (2. Content of the food recommendation discourse)**
 - 1.2.1: The first paragraph of the text, starting with "#ชีวิตติตติรวิวไฮต์ #ขนมไข่เยี่ยวม้า".
 - 1.2.2: The second paragraph, starting with "วันหยุดแบบนี้ขอใจจายขนมกันหน่อย".
 - 1.2.3: The third paragraph, starting with "ร้านขนมไข่เยี่ยวม้า ตั้งอยู่ซอย เทอดไท 14".
 - 1.2.4: The fourth paragraph, starting with "ชื่อร้าน : ร้านขนมไข่เยี่ยวม้า".
 - 1.2.5: The fifth paragraph, starting with "ติดตามพวกเราได้ที่".
 - 1.2.6: The video content showing the process of making the candy.
- 1.3 ส่วนท้ายของปริจเฉทแนะนำอาหาร (1.3 End of the food recommendation discourse)**
 - 1.3.1: The caption below the video: "ขนมไข่เยี่ยวม้าที่ร้านขนมไข่เยี่ยวม้า".
 - 1.3.2: The engagement metrics: "1.7K", "36 comments", "227 shares", "79.7K views".
 - 1.3.3: The interaction buttons: "Like", "Comment", "Share".

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่าโครงสร้างของการนำเสนอปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตติรีวิ” ประกอบไปด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน คือ ส่วนต้นของปริจเฉทแนะนำอาหาร (หมายเลข 1.1 ในภาพตัวอย่าง) แสดงชื่อเพจที่แนะนำอาหาร อีกทั้งมีการปรากฏชื่อสถานที่ของร้านอาหารด้วย

ต่อมาคือส่วนเนื้อหาของปริจเฉทแนะนำอาหาร (หมายเลข 1.2 ในภาพตัวอย่าง) โดยในส่วนของเนื้อหานี้ประกอบได้ส่วนย่อย 6 ส่วน ได้แก่ 1. ส่วนที่บอกวันที่ของปริจเฉทแนะนำอาหาร (หมายเลข 1.2.1 ในภาพตัวอย่าง) 2. ส่วนที่เป็นการติดแฮชแท็ก (#) เพื่อเน้นชื่อสถานที่หรือชื่อเมนูอาหาร (หมายเลข 1.2.2 ในภาพตัวอย่าง) 3. ส่วนที่บรรยายถึงรายละเอียดของเมนูอาหารที่ต้องการจะนำเสนอ (หมายเลข 1.2.3 ในภาพตัวอย่าง) 4. ส่วนที่ให้ข้อมูลรายละเอียดช่องทางการติดต่อเกี่ยวกับร้านอาหาร (หมายเลข 1.2.4 ในภาพตัวอย่าง) 5. ส่วนที่ให้รายละเอียดช่องทางการติดตามงานเขียนของเพจที่ช่องทางออนไลน์อื่น ๆ (หมายเลข 1.2.5 ในภาพตัวอย่าง) 6. ส่วนที่เป็นคลังภาพและ/หรือวิดีโอประกอบปริจเฉทแนะนำอาหาร (หมายเลข 1.2.6 ในภาพตัวอย่าง)

สุดท้ายคือโครงสร้างส่วนท้ายของปริจเฉทแนะนำอาหาร ในโครงสร้างส่วนท้ายประกอบด้วยส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่ 1. ส่วนที่ให้บุคคลที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารแสดงความรู้สึก (หมายเลข 1.3.1 ในภาพตัวอย่าง) 2. ส่วนที่ให้บุคคลที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารแสดงความคิดเห็น (หมายเลข 1.3.2 ในภาพตัวอย่าง) 3. ส่วนที่ให้บุคคลที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารแบ่งปันข้อมูลหรือความคิดเห็นของตนในสื่อออนไลน์อื่น (หมายเลข 1.3.3 ในภาพตัวอย่าง)

2. กลวิธีการใช้ภาษาที่บุคคลนำเสนอการแนะนำอาหารใช้ในปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตติรีวิ”

การศึกษาข้อมูลปริจเฉทในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตติรีวิ” พบกลวิธีการใช้ภาษาจำนวน 5 กลวิธี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การใช้คำที่มีความหมายเชิงบวก

คำที่มีความหมายเชิงบวก คือ คำที่มีความหมายในทางที่ดี ไม่รุนแรงหรือกระทบความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี คำที่มีความหมายเชิงบวกในที่นี้ใช้เพื่ออธิบายรายละเอียดหรือข้อมูลที่ปรากฏในปริจเฉทแนะนำอาหาร เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้สึกในเชิงบวก จากการศึกษาพบว่าปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตดีดีรีวิว” มีการใช้คำที่มีความหมายเชิงบวก 7 ลักษณะ ดังนี้

2.1.1 การใช้คำเรียกรสชาติที่มีความหมายเชิงบวก

การใช้คำเรียกรสชาติที่มีความหมายเชิงบวก คือ การที่บุคคลหรือผู้เขียนใช้คำเชิงบวกบรรยายหรืออธิบายรสชาติของอาหารนั้น ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกร่วมกับผู้เขียนด้วย คำเรียกรสชาติที่มีความหมายเชิงบวกพบ 4 คำ คือ อร่อย กลมกล่อม แซ่บ และ ฟิน มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

“ก๋วยเตี๋ยวไก่วุ้นเส้นเล็ก ๆ ที่ความอร่อยไม่เล็กเหมือนร้าน เพราะนอกจากจะใส่หม้อดินเผาแล้ว รสชาติน้ำซุปกลมกล่อม ชดคล่องคอ” (1 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 3

“ซีโครงหมอบน้ำผึ้ง ซีโครงเนื้อนุ่ม ๆ ซอสน้ำผึ้งหอมหวาน รสชาติกำลังดี กินกับข้าวอร่อยฟินอย่าบอกใคร” (4 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 4

“เมนูควัไก่ให้เยอะมาก ทั้งเส้น ไช้ หมูแดง ไก่ หมี่กรอบ และที่เด็ดเลยคือกากหมูเจียวหอม ๆ ที่ให้มาแบบไม่อั้น ให้มาล้น ๆ จุก ๆ กินรวมกันคือฟินมาก” (11 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 5

“ก๋วยเตี๋ยวเรือสามแซ่บ ก็แซ่บกันสมชื่อ เพราะร้านนี้เป็นสูตรแท้ดั้งเดิมจากอยุธยา ทำให้รสชาติจัดจ้านและเข้มข้นทุกซาม ” (9 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 2 มีการใช้คำเรียกรสชาติที่มีความหมายเชิงบวก คือ คำว่า “กลมกล่อม” เพื่ออธิบายให้เห็นว่ารสชาติของน้ำซุปรสชาติกลมกล่อม รสชาติดี ต่อมาในตัวอย่างที่ 3 มีการใช้คำว่า “อร่อยฟิน” เพื่อกระตุ้นอารมณ์ความอยากอาหารของผู้อ่านโดยการบรรยายว่าเมนูซีโครงหมอบน้ำผึ้งอร่อยมาก ต่อมาในตัวอย่างที่ 4 มีการใช้คำว่า “ฟิน” เพื่อแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับประทานอาหารเมนูคั่วไก่แล้วมีความสุขมาก เพราะอาหารอร่อยมาก และสุดท้ายใช้คำว่า “แซ่บ” ในการอธิบายอาหารที่มีรสชาติจัดจ้านเข้มข้น

2.1.2 การใช้คำเรียกผิวสัมผัสเชิงบวก

การใช้คำเรียกผิวสัมผัสเชิงบวก คือ คำที่ใช้เรียกการรับรู้สัมผัสของเนื้ออาหารที่สัมผัสหรือรับประทาน อาจจะเป็นการรับรู้สัมผัสด้วยมือ ฟัน เพดาน หรือลิ้นก็ได้ การใช้คำเรียกผิวสัมผัสเหล่านั้นจะช่วยอธิบายและเพิ่มความน่าสนใจ ดึงดูดให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้ จากการศึกษาพบการใช้คำเรียกผิวสัมผัสเชิงบวก 4 คำ ได้แก่ นุ่ม เปื่อย ละมุน และ พู มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างที่ 6

“ร้านก๋วยเตี๋ยวเนื้อตุ๋นห้วยพลู ร้านลับ ดันตำรับแท้! เนื้อตุ๋นเด็ด เนื้อนุ่มละมุน ต้มจนเปื่อย ลูกค้าเต็มร้าน ต้องไปค่ะ” (10 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 7

“จานใหญ่ขนาดนี้ก็แค่พิเศษ 40 บาทเท่านั้น!! ขวัญใจแรงงานมากค่ะ เพราะกินที่อ้อมจนจุกเลย แกรมไม่ไซ้รสชาติไก่อ่านะคะเพราะไก่อ้วนนุ่มจริงและยิ่งข้าวมันของทางร้านก็หอมกระเทียมและนุ่มแบบพอดีเลย” (25 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 8

“น้ำซุปรสชาติหอมหวานมาก เนื้อเปื่อยสุด ๆ นุ่มละมุนลิ้น แกรมเนื้อยังหอมหวาน ไม่มีกลิ่นคาวถือว่าถูกใจเจ้สุด ๆ” (18 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 9

“ก้วยจ๊ับ น้ำเข้มข้น หอมเครื่องยาจีน เครื่องในจัดเต็ม หมูกรอบหนังฟู”
(16 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 6 มีการใช้คำเรียกผิวสัมผัสเชิงบวกคำว่า “นุ่ม ละมุน เปื่อย” เพื่อใช้ในการอธิบายว่าเนื้อตุนั้นรับประทานได้ง่าย เนื้อมีความนุ่ม เปื่อย เมื่อรับประทานแล้วเกิดความรู้สึกที่ดี ต่อมาในตัวอย่างที่ 7 ใช้คำว่า นุ่ม เพื่อแสดงให้เห็นว่าไก่และข้าวมันนั้นมีผิวสัมผัสที่นุ่ม ไม่กระด้าง ต่อมาในตัวอย่างที่ 8 ใช้คำว่านุ่มและเปื่อยเพื่อให้เห็นว่าเนื้อ ที่ปกติมักจะมีความเหนียวนั้นถูกตุนจนเปื่อยนุ่ม เหมาะแก่การรับประทาน เพื่อรสชาติที่ดี และสุดท้ายในตัวอย่างที่ 9 ใช้คำว่า ฟู เพื่อแสดงให้เห็นว่าหนังของหมูกรอบมีลักษณะพองขึ้น มีความฟู กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกร่วมของผู้อ่าน

2.1.3 การใช้คำเรียกกลิ่นเชิงบวก

การใช้คำเรียกกลิ่นเชิงบวก คือ การใช้คำเรียกกลิ่นที่สัมผัสได้ด้วยจมูกซึ่งกลิ่นนั้นเป็นกลิ่นที่ดี การใช้คำเรียกกลิ่นเชิงบวกเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้และเกิดอารมณ์ร่วมไปกับกลิ่นของอาหารที่บุคคลอธิบายไว้ได้ จากการศึกษาพบคำที่ใช้เรียกกลิ่นเชิงบวก 1 คำ คือ คำว่า “หอม” มีตัวอย่างการใช้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10

“ก้วยเตี่ยวเรื่อน้ำตกรสเด็ด! คนแน่นอยู่นะ กลิ่นน้ำซุปหอม ๆ เนื้อเปื่อย ๆ อีกร้านก้วยเตี่ยวเนื้อที่แนะนำ” (25 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 11

“ก้วยเตี่ยวเนื้ออ่อนละลาย เนื้อสะตู่ น้ำซุปหอม เข้มข้น” (26 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 10 มีการใช้คำเรียกกลิ่นเชิงบวก คือ คำว่า หอม ๆ เพื่ออธิบายว่าน้ำซุปก้วยเตี่ยวน้ำตกรสดีมีกลิ่นที่ดีมาก มีกลิ่นหอม ในตัวอย่างที่ 11 ก็เช่นกัน มีการใช้คำเรียกกลิ่นเชิงบวกใช้คำว่า “หอม” ขยายน้ำซุพของก้วยเตี่ยวเนื้ออ่อนละลายใช้ในการอธิบายเพื่อความน่าสนใจให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพตาม

2.1.4 การใช้คำบอกปริมาณเชิงบวก

การใช้คำบอกปริมาณเชิงบวก คือ การใช้คำที่มีความหมายแสดงให้เห็นถึงจำนวนว่ามีมากหรือน้อย ในที่นี้จะใช้บอกปริมาณของอาหารว่ามีปริมาณมากหรือน้อย โดยการใช้คำบอกปริมาณเชิงบวกนี้จะใช้บอกปริมาณที่มากเพื่อส่งสารให้ผู้อ่านเห็นถึงความคุ้มค่าของอาหารนั้น ๆ และกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์เชิงบวกต่ออาหารนั้น ๆ จากการศึกษาพบการใช้คำบอกปริมาณเชิงบวกจำนวน 3 คำ ได้แก่ “เยอะ เพียบ และ มาก” มีตัวอย่างการใช้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 12

“วันนี้เจ๊แวะไปเซเว่น บอกเลยว่าตื่นตาตื่นใจมาก!! เพราะไปเจอขนมปังหมูหยองน้ำสลัดโบราณที่ให้หมูหยองเยอะสะใจ แล้วรสชาติคือไม่ไหว!!” (12 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 13

“ก้วยเตี่ยวไก่บุฟเฟต์ คนละ 50 บาท อิ่มแน่น จุก แค่ 50 บาท มีให้เลือกเพียบ น้ำซุปรหอมกลมกล่อม” (21 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 14

“ร้านเล็กใหญ่ก้วยเตี่ยวต้มยำโบราณ สาขาสามย่าน ตั้งอยู่นนทบุรีทอดทอง ใครไปไม่ถูกปึกหมุดซื้อร้านได้เลย แนะนำว่าต้องไปลองให้ได้ เขาให้เยอะมากจริง ๆ อร่อยจริงไม่จกตา” (1 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 12 มีการใช้คำว่า เยอะ เพียบ เพื่อบอกถึงปริมาณว่าหมูหยองที่เป็นส่วนผสมในขนมปังหมูหยองน้ำสลัดโบราณให้มาเยอะมาก ต่อมาในตัวอย่างที่ 13 ใช้คำว่า “เพียบ” เพื่อบอกถึงปริมาณความหลากหลายของก้วยเตี่ยวไก่ที่ลูกค้าสามารถตักเองได้ตามความต้องการ และในตัวอย่างที่ 14 ใช้คำว่า “เยอะ” และ “มาก” สองคำเพื่อเน้นย้ำให้เห็นว่าปริมาณอาหารที่ลูกค้าจะได้รับนั้นมีจำนวนที่มาก

2.2 การอ้างอิง

การอ้างอิง ในบทความวิจัยนี้คือการกล่าวถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือบุคคลหลายบุคคลในการเขียนแนะนำอาหาร ทั้งบุคคลที่เขียนการแนะนำอาหารหรือบุคคลที่อ่าน

งานเขียนนั้น อาจเป็นการอ้างถึงเพื่อสรรสรรในการอ่านหรืออ้างถึงเพื่อความสมบูรณ์ของงานเขียน จากการศึกษาพบว่า กลวิธีการอ้างถึงที่ปรากฏในปริเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว” มี 2 รูปแบบ คือ การอ้างถึงบุคคลที่นำเสนองานเขียนแนะนำอาหาร และการอ้างถึงบุคคลที่อ่านงานเขียนแนะนำอาหาร

2.2.1 การอ้างถึงบุคคลที่นำเสนองานเขียนแนะนำอาหาร

การอ้างถึงบุคคลที่นำเสนองานเขียนแนะนำอาหาร คือ การอ้างถึงตนเองในงานเขียนของตนเอง ในที่นี้คือการปรากฏชื่อ หรือสรรพนามของผู้เขียนในการแนะนำอาหาร เพื่อการทักทายผู้อ่านหรือเพื่อเพิ่มสรรสรรในงานเขียน สรรพนามที่ปรากฏเพื่ออ้างถึงบุคคลที่เขียนในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติดรีวิว” คือคำว่า “เจ้”

ตัวอย่างที่ 15

“วันนี้เจ้จะพาไปกินของถูกและดี ถูกปาก ถูกใจ แถมราคาก็ถูก”
(6 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 16

“วันนี้เจ้ขอมานั่งพักใจกันที่ร้าน อิ่มอกอิ่มใจ ปราณบุรี ร้านนี้บอกเลยว่าขึ้นชื่อเรื่องซีฟู้ด เพราะอาหารเขาสดเย็นหนึ่่มาก!!!” (11 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 15 และ 16 จะเห็นว่าการอ้างถึงบุคคลที่เขียนแนะนำอาหารโดยใช้สรรพนาม “เจ้” เพื่อการทักทายผู้อ่านและการนำเข้าสู่เนื้อหาการอ้างถึงเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการที่จะให้ผู้อ่านรู้สึกว่างานเขียนแนะนำอาหารนี้เป็นการแนะนำอย่างเป็นธรรมชาติ เข้าถึงได้ง่าย สร้างความรู้สึกสนิทสนม และเป็นกันเองกับผู้อ่าน

2.2.2 การอ้างถึงบุคคลที่อ่านงานเขียนแนะนำอาหาร

การอ้างถึงบุคคลที่อ่านงานเขียนแนะนำอาหาร คือ การที่บุคคลที่เขียนงานแนะนำอาหารอ้างถึงหรือกล่าวถึงผู้อ่าน เพื่อการทักทายหรือเพื่อการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

ตัวอย่างที่ 17

“มาแล้วเธอ ชีวิตติตติรวินไซค์วันนี้จะพาไปกินก๋วยเตี๋ยวต้มยำโบราณรสเด็ด เครื่องแน่น บอกเลยว่าชามเดียวจุก” (1 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 17 จะเห็นว่าการอ้างถึงผู้อ่านโดยใช้สรรพนามคำว่า “เธอ” เพื่อการทักทายหรือการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน อีกทั้งยังใช้เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้อ่านรู้สึกสนิทสนม เป็นกันเอง เหมือนเพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำร้านอาหารอร่อย ๆ ให้แก่กัน

2.3 การใช้คำเลียนเสียง

การใช้คำเลียนเสียง คือ คำที่ใช้เรียกหรือแทนเสียงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเสียงตามธรรมชาติหรือเสียงอื่น ๆ ในงานวิจัยนี้ การใช้คำเลียนเสียงหมายถึง การที่ผู้เขียนงานแนะนำอาหารใช้คำเพื่อเลียนเสียงกิริยาของบุคคลที่เขียนหรือเลียนเสียงบุคคลที่อ่านงานเขียน อีกทั้งยังรวมทั้งเสียงของวัตถุหรือสิ่งอื่น ๆ ตามธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่าในปริจเฉทแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตติรวิน” มีการใช้คำเลียนเสียงโดยใช้คำเลียนเสียงลักษณะการพูดของบุคคล ซึ่งปรากฏการใช้คำเลียนเสียงบุคคลที่เป็นผู้เขียนหรือผู้แนะนำอาหารแนะนำอาหาร

ตัวอย่างที่ 18

“ใครชอบชาได้ดองทีนี้!! เขานำเข้าชาจากมาเลมาเลยเธอออ” (27 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 19

“เนื้อเค็มหอมเค็มกำลังดี ผัดกับพริกกะเทียมหอม ๆ กินกับข้าวสวยร้อน ๆ ผมนี้อืมมมม ฟินสุด” (24 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 18 และ ตัวอย่างที่ 19 จะเห็นว่าการใช้คำเลียนเสียงลักษณะการพูดของบุคคล โดยการลากเสียงยาว หรือการใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการส่งความรู้สึกหรือเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน เมื่ออ่านแล้วผู้อ่านก็จะเกิดจินตภาพและเข้าใจว่าเป็นลักษณะของการพูด

2.4 การใช้คำภาษาอังกฤษ

การใช้คำภาษาอังกฤษในบทความวิจัยนี้ คือ การที่ผู้เขียนหรือผู้นำเสนอข้อมูลแนะนำอาหารใช้คำภาษาอังกฤษในงานเขียนซึ่งอาจจะเป็นรูปเดิมของภาษาอังกฤษหรือในรูปของการเขียนเป็นภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 20

“มีของหวานหาทานยากมารวมกันไว้ที่นี่แล้ว ทั้งมันเดือยหาดใหญ่ ชาใต้ ชาจีน ที่เป็น**ซิกเนเจอร์**ของทางร้าน ไม่หวานไป รับรองว่ากินดีมีกันเพลินเลยล่ะ”
(29 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 20 จะเห็นว่ามีการใช้คำภาษาอังกฤษคือคำว่า “ซิกเนเจอร์” ซึ่งเขียนในรูปแบบภาษาไทยเป็นการเขียนด้วยวิธีการทับศัพท์จากภาษาอังกฤษคำว่า “Signature” ซึ่งแปลว่า ลายเซ็น สัญลักษณ์ ซึ่งการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศในจุดนี้ก็เพื่อเพิ่มรรถรสในการเล่าเรื่องให้สนุกและเป็นกันเองมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นกลวิธีการใช้ภาษาที่เข้ากับยุคสมัยนี้

2.5 การใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#)

การใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ในบทความวิจัยนี้ หมายถึง การที่ผู้เขียนหรือบุคคลที่นำเสนองานเขียนแนะนำอาหารแล้วมีการใช้ข้อความที่มีเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ปรากฏอยู่ การใช้ข้อความที่มีเครื่องหมายแฮชแท็กนั้นเป็นการแสดงข้อความเด่น ๆ หรือจัดหมวดหมู่ข้อความหรืองานเขียนนั้นเพื่อให้บุคคลที่สนใจในเรื่องเดียวกันสามารถเข้ามาชมได้ บางครั้งในการใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ใช้เพื่อบ่งชี้ข้อความให้ชัดเจนหรือใช้เพื่อแสดงชื่อเฉพาะของสถานที่หรือเมนูอาหารต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 21

“#ดื่มชาได้แท้ #ดื่มชาราคาถูก #ดื่มชาทำสด #โก๋อันดื่มชา” (29 เมษายน 2565)

ตัวอย่างที่ 22

“#ก้วยเตี๋ยเนื่อน่งลาย #เนื้อสะดุ้งน้ำซุพหอม #ชีวิตติตริวิว #เรื่องริวิวไวใจเจ้” (28 เมษายน 2565)

จากตัวอย่างที่ 21 จะเห็นว่าการใช้ข้อความที่มีเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ในหลากหลายรูปแบบ คือ ใช้เพื่อจัดหมวดหมู่ว่างานเขียนนี้มีเนื้อหาของต้มยำ และใช้เพื่เน้นชื่อสถานที่คือชื่อของร้านอาหารที่มีการแนะนำในงานเขียน และในตัวอย่างที่ 22 จะเห็นว่าการใช้ข้อความที่มีเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ในหลากหลายรูปแบบ คือมีการจัดหมวดหมู่ว่างานเขียนนี้จะเกี่ยวกับก้วยเตี๋ยเนื่อน่งลาย มีการเน้นคำให้น่าสนใจคือบอกว่าเนื้อสะดุ้งที่มีน้ำซุพหอม และสุดท้ายมีการแสดงตนว่าบุคคลเป็นเจ้าของงานเขียนนี้ จากข้อความ “#เรื่องริวิวไวใจเจ้”

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาโครงสร้างปริจเฉทการแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตริวิว” สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

การศึกษาในด้านโครงสร้างของปริจเฉทการแนะนำอาหารในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตริวิว” พบว่าโครงสร้างปริจเฉทแนะนำอาหารประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนต้นของปริจเฉทแนะนำอาหาร ซึ่งในส่วนต้นนี้ของปริจเฉทแนะนำอาหารจะปรากฏชื่อเพจคือ “ชีวิตติตริวิว” ปรากฏชื่อสถานที่ที่ปริจเฉทส่วนเนื้อหาจะกล่าวถึงด้วย เป็นการแนะนำข้อมูลเบื้องต้นที่จะแสดงในเนื้อหาในส่วนถัดไป ส่วนที่สองคือส่วนเนื้อหาของปริจเฉทแนะนำอาหาร ส่วนนี้จะเป็นการให้ข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับการแนะนำอาหาร ซึ่งในส่วนเนื้อหาประกอบไปด้วยส่วนย่อยหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ส่วนที่บอกวันที่ของปริจเฉทแนะนำอาหาร ส่วนที่เป็นการติดแฮชแท็ก (#) เพื่เน้นชื่อสถานที่หรือชื่อเมนูอาหาร ส่วนที่บรรยายถึงรายละเอียดของเมนูอาหารที่ต้องการจะนำเสนอ ส่วนที่ให้ข้อมูลรายละเอียดช่องทางการติดต่อเกี่ยวกับร้านอาหาร ส่วนที่ให้รายละเอียดช่องทางการติดตามงานเขียนของเพจที่ช่องทางออนไลน์อื่น ๆ และส่วนที่เป็นคลังภาพและ/หรือวิดีโอประกอบปริจเฉท

แนะนำอาหาร โครงสร้างของปริจเฉทแนะนำอาหารส่วนสุดท้ายคือส่วนที่สามซึ่งเป็นส่วนท้ายของปริจเฉทแนะนำอาหาร ประกอบไปด้วย ส่วนที่ให้คุณค่าที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารสามารถแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับปริเฉทที่อ่านไปข้างต้นได้ ต่อมาคือส่วนที่ให้คุณค่าที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารแสดงความคิดเห็น และสุดท้ายคือส่วนที่ให้คุณค่าที่อ่านปริจเฉทแนะนำอาหารแบ่งปันข้อมูลหรือความคิดเห็นของตนในสื่อออนไลน์อื่น

ในด้านของกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตติวิ” จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า เฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตติวิ” มีการใช้กลวิธีการใช้ภาษาทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำที่มีความหมายเชิงบวก ซึ่งประกอบไปด้วย การใช้คำเรียกรสชาติที่มีความหมายเชิงบวก การใช้คำเรียกผิวสัมผัสเชิงบวก การใช้คำเรียกกลิ่นเชิงบวก และการใช้คำบอกปริมาณเชิงบวก มีการใช้อ้างอิง ซึ่งมักจะอ้างถึงผู้อ่านและอ้างถึงผู้เขียนเอง มีการใช้คำเลียนเสียง เป็นการเลียนเสียงกิริยาอาการภาษาพูดของผู้อ่านและผู้เขียน มีการใช้คำภาษาอังกฤษ กลวิธีนี้ใช้เพื่อความกระชับ เข้าใจง่าย และสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน กลวิธีการใช้ภาษาสุดท้ายคือ การใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ใช้เพื่อจำกัดหมวดหมู่ของปริจเฉทนั้นๆ เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหามากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ภาษาที่ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตติตติวิ” มีกลวิธีการใช้ภาษาที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ สามารถเข้าใจเนื้อหาที่จะสื่อได้ง่าย เนื่องจากเป็นการแนะนำอาหาร การใช้ภาษาจึงต้องสามารถทำให้เกิดการรับรู้และมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้เขียนได้ ใช้คำเลียนเสียงเพื่อสร้างอารมณ์สให้ผู้อ่านคล้อยตาม อีกทั้งมีการใช้คำที่มีความหมายเชิงบวกเพื่อบอกกลิ่น บอกปริมาณของอาหาร ซึ่งคำที่มีความหมายเชิงบวกเหล่านั้นช่วยเน้นให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้ง่ายขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ กนกพร ตะกิมนอก, กัลยากร คมขำหนัก, นภัทร อังกูรสินธนา, ธิสทธิ์ คำมา, และ อีสริยา พะโยมรัตน์ ซึ่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการทางภาษาในการโน้มน้าวใจในเพจอาหาร “ชีวิตติตติวิ” (2562) พบว่ากลวิธีการใช้ภาษาโดยการใช้คำที่มีความหมายเชิงบวกมีความสอดคล้องกัน เพียงแต่งานวิจัยของกนกพร ตะกิมนอก, กัลยากร คมขำหนัก, นภัทร

อังกูรสินธนา, ภิลิทธิ คำมา, และ อิสริยา พะโยมรัตน์ พบการใช้ภาษาเกี่ยวกับการใช้คำที่มีความหมายเชิงบวกมากกว่า พบการใช้เพื่ออธิบายรสชาติ ผิวสัมผัส กลิ่น คุณภาพ ปริมาณ ขนาด และสี

นอกจากนั้นแล้วยังพบความแตกต่างในด้านกลวิธีการใช้ภาษาด้วย จากสรุปผลการศึกษาปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย กลวิธีที่น่าสนใจคือการใช้คำภาษาอังกฤษ และการใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) กลวิธีทั้งสองอย่างนี้ส่งผลให้รูปแบบกลวิธีทางการใช้ภาษามีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น การใช้คำภาษาอังกฤษทำให้กระชับ สอดคล้องกับการสื่อสารในยุคปัจจุบัน และการใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) เป็นกลวิธีที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน อีกทั้งเป็นการจัดเก็บหมวดหมู่ข้อความหรือปริจเฉทได้ด้วย ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากงานวิจัยของกนกพร ตะกิมนอก, กัลยากร คมขำหนัก, นภัทร อังกูรสินธนา, ภิลิทธิ คำมา, และ อิสริยา พะโยมรัตน์ เนื่องจากในงานวิจัยไม่ปรากฏกลวิธีการใช้ภาษาในด้านการใช้คำภาษาอังกฤษ และการใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#)

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปริจเฉทการแนะนำอาหารและกลวิธีการใช้ภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “ชีวิตดีดีรีวิว” เป็นเพียงการศึกษาการใช้ภาษาจากเฟซบุ๊กเพจ เพียงเพจเดียวเท่านั้น อีกทั้งศึกษาจากวิเคราะห์จากข้อมูลที่เก็บในระยะเวลา 1 เดือน ควรมีการเก็บข้อมูลที่มา กว้างนี้ อีกทั้งควรศึกษางานวิจัยหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องให้มากกว่านี้ เพื่อการวิเคราะห์ ที่ถูกต้อง ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กนกพร ตะกิมนอก, กัลยากร คมขำหนัก, นภัทร อังกุลสินธนา, ภิสิตี คำมา, และ
อิสริยา พะโยมรัตน์. 2562. “ชีวิตติดรีวิว”: กลวิธีทางภาษาในการโน้มน้าวใจ
ในเพจอาหาร. ค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2565, จาก [http://human.crru.ac.th/
e-journal/download/](http://human.crru.ac.th/e-journal/download/)
- จักริน ฉัตรไชยพุกษ์ และ เขมฤทัย บุญวรรณ. 2562. โครงสร้างปริจเฉท และกลวิธี
ทางภาษาในการสนทนาระหว่างคู่สนทนาที่ไม่รู้จักกันในรายการ “ต่อปาก
ต่อคำ ติดไฟแดง. ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2565, จาก [file:///C:/Users/User
/Downloads/panida-noo,%7B\\$userGroup%7D,+pv2n2Khemruthai_4.
pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/panida-noo,%7B$userGroup%7D,+pv2n2Khemruthai_4.pdf).
- จุไรรัตน์ รัตติโชติ, สุพัตรา อินทนะ และ เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. 2557. กลวิธีการ
กล่าวขัดแย้งตามปัจจัยเพศ อายุ และการศึกษา: แนววจนปฏิบัติศาสตร์.
ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2565, จาก [file:///C:/Users/User/Downloads/lakkana
-c,+Journal+manager,+05_%E0%B8%88%E0%B8%B8%E0%B9%84%E
0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%99%E0%
B9%8C.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/lakkana-c,+Journal+manager,+05_%E0%B8%88%E0%B8%B8%E0%B9%84%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%99%E0%B9%8C.pdf).
- ปวิศา ประดิษฐ์ศร. 2560. ปริเฉทการเล่าข่าวในรายการโทรทัศน์ “เรื่องเล่าเช้านี้”
และ “เรื่องเล่า เสาร์-อาทิตย์”. ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2565, จาก [https://
kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/12175/1/420381.pdf](https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/12175/1/420381.pdf).
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. 2564. ปริจเฉทข่าวบันเทิงในเฟซบุ๊กเพจ “ใต้เตียงดารา”:
การศึกษาจากมุมมองปริจเฉทวิเคราะห์และวจนปฏิบัติศาสตร์. ค้นเมื่อ
18 พฤษภาคม 2565, จาก [https://so04.tcithaijo.org/index.php/THlanglit/
article/view/249085/171392](https://so04.tcithaijo.org/index.php/THlanglit/article/view/249085/171392)

ธรรมเนียมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) : ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์

ธนิดา พิมทะโนทัย¹

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ²

บุญเลิศ วิวรรณ³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในธรรมเนียมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในภาพรวมจะมีลักษณะการเชื่อมโยงความแบบ 1 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การอ้างถึง 2) รูปแทน 3) การละ 4) การซ้ำทุกส่วน 5) การซ้ำบางส่วน 6) การซ้ำโครงสร้าง 7) การป้องกัน 8) การเชื่อมและ 9) การเชื่อมโยงคำศัพท์ ลักษณะการเชื่อมโยงความ แบบ 1 องค์ประกอบนี้ มีความโดดเด่นด้านการซ้ำทุกส่วนของคำ การซ้ำโครงสร้าง นอกเหนือจากนี้พบว่า มีลักษณะการเชื่อมโยงความ มากกว่า 1 ประกอบ ในธรรมเนียมบรรยายเพื่อสื่อธรรมะของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิต ในแต่ละข้อความธรรมเนียมบรรยาย พบว่ามีการเชื่อมโยงความถึง 4 องค์ประกอบ คือ 1) การอ้างถึง 2) รูปแทน 3) การซ้ำทุกส่วน และ 4) การเชื่อมโยงคำศัพท์ ส่วนธรรมเนียมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบว่ามีการเชื่อมโยงความถึง 5 องค์ประกอบ ในแต่ละข้อความธรรมเนียมบรรยาย คือ 1) รูปแทน 2) การซ้ำทุกส่วน 3) การซ้ำโครงสร้าง 4) การเชื่อม และ 5) การเชื่อมโยงคำศัพท์

คำสำคัญ: การเชื่อมโยงความ, บรรพชิต, คฤหัสถ์, พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล thanida.pim@ku.th

² รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล fhumwsk@ku.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล boonlert.w@ku.th

Dhamma Talks of Phra Bodhiyanathera (Cha Subhaddo): Coherence of Dhamma Messages for Monks and Laymen

Thanida Pimtanotai¹

Wilaisak Kingkham²

Boonlert Wiwan³

Abstract

The purpose of this study is to investigate the types of coherence of Dhamma messages for monks and laymen in the Dhamma talks of Phra Bodhiyanathera (Cha Subhaddo). It was found that the overall coherence of Dhamma messages for monks and laymen consists of just one element, namely 1) reference, 2) substitution, 3) ellipsis, 4) total reduplication, 5) partial reduplication, 6) structural reduplication, 7) synonym, 8) cohesion, and 9) word link. Among them, the coherence from total reduplication and structural reduplication is the most distinctive. However, coherence by more than one element was also found in the Dhamma talks of Phra Bodhiyanathera (Cha Subhaddo) aimed towards monks. That is, in each Dhamma talk message, there are 4 elements of coherence, namely 1) reference, 2) substitution, 3) total reduplication, and 4) word link. Meanwhile, the Dhamma talks aimed towards laymen consist of 5 elements of coherence in each message – 1) substitution, 2) total reduplication, 3) structural reduplication, 4) cohesion, and 5) word link.

Keywords: Coherence, Monks, Laymen, Phra Bodhiyanathera (Cha Subhaddo)

¹ Doctoral student, Major in Thai, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email thanida.pim@ku.th

² Associate Professor in Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email fhumwsk@ku.ac.th

³ Assistant Professor in Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email boonlert.w@ku.th

บทนำ

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) พระภิกษุแห่งคณะสงฆ์ไทยที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเผยแผ่ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติให้แก่พุทธศาสนิกชน ท่านเป็นผู้ปฏิบัติเคร่งครัด ประพฤติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ ปฏิบัติสมควรที่จะทำตนให้พ้นจากความทุกข์และความเดือดร้อน แล้วสั่งสอนผู้อื่นให้เกิดปัญญา เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า นับว่าเป็นพระสงฆ์ที่เด่นในประเทศไทย พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ใช้วิธีการบรรยายธรรมซึ่งเป็นวิธีการเผยแผ่หลักธรรมที่มีความเรียบง่าย ตรงไปตรงมา แจ่มแจ้ง แทรกด้วยอารมณ์ขัน แต่มีความสุข ลุ่มลึกแห่งสติปัญญาแฝงอยู่เต็มเปี่ยม สามารถเข้าถึงได้ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศเพื่อให้ได้รับประโยชน์ทางธรรมสูงสุด และเป็นที่ยอมรับสามารถนำธรรมะไปปฏิบัติและดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา โดยพระมหาเถระคือสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ไว้ว่าความสามารถในการเผยแผ่ธรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ทำให้มีพุทธศาสนิกชนเคารพนับถือ หลวงปู่เป็นผู้ที่เคร่งครัดด้วยศีลาจารวัตร เป็นผู้มีความชำนาญในการเจริญภาวนาจึงเป็นที่เคารพนับถือ ท่านสอนจีจู้ดได้ตรงใจ คำสอนแม้จะสั้นแต่ว่ากินใจ ประทับใจ จึงได้มีลูกศิษย์ที่เป็นคนไทยและคนต่างประเทศมาฟังคำสอนของท่าน เคารพนับถือท่านมาอุปสมบทอยู่กับท่านเป็นจำนวนมาก (คณะศิษย์, 2556: 108) ซึ่งในการบรรยายธรรมจำเป็นต้องใช้กลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่อสารเนื้อหาทางธรรม กลวิธีทางภาษารูปแบบหนึ่งที่สามารถช่วยให้เข้าใจเนื้อหาหลักธรรมได้ชัดเจนขึ้นย่อมเกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของภาษาระดับข้อความที่มีความเกี่ยวพันระหว่างประโยคหนึ่งกับอีกประโยคหนึ่ง มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย เนื้อความของประโยคต้องมีความต่อเนื่องและเกี่ยวพันกัน ช่วยให้เนื้อหาประสานสอดคล้องกัน ลักษณะของประโยคที่สัมพันธ์กันมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันคือ การมีคำสัมพันธ์กัน ทั้งการซ้ำคำ การละคำ การแทนคำ และการใช้คำเชื่อมซึ่งสามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสารได้ถูกต้องและชัดเจน เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยในการบรรยายธรรมพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีลักษณะการเชื่อมโยงความในการสื่อสาร

เนื้อหาหลักธรรมที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจหลักธรรมได้ง่าย ชัดเจน ถักซึ้ง ประสบผลสำเร็จในการเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนา ทำให้มีการดำเนินชีวิตที่ดีงามและถูกต้อง และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายสูงสุดของหลักพระพุทธศาสนาด้วยการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงโดยหมดสิ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เพราะพบว่าเป็นลักษณะเด่นในการบรรยายธรรมและจะได้ทราบว่าการเชื่อมโยงความในลักษณะใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ได้ใช้ตามแนวคิดของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558: 141-155) ที่ศึกษากลไกการเชื่อมโยงความประยุกต์มาจากแนวคิดฮัลลิเดย์และฮาซาน (1976) และเดอ โบกรองด์และเดรสเลอร์ (1981) สรุปได้ดังนี้

1. การอ้างถึงหรือการอ้างอิง (Reference) คือ ความสัมพันธ์ที่เกิดจากรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่ง โดยรูปภาษาหนึ่งไม่มีความหมายที่ชัดเจน การตีความต้องอาศัยการอ้างถึงรูปภาษาอื่นที่มีความหมายชัดเจนในตัวเอง รูปภาษาที่อ้างถึงอีกรูปภาษาหนึ่งในการตีความ เรียกว่า “สิ่งอ้างถึง” (Referent) ส่วนรูปภาษาที่ถูกอ้างถึง เรียกว่า “รูปอ้าง” (antecedent) เช่น สมศักดิ์ไม่สบาย เขาจึงไม่มาทำงาน “เขา” เป็นรูปอ้าง การตีความต้องอาศัยการอ้างถึงอีกรูปภาษาหนึ่ง คือ “สมศักดิ์” ซึ่งเป็นรูปหลักและปรากฏในประโยคที่นำมาก่อน

2. รูปแทน (Pro-form) คือ การใช้รูปภาษาหนึ่งแทนอีกรูปภาษาหนึ่งรูปภาษาที่ใช้แทนเรียกว่า “รูปแทน” เช่น บุ่มบีมเป็นสุนัขที่ฉันทึ่งไว้ตั้งแต่มันยังเล็กมันฉลาดและซุกซนมาก “มัน” เป็นรูปแทน “บุ่มบีม” ซึ่งเป็นหน่วยนาม

3. การละหรือสูญรูป (Ellipsis) คือ การไม่ปรากฏรูปภาษาเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับรูปภาษาที่นำมาก่อน โดยใช้สัญลักษณ์ Ø แทนการละหรือสูญรูป เมื่อใดก็ตามที่การกล่าวถึงเป็นที่เข้าใจได้ของผู้รับสาร ผู้ส่งสารมักแสดงออกด้วยการละหรือการใช้สูญรูป การละสามารถละได้ทั้งระดับคำ วลี ประโยค อนุพากย์และข้อความ เช่น นายรุ่ง จันทรแรม กล่าวว่า Ø เคยบริจาคที่ดิน Ø ไม่เคยคิดทุจริต จากตัวอย่าง Ø คือ นายรุ่ง จันทรแรม

4. การซ้ำทุกส่วน (Complete repetition) คือ การใช้รูปภาษาเดิมทั้งหมดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เช่น สติ เป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าขาดสติแล้วพึงทราบว่าคุณความเพียร เราอย่าถือการเดินจงกรมเพียงก้าวไปก้าวมา การนั่งสมาธิภาวนาอยู่เฉย ๆ โดยหาสติ ไม่ได้นั่นว่าเป็นเรื่องของความเพียร ไม่ใช่ความเพียร ข้อความข้างต้นปรากฏการซ้ำคำ “สติ” และ “ความเพียร” 3 ครั้ง

5. การซ้ำบางส่วน (Partial repetition) คือ การใช้รูปภาษาที่มีรูปหรือส่วนพื้นฐานเหมือนกันบางส่วน เช่น ชีวิตแรกเริ่มของการแต่งงานต้องอาศัยแม่และพ่อเลี้ยงช่วยเหลือเกื้อกูลตลอดมา จนระยะหนึ่งที่เธอกับสามีตกลงใจกันว่าจะไม่ขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่อีกแล้ว ข้อความข้างต้นปรากฏการซ้ำบางส่วนระหว่าง “ช่วยเหลือ – ความช่วยเหลือ”

6. การซ้ำโครงสร้าง (Parallel structure) คือ การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาที่ปรากฏในโครงสร้างภาษาที่เหมือนกันแต่มีเนื้อหาที่ต่างกัน อาจเป็นวลี หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยค เช่น บางคน คิดถึง คนผิวสีแทน สวมหมวกปีกใหญ่ คาดเข็มขัดหนัง สะพายปืน คอเหล้า คิดถึง เตกาล่า สุราขาวชื่อดังที่มีวิธีดื่มพิสดาร ด้วยการทาเกลือ บิบมะนาว และดื่มเข้าไปอีกใหญ่ ๆ นักร้อง นักดนตรี คิดถึง เพลงและ การเดินแบบลาติน นักประวัติศาสตร์ คิดถึง อารยธรรมแอซเท็ก มายา สเปนยุคล่าอาณานิคม จากตัวอย่างรูปภาษาที่ซ้ำโครงสร้าง ได้แก่ บางคน-คนผิวสีแทน สวมหมวกปีกใหญ่ คาดเข็มขัดหนัง สะพายปืน , คอเหล้า-เตกาล่า สุราขาวชื่อดังที่มีวิธีดื่มพิสดาร ด้วยการทาเกลือ บิบมะนาว

และดื่มเข้าไปอีกใหญ่ ๆ, นักร้องนักดนตรี-เพลงและการเต้นแบบลาติน, นักประวัติศาสตร์-อารยธรรมแอซเท็ก มายา สเปนยุคล่าอาณานิคม

7. การพ้องความ (Paraphrase) คือ การใช้รูปภาษาแตกต่างกันแต่ความหมายคงเดิม เช่น ความไม่ยึดมั่นถือมั่น อะไรว่าเป็นตัวตนของตน ไม่เกี่ยวกับลัทธิอะไร ๆ ที่ถือว่าตายแล้วสูญ หรือว่าไม่มีอะไรเสียเลย จากตัวอย่าง รูปภาษาที่พ้องความ ได้แก่ “ยึดมั่นถือมั่น-เป็นตัวตนของตน” และ “สูญ-ไม่มีอะไรเสียเลย”

8. การเชื่อม (Conjunction) คือ คำที่ใช้เชื่อมระหว่างประโยคเพื่อให้ข้อความมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เป็นความสัมพันธ์ทางความหมาย การใช้คำเชื่อมเป็นกลวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงความ ทำให้ภาษาสละสลวย มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดทั้งเรื่อง เช่นคำว่า และ, แล้ว...ก็, แต่, แต่ทว่า, แม้ว่า, อย่างไรก็ตาม, เนื่องจาก, หรือ, หรือว่า, เพราะ, ดังนั้น, จึง, เพราะฉะนั้น...จึง เป็นต้น

9. การเชื่อมโยงคำศัพท์ (Lexical Cohesion) คือ การแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปที่ใช้ปรากฏในถ้อยคำ เช่น จดหมาย - สาร, สวย - งาม - น่ารัก, คนอ้วน - คนผอม, ดำ - ขาว, สุข - ทุกข์ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยขอบเขตของข้อมูลได้นำมาจากการเก็บรวบรวมหนังสือธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ซึ่งได้มาจากการถอดเทปการบรรยายธรรม ตั้งแต่การดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพงท่านจนถึงแก่มรณภาพ (พ.ศ. 2497 – พ.ศ. 2535) และจัดพิมพ์โดยศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม จำนวน 67 เล่ม ตีพิมพ์และเผยแพร่จำนวนหลายครั้ง สะท้อนให้เห็นว่าได้รับความนิยม มีความน่าสนใจ น่าอ่าน เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อความที่นำมาวิเคราะห์โดยพิจารณาถึงประโยคที่ประกอบกันเป็นข้อความมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งใช้แนวคิดการเชื่อมโยงความในระดับข้อความของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558) ร่วมกับการศึกษาข้อมูลเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเชื่อมโยงความสำหรับการ

วิเคราะห์ถึงการบรรยายธรรมและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เพื่อนำมาเชื่อมโยงในประเด็นของการวิจัย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการเชื่อมโยงความ นำผลการศึกษาวิเคราะห์มาเรียบเรียง นำเสนอ สรุปและอภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในธรรม-บรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ผลการวิจัยพบลักษณะการเชื่อมโยงความ ดังนี้

1. การเชื่อมโยงความ 1 องค์ประกอบ

การเชื่อมโยงความ 1 องค์ประกอบ หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกัน โดยการใช้การเชื่อมโยงความแบบ 1 ลักษณะสื่อความหมายในบริบทผู้รับสารสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ ผู้วิจัยพบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะการใช้การเชื่อมโยงความ แบบ 1 องค์ประกอบ ครบทั้ง 9 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.1 การอ้างถึงหรือการอ้างอิง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่งที่สามารถค้นหาค้นหาได้จากบริบท โดยรูปหลักหรือรูปที่มีความหมายชัดเจนปรากฏนามาก่อน และรูปที่อ้างถึงที่ไม่ชัดเจนปรากฏตามมาข้างหลัง พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะการเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงหรือการอ้างอิง ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

...คราวไปกราบอาจารย์มั่น ท่านบอกว่า คนปฏิบัติต้องฟังธรรมของพระพุทธเจ้าเมื่อได้ปฏิบัติไปแล้ว รู้ข้อประพฤติปฏิบัติแล้ว พระพุทธเจ้าจะตามเทศน์ให้ฟังบ่อยได้ฟังเทศน์พระพุทธเจ้าทุกขณะ...

(ปฏิบัติหรือวัติ, 2557: 27)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ คำว่า “ท่าน” เป็นรูปอ้างอิง “หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต” หรือราชทินนามตาม
สมณศักดิ์ว่า พระครูวินัยธรมั่น ภูริทัตโต

ตัวอย่างที่ 2

...พระพุทธรูปเจ้าสอนธรรมะ ท่านสอนให้มองเข้ามาหาตัวเรา อย่ามองไปข้างนอก
มองเข้ามาในตัวของเราแล้ว ก็จะเห็นความจริง มองไปข้างนอกจะมีแต่ความจำ...

(ทางแห่งความสุข, 2556: 7)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ การอ้างอิง คำว่า “ท่าน” เป็นรูปอ้างอิง “พระพุทธรูปเจ้า”

1.2 รูปแทน คือ การใช้รูปภาษาหนึ่งแทนอีกรูปภาษาหนึ่ง พบว่า ธรรมบรรยาย
ของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความ
แบบรูปแทน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3

...เมื่ออารมณ์อะไรที่มันเปลี่ยนแปลง แล้วเกิดความรัก ความพอใจจนน้ำตาไหล
ออกมา ก็ยึดคำสอนของพระคือ ธรรมะที่จะให้เกิดปัญญาว่าไม่แน...

(ตายแล้วไปไหน, 2555: 16)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “อารมณ์”

ตัวอย่างที่ 4

...ผู้ที่ฝึกแล้วก็จะพอมองเห็น ผู้ที่ยังไม่เคยฝึก มันก็เป็นของที่ลำบากสักนิดหนึ่ง
เราอย่าไปน้อยใจ อย่าไปตกใจ ต้องฝึกแล้วมันก็เป็นไป...

(ตามดูจิต, 2556: 29)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “ฝึก”

1.3 การละหรือสูญรูป คือ การไม่ปรากฏรูปภาษาเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับรูปภาษาที่นำมาก่อนหรือที่ปรากฏในบริบท โดยใช้สัญลักษณ์ ๐ แทนการละหรือสูญรูปพบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบการละหรือสูญรูป ดังนี้

ตัวอย่างที่ 5

...ในเวลานี้เดี๋ยวนี้เราคิดอะไรอยู่ ทำอะไรอยู่ คิดถูกไหม คิดผิดไหม คิดอิจฉาคนอื่นไหม คิดโกรธไหม คิดโลภไหม ให้ดูปัจจุบันนี้ ให้รีบตัดสินเสีย วันคืนมันล่วงไปเราจะนั่งเป็นทุกข์อยู่นี้หรือ...

(ทิ้งของหนัก, 2558: 1)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การละ คำว่า “เรา” ในฐานะที่เป็นประธานของประโยค “๐ทำอะไรอยู่ ๐คิดถูกไหม ๐คิดผิดไหม ๐คิดอิจฉาคนอื่นไหม ๐คิดโกรธไหม ๐คิดโลภไหม”

ตัวอย่างที่ 6

...เมื่อเรารู้จักธรรมเช่นนี้ รู้จักสังขารเช่นนี้ ก็พิจารณาตามสังขารว่ามันเป็นอย่างนั้น กรรมฐานตั้งขึ้นมาแล้ว พันทุกข์อย่างนี้เอง ไม่ใช่ไม่ตาย ไม่ใช่ไม่เจ็บ ไม่ใช่ไม่ไข้ อันเรื่องเจ็บเรื่องไข้เป็นเรื่องของสังขาร...

(ตามดูจิต, 2556: 21)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือการละคำว่า “เรา” ในฐานะที่เป็นประธานของประโยค “๐รู้จักสังขารเช่นนี้ ๐ก็พิจารณา ตามสังขาร ๐พันทุกข์อย่างนี้เอง ไม่ใช่ ๐ไม่ตาย ไม่ใช่ ๐ไม่เจ็บ ไม่ใช่ ๐ไม่ไข้”

1.4 การซ้ำทุกส่วน คือ การใช้รูปภาษาเดิมทั้งหมดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบการซ้ำทุกส่วน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 7

...เมื่อพูดถึงจิตใจของมนุษย์ต้องขัดเซไปตามวิญญูสงสารอยู่เสมอ ทุกอย่างอยู่ในวิญญูสงสาร การกระทำอยู่ในวิญญูสงสาร...

(ปฏิบัติหรือวิบัติ, 2557: 17)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำคำว่า “วิญญูสงสาร” จำนวน 3 ครั้ง อันเป็นการเน้นถึงการเวียนว่ายตายเกิด

ตัวอย่างที่ 8

...เรารู้จักสงบ เดินไปตามถนนรู้จักสงบ นั่งอยู่ก็รู้จักสงบ อยู่ที่ไหนก็รู้จักสงบ เรารู้จักสงบแล้ว เราไม่รู้รู้จักสงบนะโว้ยวายทั้งนั้น...

(ยึดอย่าให้มัน, 2555: 10)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำคำว่า “รู้จักสงบ” จำนวน 6 ครั้ง อันเป็นการเน้นถึงความสงบสุขทางจิต

1.5 การซ้ำบางส่วน คือ การซ้ำรูปภาษาที่มีรูป หรือส่วนพื้นฐานเหมือนกันบางส่วน พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบการซ้ำบางส่วน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 9

...ความเป็นจริงแล้วพิจารณาให้ดี ทุกข์อยู่ตรงไหน อะไรที่เราไม่ยึดหมาย หรือไม่มั่นหมาย อันนั้นไม่มี ทุกข์ก็ไม่เกิด...

(ความสงบบ่อเกิดปัญญา ใน 48 พระธรรมเทศนา, 2558: 273)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำบางส่วนระหว่าง “ยึดหมาย – มั่นหมาย”

ตัวอย่างที่ 10

...ความเป็นจริงธรรมะนั้นมันมาตกลงอยู่ที่จิตของเรา อย่างการกระทำบุญอยู่ทุกชิ้นทุกส่วนก็เพื่อจะให้จิตเราเป็นบุญ คนที่รู้จักบุญ ถึงคนอื่นไม่เห็นมันก็เป็นบุญ คือ ความเห็นชอบอยู่ที่ตรงจิตใจของเรา...

(เกิดมาทำไม, 2557: 28)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำบางส่วนระหว่าง คำว่า “กระทำบุญ - เป็นบุญ - รู้จักบุญ”

1.6 การซ้ำโครงสร้าง คือ การใช้รูปแบบโครงสร้างประโยคของภาษาที่เป็นรูปแบบเดียวกัน แต่ใช้รูปภาษาบางคำในโครงสร้างนั้นต่างกันไป พบว่า ธรรมบรรยายของ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ การซ้ำโครงสร้าง ดังนี้

ตัวอย่างที่ 11

...ให้รู้จักหน้าที่การงานของเราที่เราจะต้องทำ ให้รู้จักหน้าที่ของพระที่บวชมาแล้ว ให้รู้จักหน้าที่ของเณรที่บวชมาแล้ว ให้รู้จักหน้าที่ของชีที่บวชมาแล้ว มีหน้าที่อย่างไร...

(ทิ้งของหนัก, 2558: 1)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำโครงสร้าง “ให้รู้จักหน้าที่...” จำนวน 4 ครั้ง และมีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ หน้าที่การงาน หน้าที่ของพระภิกษุ หน้าที่ของสามเณร หน้าที่ของแม่ชี

ตัวอย่างที่ 12

...ท่านทั้งหลายจงตามดูจิตของตนเอง เพราะจิตของเราเป็นผู้รับรู้ เป็นผู้รับเห็น เป็นผู้รับความสุข เป็นผู้รับความทุกข์ ถ้าเราตามดูจิต เราก็ไม่เป็นคนอนาถา เป็นคนโดยสมบูรณ์...

(อุปสรรคก่อปัญญา, 2558: 37)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำโครงสร้าง “เป็นผู้รับ...” จำนวน 4 ครั้ง และมีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ รับรู้ รับเห็น รับความสุข รับความทุกข์

1.7 การพ้องความ คือ การใช้รูปภาษาที่แตกต่างกันแต่ความหมายคล้ายกัน หรือเหมือนกัน โดยสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงอย่างเดียวกัน พบว่า ธรรมบรรยายของ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ การพ้องความ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 13

...อันใดที่ท่านทั้งหลายมาอบรมวันนี้ ในคราวนี้หรือในคราวต่อ ๆ ไปก็ดี มาเพื่อ ความสงบ ความระงับ ให้เกิดประโยชน์ มั่นยากมันลำบากก็พยายาม...

(ธรรมะที่บรรลุได้, 2557: 23)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การพ้องความ คำว่า “ระงับ” และ “สงบ” แสดงการพ้องความหมายความว่า ระงับ, ยับยั้งไว้, ทำให้สงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 977, 1155)

ตัวอย่างที่ 14

...ฉะนั้นท่านจึงให้อยู่ในที่สงบ สังวร สำรวม อินทรีย์ ตา หู จมูก ลิ้น กาย จิตนี้ เป็นหลัก เพราะสิ่งทั้งหลายนั้นเกิดขึ้นที่ตรงนี้ ไม่เกิดขึ้นที่อื่น ความดี ความชั่ว ทั้งหลายเกิดขึ้นที่นี่...

(สังกรรม ในธรรมะคือธรรมาตติ, 2558: 31)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การพ้องความ คำว่า “สังวร”, “สำรวม” แสดงการพ้องความหมายความว่า ความ ระมัดระวัง, ความเหนียวรั้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1201, 1228)

1.8 การใช้คำเชื่อม คือ การใช้คำเชื่อมในระดับข้อความเพื่อให้ข้อความมีความต่อเนื่อง สัมพันธ์กันและเป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้เกิดความเชื่อมโยงทางความหมาย พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีลักษณะการใช้คำเชื่อม ดังนี้

ตัวอย่างที่ 15

...ถ้าหากว่าไปเรียนแล้วลืมตัว พุดมาก การเล่นมาก การเดินจงกรมทิ้งไปหมด ก็มีความอยากจะสึก โดยมากเรียนหนังสือ ชุบชิบกัน คุยกัน อันนี้เป็นเหตุไม่ใช่ว่า เพราะปริยัติไม่ดี ปฏิบัติไม่ถูกเป็นเพราะพวกเราขาดการพิจารณา...

(ผู้เห็นภัยในสงสาร, 2558: 6)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการใช้คำเชื่อม 1 ลักษณะ คือ การใช้คำเชื่อม “ถ้าหากว่า... ก็..., เพราะ...” แสดงการเชื่อมโยงความแบบแสดงเหตุและผล

ตัวอย่างที่ 16

...คำสอนของพระที่เราฝึกนี้ เพื่อจะไม่ให้มีทุกข์ ไม่ให้ทุกข์เกิดขึ้นมา สำคัญมันหมายทำลายอึดตา แต่คนเราไม่ค่อยพอใจ...

(การเข้าสู่หลักธรรม, 2547: 45)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการใช้คำเชื่อม 1 ลักษณะ คือ การใช้คำเชื่อม คำว่า “ที่...เพื่อ” แสดงการเชื่อมโยงความแบบแสดงเหตุและผล และคำว่า “แต่” แสดงการเชื่อมโยงความแบบขัดแย้ง

1.9 การเชื่อมโยงคำศัพท์ คือ การแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปปรากฏในถ้อยคำ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะการเชื่อมโยงความแบบการเชื่อมโยงคำศัพท์ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 17

...รู้ยังไม่แจ้ง รู้เท่าไรยิ่งมืดเข้าไปเท่านั้น รู้ไม่แจ้ง รู้ไม่ถึง รู้มืด รู้ไม่แจ้ง
ไม่สว่าง ไม่เบิกบาน...

(ผู้เลิศ, 2555: 26)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำกลุ่มเดียวกัน คำว่า “รู้ไม่แจ้ง รู้ไม่ถึง รู้มืด
ไม่สว่าง ไม่เบิกบาน” เป็นกลุ่มคำเดียวกันของความหมายว่า ไม่ชัดเจน ไม่กระจ่าง

ตัวอย่างที่ 18

...การภาวนามีใช้การนั่งอย่างเดียว ทุกอิริยาบถ การยืนก็ดี การเดินก็ดี
การนั่งก็ดี การนอนก็ดี เราพยายามทำความคิดของเราให้ถูกต้องได้ทุกอิริยาบถนี้...

(เจ้าวัดท่าไม้, 2556: 20)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบกลุ่มคำเดียวกัน คำว่า “การยืน - การเดิน -
การนั่ง - การนอน” เป็นกลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับอิริยาบถ

2. การเชื่อมโยงความมากกว่า 1 องค์ประกอบ

การเชื่อมโยงความมากกว่า 1 องค์ประกอบ หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์
ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกัน โดยการใช้การเชื่อมโยงความมากกว่า
1 ลักษณะ เพื่อสื่อความหมายในบริบทผู้รับสารสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ พบว่า
ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ในช่วงเทศนาโวหารสำหรับบรรพชิตและ
คฤหัสถ์ มีลักษณะการเชื่อมโยงความ แบบมากกว่า 1 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 การเชื่อมโยงความ 2 ลักษณะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค
กับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกันในบริบทเพื่อสื่อความหมาย โดยใช้รูปภาษาในการเชื่อมโยง
ความแบบ 2 ลักษณะ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับ
บรรพชิตและคฤหัสถ์มีการเชื่อมโยงความ แบบ 2 ลักษณะ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 19

...ให้เข้าใจว่าเป็นนักบวชเข้ามาปฏิบัติทุกอย่าง ความชั่วให้รู้จัก คนสอนง่ายก็ให้รู้จัก คนสอนยากก็ให้รู้จัก ให้รู้จักทั้งหมด เพื่อรู้จักความจริงที่ต้องเอาไปปฏิบัติ ไม่ใช่ว่าปฏิบัติแต่สิ่งที่ว่าดี ถูกใจเรา เราจึงจะชอบ ไม่ใช่อย่างนั้น สิ่งในโลกนี้ บางสิ่งเราชอบใจ บางสิ่งเราไม่ชอบใจ มันมีอยู่ในโลก...

(ความสงบบ่อเกิดปัญญา ใน 48 พระธรรมเทศนา, 2558: 268)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 2 ลักษณะ คือ (1) การซ้ำทุกส่วน คำว่า “รู้จัก” จำนวน 5 ครั้ง คำว่า “ปฏิบัติ” จำนวน 3 ครั้ง และ (2) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม คำว่า “ง่าย – ยาก”, “ชอบใจ – ไม่ชอบใจ”

ตัวอย่างที่ 20

...พูดถึงร่างกายของเรา ก็ว่าไม่สวย ไม่งาม มันเปื่อย มันเน่า มันเหม็น ส่วนเราก็ไม่ยอม ว่างามอยู่นั้นแหละ แต่งคิ้ว แต่งคาง ไม่รู้แต่งอะไรต่ออะไร ให้უნ่ายอยู่อย่างนั้น...

(เห็นโทษมันก็เลิกได้, 2547: 11)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 2 ลักษณะ คือ (1) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบกลุ่มคำเดียวกัน คำว่า “ไม่สวย ไม่งาม มันเปื่อย มันเน่า มันเหม็น” เป็นกลุ่มคำเดียวกันในการแสดงสภาพของร่างกายที่ไม่จริงยั่งยืน (2) การซ้ำโครงสร้าง “แต่ง...” จำนวน 3 ครั้ง และมีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ คิ้ว คาง อะไรต่ออะไร

2.2 ลักษณะการเชื่อมโยงความ 3 ลักษณะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกันในบริบทเพื่อสื่อความหมาย โดยใช้รูปภาษาในการเชื่อมโยงความ แบบ 3 ลักษณะ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ 3 ลักษณะ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 21

...พระพุทธองค์ท่านสอนถ้าหากว่า**ธรรมะ**อันใดเหลือวิสัยมนุษย์แล้ว พระพุทธเจ้าท่านไม่ทรงสั่งสอนให้หรอก ท่านทรงสั่งสอนสิ่งที่มนุษย์ทำได้ ไม่เกิดประโยชน์ท่านจะสอนไปทำไม ไม่มีประโยชน์ ท่านเกิดมาก็เป็นประโยชน์ เดินไป ก็เป็นประโยชน์ อยู่ก็เป็นประโยชน์ ไปก็เป็นประโยชน์ ตัวท่านก็เป็นประโยชน์ ภาพนี้ ก็เป็นประโยชน์ ภาพหน้าก็เป็นประโยชน์ สิ่งที่คุณไม่รู้เรื่อง**ธรรมะ** มันจะเป็นประโยชน์อะไร มันไม่เป็นประโยชน์...

(ปล่อยได้วางได้, 2555: 48)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 3 ลักษณะ คือ (1) การอ้างถึง คำว่า“ท่าน” รูปอ้างถึง “พระพุทธเจ้า” (2) การซ้ำโครงสร้าง “...ก็เป็นประโยชน์” จำนวน 7 ครั้ง มีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ เกิด เดิน อยู่ ไป ท่าน ภาพ หน้า และ (3) รูปแทน คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “ธรรมะ”

ตัวอย่างที่ 22

...โยมฟังธรรม ไม่ต้องยึดอะไรมันมากหรอก ให้โยมทำใจให้มัน**พอดี**เสีย **พอดี** ยังไง **พอดี**ทุกอย่างนั่นแหละ มันจะทุกข์ก็**พอดี** มันจะสุขก็**พอดี** มันจะชอบใจก็**พอดี** มันจะไม่ชอบใจก็**ให้พอดี** มันก็เลย**พอดี**อยู่อย่างนั้น คนที่ฟังธรรมง่าย ๆ **พอดี** ธรรมดา **พอดี** ไม่อ้อแอ้ก็**พอดี** ร้อนก็**พอดี** เย็นก็**พอดี** คิดผิดก็**พอดี** คิดถูกก็**พอดี** มัน**พอดี**ทั้งนั้น เรียกว่า สภาวะธรรม...

(ความพอดี, 2555: 16-17)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 3 ลักษณะ คือ (1) การซ้ำทุกส่วน คำว่า “พอดี” จำนวน 16 ครั้ง (2) รูปแทน คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “ใจ” และ (3) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม คำว่า “ทุกข์ - สุข”, “ชอบใจ - ไม่ชอบใจ”, “อ้อแอ้ - ไม่อ้อแอ้”, “ร้อน - เย็น”, “คิดผิด - คิดถูก”

2.3 ลักษณะการเชื่อมโยงความ 4 ลักษณะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกันในบริบทเพื่อสื่อความหมาย โดยใช้รูปภาษาในการเชื่อมโยงความ แบบ 4 ลักษณะ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ 4 ลักษณะ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 23

...พระพุทเจ้าท่านสอนว่า ให้กินน้อย ให้นอนน้อย ให้มักน้อย ดังนั้นมาปฏิบัติตามท่าน ปฏิบัติเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา และถือธุดงค์อยู่ป่าเป็นวัตร ฉันมือเดียวเป็นวัตร ฉันครั้งเดียวเป็นวัตร ฉันในบาตรเป็นวัตร อะไรทั้งหลายเหล่านี้ให้เป็นวัตร ไป จะชอบไหม ไม่ชอบหรือ เพื่อให้กิเลสมันพุงขึ้นมา เราตัดหน้ามันเสีย ดูสิมันจะเป็นอย่างไรไหม...

(ภาวนา, 2555: 15)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 4 ลักษณะ คือ (1) การอ้างถึง คำว่า “ท่าน” รูปอ้างถึง “พระพุทเจ้า” (2) การซ้ำโครงสร้าง “ให้...น้อย” จำนวน 3 ครั้ง มีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ กิน นอน มัก, “...เป็นวัตร” จำนวน 5 ครั้ง มีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ อยู่ป่า ฉันมือเดียว ฉันครั้งเดียว ฉันในบาตร (3) รูปแทน “อะไรทั้งหลายเหล่านี้” รูปแทน “การธุดงค์ที่ประกอบด้วยการอยู่อาศัยในป่า ฉันอาหารมือเดียว ฉันอาหารในบาตร”, “มัน” รูปแทน “กิเลส” และ (4) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม คำว่า “ชอบ - ไม่ชอบ”

ตัวอย่างที่ 24

...ธรรมะก็เรื่องของเรา พระพุทธรองค์บอกว่า ให้น้อมเข้ามา น้อมเข้ามา ฟังเท่านี้เราก็เข้าใจแล้วว่าธรรมะไม่ได้อยู่ที่อื่น ท่านจึงให้น้อมเข้ามาใส่ใจของเรา อย่างน้อมออก น้อมเข้า น้อมเข้ามาแล้วจะกว้าง รวมเข้ามาใส่ใจของเจ้าของ ไม่นอกไปจากเรื่องของเรทั้งหมดเลย แต่พวกเราไปหลงคัมภีร์ อ้างหนังสือ ศัพท์สูง ๆ จนบางทีฟังไม่รู้เรื่อง ฟังแล้วงงเลย...

(ทำความเข้าใจกับภาวนา, 2555: 3)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 4 ลักษณะ คือ (1) การอ้างถึง คำว่า “ท่าน” รูปอ้างถึง “พระพุทธรองค์” (2) การซ้ำทุกส่วน

“น้อมเข้ามา” จำนวน 4 ครั้ง (3) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบ คำตรงกันข้าม คำว่า “ออก - เข้า” และ (4) การใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คำว่า “แต่”

2.4 ลักษณะการเชื่อมโยงความ 5 ลักษณะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกันในบริบทเพื่อสื่อความหมาย โดยใช้รูปภาษาในการเชื่อมโยงความแบบ 5 ลักษณะ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ 5 ลักษณะ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 25

...คนที่ฉลาดแล้ว เมื่อปล่อยอารมณ์ก็ปล่อยอย่างนั้น ดีก็ปล่อย แต่ปล่อยอย่างรู้เท่าทัน ชั่วก็ปล่อย ปล่อยไปตามเรื่องของมัน เราก็ไม่ต้องกลัว ชั่วก็ไม่ต้องกลัว ดีก็ไม่ต้องกลัว หนักก็ไม่ต้องกลัว เบาก็ไม่ต้องกลัว สุขก็ไม่ต้องกลัว ทุกข์ก็ไม่ต้องกลัว มันก็หมดเท่านั้น ความสงบก็ตั้งอยู่เท่านั้นแหละ...

(อยู่กับงูเห่า ในโพธิญาณ, 2554: 110)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ 5 ลักษณะ คือ (1) การซ้ำทุกส่วน คำว่า “ปล่อย” จำนวน 6 ครั้ง (2) การซ้ำโครงสร้าง “...ก็ไม่ต้องกลัว” จำนวน 7 ครั้ง (3) รูปแทน คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “อารมณ์” (4) การใช้คำเชื่อมโยงความแบบขัดแย้ง คำว่า “แต่” และ (5) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม คำว่า “ชั่ว - ดี”, “หนัก - เบา”, “สุข - ทุกข์”

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะการเชื่อมโยงความแบบ 1 องค์ประกอบ ตามกลไกการเชื่อมโยงความที่เหมือนกัน 9 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงหรือการอ้างอิง, รูปแทน, การละหรือสุญรูป, การซ้ำทุกส่วน, การซ้ำบางส่วน, การซ้ำโครงสร้าง, การพ้องความ, การใช้คำเชื่อม และการเชื่อมโยงคำศัพท์ ส่วนในการเชื่อมโยงความมากกว่า 1 องค์ประกอบ มีการใช้การเชื่อมโยงความ 9 ลักษณะเชื่อมโยงความเข้าด้วยกันเพื่อสื่อ

ความหมายทางธรรมสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีความเหมือนกันในส่วนของจำนวนลักษณะที่ใช้เชื่อมโยงความไม่เพียง 1 ลักษณะ แต่ใช้ถึง 4 ลักษณะ และพบความแตกต่าง การเชื่อมโยงความ 5 ลักษณะสำหรับคฤหัสถ์ ไม่พบในบรรพชิต ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตได้ว่า บรรพชิตเป็นผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมอยู่พอสมควรแล้วจึงสามารถเข้าใจ และเอาใส่ใจในหลักธรรมได้มากกว่าคฤหัสถ์ อาจไม่จำเป็นต้องใช้การเชื่อมโยงความในการ บรรยายธรรมเพื่อแสดงเนื้อหาหรืออธิบายความหมายมากเกินไป โดยลักษณะเด่นของการ เชื่อมโยงความเป็นการซ้ำทุกส่วนของคำเป็นจำนวนมากเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจว่าผู้ส่งสารยัง กล่าวถึงเรื่องเดิม, ลำดับต่อมาการซ้ำโครงสร้างเพื่อให้ผู้รับสารสะดวกในการจดจำ การซ้ำ ยังแสดงการเน้นย้ำถ้อยคำที่กล่าวถึงนั้นเพื่อให้สิ่งที่กล่าวถึงโดดเด่นชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในการเชื่อมโยงความแบบการซ้ำมักเป็นข้อความที่เป็นการบรรยาย สั่งสอน หรือเทศนา (จันทิมา อังคพณชกิจ, 2557) และลำดับสุดท้ายการเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม เพื่อให้ผู้รับสารเห็นการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการใช้กลวิธีการเชื่อมโยงความกับ งานวิจัยของกัลยา กุญสุวรรณ (2553) ศึกษาวาทกรรมคำสอนของพุทธศาสนิกชน พบว่า กลวิธีการเชื่อมโยงคำศัพท์มีลักษณะ คือ การซ้ำคำ การใช้คำเข้าชุด และการสร้างคำ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชดา ลาภใหญ่ (2557) ศึกษาวาทกรรมคำสอนในปาฐกถาธรรม ของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) พบว่า กลวิธีทางภาษามีการเชื่อมโยงความ 3 ประเภท ได้แก่ การเชื่อมโยงความโดยใช้การอ้างถึง การเชื่อมโยงความโดยใช้คำเชื่อม และการเชื่อมโยงความโดยใช้คำศัพท์

ความแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความหลายลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึง รูปแทน การละหรือสุญรูป การซ้ำทุกส่วน การซ้ำบางส่วน การซ้ำโครงสร้าง และการพ้อง ความ

การศึกษาค้นคว้าพบว่า การบรรยายธรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เป็นการใช้ภาษาบรรยายธรรมที่เรียบง่าย สะดุดใจ ชี้นำประเด็นการสอนจากตัวภาษาได้ ตรงใจ ใช้ประโยคกับประโยคอื่น ๆ ให้มีความต่อเนื่องและเกี่ยวพันกัน ไม่ขาดช่วงของ

เนื้อหาโดยใช้ลักษณะการเชื่อมความที่หลากหลาย เพื่อสื่อสารความหมายทางธรรมที่ลึกซึ้ง
อยู่ในกรอบหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้รับสารเข้าใจหลักธรรมได้ง่าย ชัดเจน
นำไปพิจารณาและปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัลยา กุญสุวรรณ. 2553. **วาทกรรมคำสอนของพุทธทาสภิกขุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คณะศิษย์. 2556. **ทำให้สุด ขุดให้ถึง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ที คิว พี จำกัด.

จันทิมา อังคพณิกกิจ. 2557. **การวิเคราะห์ข้อความ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

ชลธิชา บำรุงรักษ์. 2558. “ระบบข้อความ.” ใน ตี๋ยุ ศรีนราวัฒน์ และ ชลธิชา
บำรุงรักษ์ (บรรณาธิการ), **ภาษาและภาษาศาสตร์**, (133-168). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท). 2547. **เห็นโทษมันก็เลิกได้**. อุบลราชธานี: ศิริธรรม-
ออฟเซ็ท จำกัด.

_____. 2547. **การเข้าสู่หลักธรรม**. กรุงเทพฯ: เบญจผลการพิมพ์.

_____. 2554. **โพธิญาณ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.

_____. 2555. **ผู้เลิศ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2555. **ทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาวนา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ที คิว พี จำกัด.

_____. 2555. **ยึดอย่าให้มัน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2555. **ปล่อยได้ วางได้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2556. **ตามดูจิต**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2555. **ภาวนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2555. **ความพอดี**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เอ็น พี พรินติ้ง แอนด์แพคเกจจิง.

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท). 2556. **ตายแล้วไปไหน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2556. **เข้าวัดทำไม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เอ็น พี พรินติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง.

_____. 2556. **ทางแห่งความสุข**. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

_____. 2557. **ปฏิบัติหรือวิบัติ**. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

_____. 2557. **ธรรมที่บรรลุได้**. กรุงเทพฯ: เบญจผล.

_____. 2557. **เกิดมาทำไม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2558. **ทิ้งของหนัก**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2558. **อุปสรรคก่อปัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

_____. 2558. **ผู้เห็นภัยในสงสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2558. **48 พระธรรมเทศนา**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2558. **ธรรมะคือธรรมชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

รัชดา ลาภใหญ่. 2557. **วาทกรรมคำสอนในปาฐกถาธรรมของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ภาษาต่างประเทศ

De Beaugrande, R. and Dressler, W. 1981. **Introduction to Text Linguistics**. Singapore: Longman.

Halliday, M.A.K. and Hasan, R. 1976. **Cohesion in English**. London: Longman.

มโนทัศน์เรื่องสิทธิตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนา

ธีรวัฒน์ แสงแก้ว¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา “มโนทัศน์เรื่องสิทธิตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนา” เพื่อเสนอมุมมองที่มีต่อการใช้สิทธิเสรีภาพและการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ สิทธิตามธรรมชาติ หมายถึง สิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งใครก็มีอาจพรากสิทธินี้ไปได้ ได้แก่ อำนาจอันชอบธรรมที่มีมาพร้อมกับการเกิด ไม่สามารถจำหน่ายถ่ายโอนให้แก่กันได้ สิทธิตามธรรมชาตินี้มีอยู่ในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ และพืช คือ สิทธิของมนุษย์ สิทธิของสัตว์ และสิทธิของพืช สิ่งมีชีวิตทุกชนิดย่อมมีสิทธิ ขั้นพื้นฐานคือสิทธิที่จะดำรงอยู่ในโลกใบนี้อย่างอิสระและปกติสุขโดยไม่ถูกใครเบียดเบียน มนุษย์มีสิทธิเสรีภาพของตนเองก็จริง แต่การใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปในทางที่ไม่ถูกต้องหรือไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ก็ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในสังคมเช่นกัน พระพุทธศาสนายืนยันถึงการมีอยู่ของสิทธิตามธรรมชาติของสรรพสิ่ง โดยมองว่า สรรพสิ่งหรือตัวธรรมชาติเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามกฎธรรมชาติคือเป็นไปตามวิถีแห่งตน มนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน คือสิทธิในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน และสิทธิในการกระทำ มนุษย์มีจิตวิญญาณและมีเจตจำนงเสรีในการเลือกกระทำกรรมและต้องรับผิดชอบต่อกรรมที่ตัวเองกระทำ กฎแห่งกรรมย่อมให้ผลอย่างยุติธรรมและแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน พระพุทธศาสนาเน้นย้ำว่า มนุษย์ควรใช้สิทธิเสรีภาพของตนในการเลือกกระทำแต่กรรมดี คือสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม โดยไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณค่าของตนและการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของสังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: มโนทัศน์, สิทธิตามธรรมชาติ, สิทธิของมนุษย์, สิทธิของสัตว์, พระพุทธศาสนา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล fhumtrsk@ku.ac.th

The Concept of Natural Rights in Buddhism

Theerat Saengkaew¹

Abstract

This article aims to study “the concept of natural rights in Buddhism” to present the perspectives on the exercise and violation of rights and liberties. Natural rights are innate rights, which cannot be taken away by anyone. It is the righteous power that comes with birth and cannot be transferred to each other. Such natural rights are inherent in every living being, whether human beings, animals or plants (so-called human rights, animal rights and plant rights, respectively). Every living thing has the basic rights to live in this world freely and peacefully without being oppressed by anyone. It is true that human beings have their own rights and freedom, but the exercise of one’s rights and liberties in a wrong way or violation to the rights and liberties of others can cause conflicts in society. Buddhism affirms the existence of natural rights of all things, viewing that all things and nature change according to natural laws or their own way. Human beings have equal natural rights -- the rights over the body, property, and actions, and have the spirit and free will to choose and take responsibility for their own karma. The law of karma produces fair and equal consequences for everyone. Buddhism emphasizes that human beings should exercise their rights and liberties to do only good deeds as it is what is right and virtuous, not violating the rights and liberties of others. This will lead to valuable existence, and peaceful coexistence of society, nature and the environment.

Keywords: Concept, Natural Rights, Human Rights, Animal Rights, Buddhism

¹ Assistant Professor in Department of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email: fhumtrsk@ku.ac.th

บทนำ

การอ้างสิทธิเสรีภาพในการกระทำการต่าง ๆ ที่มีต่อร่างกายและทรัพย์สินการเมือง การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันอย่างกว้างขวาง มีการตีความหมายของสิทธิเสรีภาพและใช้อ้างอิงเพื่อความชอบธรรมในการกระทำของตน อาจกล่าวได้ว่า สิทธิเสรีภาพนั้นเป็นอำนาจกระทำการที่ชอบธรรมของมนุษย์ เนื่องจากกว่ามีการใช้สิทธิเสรีภาพในความหมายที่หลากหลาย บางคนใช้สิทธิเสรีภาพของตนอย่างไม่รับผิดชอบ บางคนอ้างการใช้สิทธิเสรีภาพของตนแต่กลับไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น บางครั้งการใช้สิทธิเสรีภาพก็นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมเพราะตีความไม่ตรงกัน เกิดข้อถกเถียงกัน เช่น กรณีการสวรรคตของสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 (Queen Elizabeth II) แห่งสหราชอาณาจักร คนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาบางกลุ่มได้นิมนต์พระสงฆ์สวดมนต์และทำบุญอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลน้อมอาลัยถึงพระองค์ท่าน กลุ่มผู้ไม่นับถือศาสนาอ้างสิทธิและเสรีภาพที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 34 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560: 9) วิพากษ์วิจารณ์ว่า การทำกิจกรรมของผู้นับถือพระพุทธศาสนาดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ไร้สาระไม่เป็นประโยชน์ต่อสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 เพราะพระองค์ท่านนับถือศาสนาคริสต์ ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาจะได้รับบุญตามพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างไร ผู้เขียนเห็นว่า การนับถือศาสนาและการทำกิจกรรมทางศาสนานั้น ถ้ามองว่าเป็นเรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเลือกนับถือศาสนาหรือไม่นับถือก็ได้ แต่บุคคลที่เห็นต่างก็ต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อความเห็นต่างและต้องเคารพต่อการใช้สิทธิเสรีภาพในการเลือกของบุคคลอื่นที่ต่างจากตนด้วย บางคนเลือกที่จะนับถือพระพุทธศาสนาและเลือกที่จะทำกิจกรรมทางศาสนาเพื่ออุทิศบุญกุศลให้กับบุคคลที่เขาศรัทธาก็ควรที่จะได้รับการเคารพยอมรับจากคนที่ไม่นับถือศาสนาและไม่ควรถูกตัดสินว่าการกระทำของเขาเป็นการกระทำที่ไร้สาระ ในทำนองเดียวกันคนที่ไม่นับถือศาสนาก็ไม่ควรถูกมองจากคนที่นับถือศาสนาว่าเป็นคนที่ไร้สาระเช่นเดียวกัน จากกรณีตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการอ้างสิทธิเสรีภาพของบุคคลในสังคม แล้วเส้นแบ่งของการใช้สิทธิเสรีภาพ

ของแต่ละคนควรอยู่จุดใด การจะตอบคำถามนี้ได้กระจ่าง บางทีอาจต้องย้อนไปสู่คำถามตั้งต้นว่า สิทธิเสรีภาพคืออะไร มนุษย์มีสิทธิเสรีภาพจริงหรือไม่ ถ้าสิทธิเสรีภาพมีอยู่จริงมีอยู่อย่างไร มนุษย์ควรใช้สิทธิเสรีภาพของตนอย่างไรจึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

คำสอนในพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพเอาไว้มาก บนเส้นทางแห่งการพ้นทุกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ มนุษย์ต้องใช้สิทธิเสรีภาพของตนในการเลือกทางเดินของชีวิตและต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของตน ผู้เขียนเห็นว่า “การศึกษามโนทัศน์เรื่องสิทธิตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนา” อาจเห็นแนวทางหรือมุมมองที่มีต่อสิทธิและเสรีภาพที่หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบัน

ความหมายของสิทธิตามธรรมชาติ

สิทธิ (Right) หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและอำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน 2556: 1232) ดังนั้นความหมายกลาง ๆ ของสิทธิ คือ อำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ คำว่า “สิทธิ” ในภาษาบาลี แปลว่า ความสำเร็จ เช่นคำว่า “สิทธิตถะ” แปลว่า ผู้มีความต้องการอันสำเร็จแล้ว ความหมายตามนัยของภาษาบาลีนี้ไม่ตรงตามความมุ่งหมายของการเขียนบทความนี้ โดยปกติคำว่า “สิทธิ” มักจะใช้ในความหมายของกฎหมาย คือ อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย หมายความว่า บุคคลมีสิทธิเพราะกฎหมายได้ให้สิทธิเอาไว้ คำว่า “สิทธิ” มักจะใช้คู่กับคำอื่น ๆ เช่น สิทธิเสรีภาพ สิทธิหน้าที่

คำว่า “สิทธิ” เป็นคำที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นคำที่แสดงถึงความเป็นมนุษย์ (Humanity) และแสดงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ที่มีเกียรติและสง่างาม รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทและเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทยต้องระบุให้การรับรองสิทธิของบุคคลเอาไว้ในหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 25 อย่างชัดเจนว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้น

ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น” และมาตรา 27 ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล...จะกระทำมิได้” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560: 7-8) เรื่องสิทธิจึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นตัวชี้วัดความเป็นมนุษย์ในโลกใบนี้

สิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) หมายถึง สิทธิที่มีอยู่ตามธรรมชาติ คือ สิทธิต่าง ๆ ที่ตนจะพึงมีโดยธรรมชาติ หรืออำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำการใด ๆ ได้ อย่างอิสระตามธรรมชาติแห่งตน ซึ่งสิทธินี้มีมาแต่เดิมอันใคร ๆ หรืออำนาจใดจะมาลบล้างหรือพรากไปมิได้ การเชื่อว่า สิทธิตามธรรมชาตินี้มีอยู่ น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดเรื่องกฎธรรมชาติของนักปรัชญากรีกโบราณที่เชื่อว่ามีกฎที่ควบคุมความเป็นไปของสรรพสิ่ง ซึ่งแนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของสำนักกฎหมายธรรมชาติ กฎมนุษยธรรม บัญญัติให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ มนุษย์มีเหตุผลอยู่ในตัวสามารถใช้เหตุผลค้นหาหรือเข้าถึงกฎธรรมชาติอันเป็นสากลนี้ได้ ดังที่ซีเซโร (Cicero) นักปรัชญากฎหมายธรรมชาติได้กล่าวไว้ว่า “กฎหมายที่แท้จริง คือเหตุผลอันถูกต้อง (True law is right reason) กลมกลืนสอดคล้องกับธรรมชาติ แผ่ซ่านในทุกสิ่งทุกอย่าง สม่าเสมอ นิรันดร์” (สมยศ เชื้อไทย 2553: 84) ผู้เขียนเห็นว่า สิทธิขั้นพื้นฐานที่แสดงถึงการมีอยู่ของสิทธิตามธรรมชาตินี้ คือสิทธิที่จะดำรงอยู่หรือมีชีวิตอยู่อย่างอิสระและเป็นปกติสุขตามวิถีแห่งตน โดยไม่ถูกเบียดเบียนจากสิ่งอื่น สิทธิตามธรรมชาตินี้ย่อมมีอยู่ในมนุษย์ สัตว์ และพืช

สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ (The natural right of humans)

สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ คือสิทธิอันชอบธรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์จะพึงมีได้ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดจนตายอันใคร ๆ จะพรากมิได้ เป็นสิ่งที่ธรรมชาติกำหนดขึ้นและมอบให้กับมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนต่างก็มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เท่ากัน โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) และจอห์น ล็อก (John Locke) นักปรัชญาการเมืองก็เชื่อตรงกันว่า “คนทุกคนมีสิ่งหนึ่งที่ติดตัวมาแต่เกิดเหมือนกัน

สิ่งนี้คือสิทธิโดยธรรมชาติ คนทุกคนมีสิทธิโดยธรรมชาติเท่าเทียมกัน สิทธิดังกล่าวนี้ใครจะอ้างว่าตนมีมากกว่าคนอื่นไม่ได้” (สมภาร พรหมทา 2539: 45) สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์แสดงให้เห็นว่า มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน มีอิสระเสรีภาพในตัวเองและมีความสามารถที่จะกำหนดเลือกเป้าหมายที่ดีที่สุดให้กับตัวเองได้ ปัจจุบัน สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ได้รับการตีความอย่างแพร่หลายในขอบเขตความหมายของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” (Human Right) รู้จักกันในนามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ดังข้อความในปฏิญญาข้อที่ 1 ว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิในตน มีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ” และข้อที่ 3 ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตเสรีภาพและความมั่นคงแห่งบุคคล” (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ 2551: 20-21) ด้วยความสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจากแนวคิดสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ดังกล่าวจึงได้รับการคุ้มครองจากรัฐ

สิทธิตามธรรมชาติของสัตว์ (The natural right of animals)

ถ้าว่าด้วยสิทธิตามธรรมชาติ สัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งในบรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลายในระบบธรรมชาติ สัตว์ก็ควรจะได้รับสิทธิตามธรรมชาติของตนด้วย เช่น สิทธิในการดำรงอยู่ในโลกใบนี้อย่างปกติสุขตามวิถีธรรมชาติแห่งตน สัตว์สามารถรับรู้ถึงความเจ็บปวดได้ไม่แตกต่างจากมนุษย์ กรณีที่สิทธิของสัตว์ถูกละเมิด สัตว์ถูกล่า สัตว์ถูกทรมาน แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติถูกบุกรุก โดยความเข้าใจของมนุษย์ที่ว่า สัตว์เป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งของมนุษย์ สัตว์เกิดมาเพื่อเป็นอาหารของมนุษย์ มนุษย์จะกระทำต่อสัตว์อย่างไรก็ได้ ด้วยการมีทัศนื่อดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์ปฏิบัติต่อสัตว์อย่างไร้เมตตาธรรม ปัจจุบันเกิดเสียงเรียกร้องจากนักจริยศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น อัลโด ลีโอโพลด์ (Aldo Leopold) ซิงเกอร์ (Singer) ชไวทเซอร์ (Schweitzer) ให้มนุษย์หันมาทบทวนตัวเองและพิจารณาตามความเป็นจริงว่า มนุษย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบธรรมชาติ ไม่อาจมีสิทธิมากไปกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในระบบ “ชุมชนชีวิตโลก” มนุษย์ควรขยายจริยธรรมให้ครอบคลุมไปถึงสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ชีวิตสัตว์ก็มีค่า (Value) เท่ากับชีวิตมนุษย์

ควรปลดปล่อยสัตว์ (Animal Liberation) จากการถูกกดขี่ของมนุษย์ (ประเวศ อินทอง ปาน 2559: 18-19) การมีพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดการสวัสดิภาพสัตว์ ถือว่าเป็นการขยายขอบเขต จริยธรรมของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์มากขึ้น ตระหนักถึงสิทธิตามธรรมชาติของสัตว์ ระมัดระวัง เรื่องการใช้แรงงานสัตว์และการนำสัตว์มาเป็นอาหาร การนำซากสัตว์มาทำเป็นของใช้ เครื่องประดับ ถ้ามนุษย์เข้าใจสิทธิตามธรรมชาติของสัตว์ก็จะไม่วางตัวอยู่เหนือกฎหมาย และจะปฏิบัติตนเองให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติที่ควรจะเป็น

สิทธิตามธรรมชาติของพืช (The natural right of plants)

พืชเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งในโลก พืชก็ควรมีสิทธิในการดำรงอยู่ตามธรรมชาติ เช่นเดียวกันกับมนุษย์และสัตว์ ทุกชีวิตถือว่ามีความในตัวเอง มีความงดงามตามวิถีแห่งตน ไม่มีพืชชนิดใดปรารถนาที่จะเกิดมาในโลกนี้เพื่อเป็นกระดาดหรือเฟอร์นิเจอร์ให้มนุษย์ ใช้สอย เมื่อโลกธรรมชาติอุ้มชูให้เกิดขึ้นก็อยากเป็นไปตามกฎธรรมชาติ พืชถือว่าเป็น ทรัพยากรธรรมชาติของโลกที่ควรช่วยกันดูแลรักษา พันธุกรรมพืชนั้นถือว่าเป็นมรดก ร่วมกันของมนุษยชาติ (Common Heritage of Mankind) ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ มีกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส มีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเกิดขึ้นกันนับว่า เป็นสัญญาณการเริ่มที่ดีของมนุษย์ที่มีต่อพืชทั้งหลาย และต่อไปอาจขยายไปยังสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติอื่น ๆ แม้เป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น แม่น้ำ ลำธาร ภูเขา การตระหนักถึงสิทธิตาม ธรรมชาติของพืชจะขยายหลักความเคารพไปยังธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในโลก

สิทธิตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนา

สิทธิตามธรรมชาติที่มีมาพร้อมกับการเกิดขึ้นของมนุษย์ในโลกนี้ ถ้าพิจารณา ถึงการเกิดขึ้นของมนุษย์ตั้งแต่จุดเริ่มต้น พระพุทธศาสนายืนยันว่า มนุษย์ประกอบไปด้วย ร่างกายและจิตใจ ร่างกายได้มาจากบิดามารดา คือ การรวมตัวกันของสเปิร์ม (Sperm) ของบิดาและไข่ (Ovum) ของมารดา ส่วนจิตใจได้มาจากปฏิสนธิวิญญาณ (The primary

mind) ด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างนี้รวมกัน ชีวิตของมนุษย์จึงถือกำเนิดขึ้น ดังข้อความที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะปัจจัย 3 ประการประชุมพร้อมกัน การถือกำเนิดในครรภ์จึงมีได้ในสัตว์โลกนี้ เมื่อใดมารดาบิดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดูและคันธัพพะก็ปรากฏ” (ม.มู. 12/408/444-445) มารดาบิดาอยู่ร่วมกันเกิดเป็นปัจจัยที่ 1 คือสเปิร์มของบิดา มารดามีระดูเกิดเป็นปัจจัยที่ 2 คือไข่ของมารดา และคันธัพพะปรากฏเกิดเป็นปัจจัยที่ 3 คือปฏิสนธิวิญญาน จากจุดกำเนิดของมนุษย์ สิ่งที่มีมาแต่แรกเกิดคือร่างกายกับจิตใจ (กายกับวิญญาน) ได้แก่รูปกับนาม มนุษย์จึงมีสิทธิตามธรรมชาติต่อร่างกายและจิตใจของตน

การคิดคือสิทธิตามธรรมชาติ

การคิด (Thinking) หมายถึง การค้นหาและพิจารณาไตร่ตรองความหมายของสิ่งต่าง ๆ การคิดมีบทบาทสำคัญมากในการใช้ชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์ต้องอยู่กับความคิดของตัวเองตลอด จากองค์ประกอบที่สำคัญของมนุษย์ 2 ประการ คือ กายกับจิต พระพุทธศาสนายืนยันว่า การคิดเป็นกระบวนการทำงานของจิต (The working process of the mind) คือเป็นหน้าที่ของจิต โดยปกติจิตของมนุษย์มีหน้าที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ 1. รับรู้อารมณ์หรือรู้แจ้งอารมณ์ (อารมณ์ วิชานาตติ จิตต์) และ 2. คิด (จินตตติ จิตต์) (พระสังฆมโฆติก ธัมมาจริยะ 2501: 9) เมื่อการคิดเป็นหน้าที่ของจิตซึ่งเป็นนามธรรมที่มีอยู่จริงและมีอยู่แต่เดิมมาตั้งแต่ต้น การคิดจึงเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ แต่พระพุทธศาสนาก็นำว่า เราเป็นเจ้าของความคิดของเราจริงๆ แต่ถ้าเราปล่อยไปให้ความคิดไหลไปตามธรรมชาติของมันโดยไม่ฝึกฝนพัฒนา ก็อาจนำพาเราไปสู่เส้นทางแห่งความทุกข์ได้ เพราะกระแสของความคิดมีทั้งที่เป็นกุศล (ดี) และอกุศล (ไม่ดี) อันจะนำไปสู่การทำบุญและบาป มนุษย์สามารถพัฒนาความคิดของตนให้ดีขึ้นได้ด้วยการฝึกจิตและฝึกฝนการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยบคาย) ซึ่งเป็นวิธีการคิดที่ละเอียดลึกซึ้งเป็นเหตุเป็นผล เป็นวิถีทางแห่งปัญญา เป็นบ่อเกิดแห่งสัมมาทิฐิ ทำให้มีเหตุผลไม่มั่วยว ดังที่พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช 2551: 814) อธิบายไว้ว่า “โยนิโสมนสิการ คือความเป็นผู้ฉลาดในการคิด คิดอย่างถูกวิธีถูกระบบ พิจารณาไตร่ตรอง

สาวไปจนถึงสาเหตุหรือต้นตอของเรื่องที่กำลังคิด คือคิดถึงรากถึงโคนนั่นเอง แล้วประมวลความคิดรอบด้านจนกระทั่งสรุปออกมาได้ว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควร ดีหรือไม่ เป็นต้น” การคิดถือว่าเป็นต้นทางแห่งการพูดและการกระทำ ถ้ามนุษย์คิดดีเป็นสัมมาสังกัปปะ (Right Thought) คำพูดและการกระทำก็จะดีตามไปด้วย การคิดถือว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ เพราะมันเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับเราหรือเป็นอำนาจในการตัดสินใจเลือกของเรา

เสรีภาพและอิสรภาพคือสิทธิตามธรรมชาติ

เสรีภาพ (Freedom) หมายถึง ความสามารถที่จะทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนา โดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา, ความมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ราชบัณฑิตยสถาน 2556: 1256) ในพระพุทธศาสนา เสรีภาพเป็นนามธรรมที่บ่งถึงความเป็นอิสระของจิตมนุษย์ที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ เสรีภาพอาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือเสรีภาพภายนอกกับเสรีภาพภายใน หรือเสรีภาพทางกายกับเสรีภาพทางใจ แต่ความหมายที่แท้จริง เสรีภาพเป็นธรรมชาติของจิตย่อมเกิดขึ้นจากภายในจิตเสียก่อน (ความเป็นอิสระแห่งจิต) เมื่อจิตใช้เสรีภาพของตนซึ่งมีอยู่โดยธรรมชาติตัดสินใจเลือกแล้วก็จะส่งผลการตัดสินใจต่อไปยังการกระทำทางกายซึ่งทำให้กายเคลื่อนไหว (กายกรรม) หรือการเคลื่อนไหวทางวาจา (วจีกรรม) ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวภายนอก คือเสรีภาพเป็นส่วนการทำงานของจิตที่เรียกว่า มโนกรรมแล้วส่งผลต่อกายกรรมและวจีกรรม คำศัพท์ที่บ่งถึงเสรีภาพในพระพุทธศาสนา คือคำว่า “เจตนา” (Intention) คือความตั้งใจ ความจงใจ เจตนาทำให้การกระทำเป็นกรรม คือการลงมือทำกรรมตามเจตนาที่ตั้งไว้ คำว่า “เจตนา” จะตรงกับคำว่า “เจตจำนงเสรี” (Free Will) ในทางปรัชญา มนุษย์ย่อมมีเจตจำนงเสรี คือมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกเป็นของตนเอง ในพระพุทธศาสนา มนุษย์มีเสรีภาพมีเจตนาหรือมีเจตจำนงเสรีในการเลือกกระทำ มนุษย์ก็ต้องรับผิดชอบต่อการเลือกกระทำของตัวเองด้วย คือต้องยอมรับผลแห่งกรรมที่ตัวเองเป็นผู้กระทำขึ้นไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งกรรม มนุษย์ต้องใช้เสรีภาพของตนไปในทางที่ถูกต้องดีงามและระมัดระวังการใช้เสรีภาพ

ของตัวเองไม่ให้ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น คือสร้างความเดือนร้อนให้ผู้อื่น ตัวอย่างการใช้เสรีภาพในการนับถือศาสนา คือ พระพุทธเจ้าทรงสอนพระสาวกให้เผยแพร่ศาสนาไปตามหลักการในโอวาทปาฏิโมกข์ที่ว่า “การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำแต่ความดี และการชำระใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์” (ขุ.ธ. 25/24/39) เมื่อแสดงธรรมแล้วก็ปล่อยให้ผู้ฟังธรรมได้ไตร่ตรองพิจารณาตามความเป็นจริงเองว่า ธรรมนั้นมีประโยชน์ต่อชีวิตเขาหรือไม่ ถ้าธรรมนั้นมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตเขา ผู้ฟังธรรมก็จะยอมรับไปปฏิบัติและเกิดความเลื่อมใสเอง คือเป็นไปตามเสรีภาพหรือการตัดสินใจเลือกเองของมนุษย์

อิสรภาพ (Liberation) การหลุดพ้น ตรงกับคำว่า วิมุตติ แปลว่า ความหลุดพ้นคือการที่จิตพ้นจากกิเลสและอวิชชา คือ ราคะ โทสะ โมหะ ได้โดยสิ้นเชิง วิมุตติ หมายถึงพระนิพพานก็ได้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) 2551: 919) อิสรภาพเป็นการพัฒนาเสรีภาพให้เข้าถึงเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา ผู้บรรลุถึงวิมุตติก็จะพบกับอิสรภาพที่แท้จริง ว้างจากตัวตน ไม่ถูกพันธนาการด้วยกิเลส ปลดปล่อยตัวเองจากการเป็นทาสของกิเลส (ทาสภายใน) เข้าถึงความบริสุทธิ์สะอาดแห่งจิต กล่าวได้ว่า ผู้เข้าถึงวิมุตติหรือนิพพาน เป็นผู้เข้าถึงเสรีภาพที่สมบูรณ์

ความเท่าเทียมกันคือสิทธิตามธรรมชาติ

ความเท่าเทียมกัน (Equality) หมายถึง ความเสมอภาค ในทัศนะของพระพุทธศาสนา มนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน มีสิทธิและเสรีภาพเท่ากัน พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์เลิกดูหมิ่นเหยียดหยามกัน เพราะถือเรื่องชนชั้นวรรณะ ชชาติวงศ์ตระกูล แต่ให้ใส่ใจต่อการกระทำหรือความประพฤติที่มีศีลธรรมมากกว่า ดังข้อความในอัครัญสูตร มีพราหมณ์อ้างว่าวรรณะของตนประเสริฐสุด เพราะว่าเกิดจากพระโอษฐ์ของพระพรหม แต่พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “วาเสฏฐะและการทวาชะ ก็ปรากฏชัดว่านางพราหมณีของพราหมณ์ทั้งหลาย มีระดูบ้าง มีครรรภ์บ้าง คลอดอยู่บ้าง ให้ลูกตมึนมบ้าง ก็พราหมณ์เหล่านั้นเป็นผู้เกิดทางช่องคลอดของนางพราหมณ์ทั้งนั้น” (ที.ปา. 11/114/84) ทุกคนก็เกิดมาจากครรภ์มารดา เมื่อคลอดมาแล้วก็ได้ตมึนมมารดาเหมือนกัน ไม่มีใครพิเศษไปกว่าคนอื่น มนุษย์เสมอภาคกันด้วยการกระทำ ดังข้อความในวสสสูตรว่า

“คนจะถือว่าเป็นคนเลวเพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ได้ จะถือว่าเป็นพราหมณ์เพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ได้ แต่จะถือว่าเป็นคนเลวเพราะกรรม (การกระทำ) ถือว่าเป็นพราหมณ์เพราะกรรม (การกระทำ)” (ขุ.สุ. 25/142/532) หรือข้อความที่ปรากฏในสุนทรภู่ที่ว่า “ท่านอย่าถามถึงชาติ แต่จงถามถึงความประพฤติเกิด ไฟย่อมเกิดจากไม้ บุคคลถึงแม้เกิดในตระกูลต่ำก็เป็นมุนีได้” (ส.ส. 15/195/275) มนุษย์เท่าเทียมกันในด้านใดบ้าง ความจริงตามธรรมชาติมีอยู่ 2 ประเภท คือ 1. ตัวธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ 2. กฎธรรมชาติ (นิยาม 5) ตัวธรรมชาติทั้งสังขตธรรมและอสังขตธรรมดำเนินไปตามกฎธรรมชาติ มนุษย์เป็นตัวธรรมชาติหรือปรากฏการณ์อย่างหนึ่งก็ดำเนินไปตามกฎธรรมชาตินั้นเช่นกัน มนุษย์จึงเท่าเทียมกันใน 5 ด้านตามกฎนิยาม 5 ซึ่งเป็นกฎที่กำหนดความเป็นไปอันแน่นอนของธรรมชาติ ได้แก่ อุดุนิยาม พีชนิยาม จิตตนิยาม กรรมนิยาม และธรรมนิยาม (พระพรหม-คุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) 2551: 166) 1. มนุษย์เท่ากันด้านกายภาพ คือเกิดจากการรวมตัวของมหาธาตุรูปหรือธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม เหมือนกัน (อุดุนิยาม) 2. ทุกคนเกิดจากการสืบพันธุ์และมีพันธุกรรมของมนุษย์เช่นกัน (พีชนิยาม) 3. จิตของมนุษย์ทุกคนเป็นไปตามกฎการทำงานจิตเหมือนกัน (จิตตนิยาม) 4. การกระทำของมนุษย์ทุกคนเป็นไปตามกฎแห่งกรรมและกระบวนการให้ผลของกรรมอย่างยุติธรรมเท่ากัน ไม่เลือกปฏิบัติ (กรรมนิยาม) 5. ความเป็นไปของทุกคนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งความเป็นเหตุเป็นผลตามหลักปฏิจจสมุปบาท เช่น ทุกคนอยู่ภายใต้กฎแห่งการเปลี่ยนแปลงเหมือนกัน คือเมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องแก่เจ็บและตายเหมือนกัน (ธรรมนิยาม) ดังนั้น มนุษย์โดยกฎธรรมชาติจึงเท่าเทียมกัน แต่มนุษย์อาจแตกต่างกันหรือไม่เท่ากันเพราะกรรมของตนที่กระทำแตกต่างกัน ดังข้อความที่ว่า “กมมํ สตเต วิภชตี ยทิทํ หีนปปณิตตาย. แปลว่า กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและประณีตต่างกัน” (ม.อุป. 14/581/385) มนุษย์เท่าเทียมกันเสมอภาคกันตามสิทธิธรรมชาติที่ดำเนินไปตามกฎธรรมชาติ แต่มนุษย์จะไม่เท่ากันเพราะการกระทำของตัวเองที่เลือกกระทำได้อย่างเสรี พระพุทธศาสนาจึงแนะนำให้มนุษย์พัฒนาศักยภาพตัวเองให้ทำแต่กรรมดี เพราะเราเลือกที่จะทำสิ่งที่ดีหรือสิ่งที่ถูกต้องได้เสมอ มนุษย์ทุกคนควรเห็นคุณค่าของตนเอง ไม่ด้อยค่าตัวเองและไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่นให้ การเคารพยอมรับในสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน

หลักการเคารพสิทธิตามธรรมชาติ

โลกที่เจริญไปด้วยวัตถุอาจทำให้นักปราชญ์พาตัวเองไปผูกพันอยู่กับวัตถุแล้วตีค่าตัวเองกับผู้อื่นเสมอด้วยวัตถุ และลุ่มหลงติดอยู่ในวังวนของโลกที่ถูกตีความด้วยกิเลส ไม่สามารถถอยห่างตัวเองออกมาจากพันธนาการของกิเลส ไม่ใส่ใจต่อการพัฒนาคุณภาพทางศีลธรรมของตนเอง ทำให้ขาดอิสรภาพ ขาดมโนธรรม (Conscience) หรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่จะสร้างภาวะสัมพันธ์ที่ถูกต้องต่อสรรพสิ่งในโลก ในขณะที่โลกยังคงต้องการจริยธรรมแห่งการเคารพยอมรับ จริยธรรมแห่งการแบ่งปันและการเอาใจใส่ดูแล ถ้าปราศจากจะทำให้เกิดสังคมที่ดีที่พึงประสงค์เช่นนั้น พระพุทธศาสนาแนะนำให้ฝึกปฏิบัติด้วยหลักธรรมต่อไปนี้ 1. *หลักกตัญญูกตเวที* การตระหนักรู้คุณที่สิ่งอื่นมีต่อเรา เพราะตัวเราได้รับการพุงและสนับสนุนจากสิ่งอื่นในการดำรงอยู่ เราต้องตอบแทนกลับด้วยการทะนุถนอมดูแลเอาใจใส่สิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมเราเป็นอย่างดี 2. *หลักเมตตากรุณา* ความปรารถนาที่จะให้คนอื่นสัตว์อื่นมีความสุขและพ้นจากความทุกข์ จิตที่ประกอบด้วยเมตตากรุณาจะทำให้มนุษย์เคารพในชีวิตของผู้อื่นและสัตว์อื่น หลักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ตัวเรารักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด สัตว์อื่นก็รักสุขเกลียดทุกข์ฉันนั้น 3. *หลักสัมมาอาชีวะ* การเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ ทำให้เกิดการเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่น 4. *หลักกามสังวร* ความสำรวมในกามคุณ การรู้จักยับยั้งควบคุมความต้องการของตนเองได้ ทำให้เกิดการเคารพในคู่ครองของคนอื่น 5. *หลักสัจจะ* ความสัตย์ ความซื่อตรง ทำให้ชีวิตเราอยู่กับความจริง ไม่พูดเท็จ โกหก หลอกลวง เคารพต่อตัวเองและผู้อื่น 6. *หลักสติสัมปชัญญะ* ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สีกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ ทำให้ไม่ประมาทและมีสติในการใช้ชีวิต 7. *หลักสมาธิ* การฝึกจิตให้สงบตั้งมั่น ทำให้จิตสงบนิ่งมีพลังไม่ฟุ้งซ่าน ลดความเครียด สามารถกำจัดความคิดที่ชั่วร้ายและควบคุมจิตให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องได้ 8. *หลักเจริญปัญญา* ทำให้เกิดปัญญาเห็นแจ้ง เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ละอึดติดตัวตนได้ มองเห็นสรรพสิ่งไม่แปลกแยกกัน เข้าถึงความคิดและจิตสำนึกที่บริสุทธิ์สะอาด รู้สึกรักและเคารพในสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ สัตว์ พืชและสิ่งแวดล้อมทั้งปวง

สรุป

การศึกษามโนทัศน์เรื่องสิทธิตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหามุมมองที่มีต่อการใช้สิทธิเสรีภาพและการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ พบว่า สิทธิ (Right) หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ คำว่า “สิทธิ” เป็นคำที่มีความหมายและความสำคัญที่บ่งถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างมีเกียรติและสง่างาม ด้วยความสำคัญดังกล่าวในกฎหมายของทุกประเทศจึงต้องรับรองสิทธิของมนุษย์เอาไว้ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้ประกาศรับรองสิทธิเอาไว้ในมาตราต้น ๆ ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำมิได้ คำว่า “สิทธิ” ดังกล่าวได้พัฒนามาจากแนวคิดเรื่องกฎของธรรมชาติ (Natural Law) ของนักปรัชญากรีกโบราณที่แสวงหากฎธรรมชาติ เกิดแนวคิดกฎหมายธรรมชาติในกฎหมายโรมัน ต่อมาแนวคิดกฎหมายธรรมชาติดังกล่าวได้รับการพัฒนาไปสู่แนวคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Law) สิทธิตามธรรมชาติ หมายถึง สิทธิที่มีอยู่ตามธรรมชาติอันเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ อันใคร ๆ หรืออำนาจใด ๆ จะมาลบล้างไม่ได้ สิทธิขั้นพื้นฐานที่แสดงถึงการมีอยู่ของสิทธิตามธรรมชาตินี้ คือ สิทธิที่จะดำรงอยู่หรือมีชีวิตอยู่อย่างอิสระและเป็นปกติสุขตามวิถีแห่งตน โดยไม่ถูกเบียดเบียนจากสิ่งอื่น สิทธิตามธรรมชาตินี้ย่อมมีอยู่ในมนุษย์ สัตว์ และพืช สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์คือสิทธิมนุษยชน (Human Right) มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิในตน มีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ สิทธิตามธรรมชาติของสัตว์ สัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ ก็ควรมีสิทธิในการดำรงอยู่อย่างอิสระ เฉกเช่นเดียวกันมนุษย์ สัตว์มีสิทธิเรียกร้องสิทธิบางประการได้ เช่น สิทธิที่จะไม่ฆ่าและทำลายชีวิตสัตว์ สิทธิตามธรรมชาติของพืช พืชเป็นสิ่งมีชีวิตในระบบธรรมชาติเช่นกัน ก็ควรที่จะได้รับสิทธิตามธรรมชาติการดำรงอยู่ของตนเช่นกัน อย่างน้อยก็ควรมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้มนุษย์ปฏิบัติต่อพืชอย่างเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

มนัทัศน์เรื่องสิทธิตามธรรมชาติในพระพุทธศาสนา พบว่า พระพุทธศาสนายืนยันหรือยอมรับการมีอยู่ของสิทธิตามธรรมชาตินี้ สิ่งที่ยืนยันถึงการมีอยู่ของสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์คือการคิด (Thinking) การคิดยืนยันถึงการมีอยู่ของจิตหรือวิญญาณ เพราะมีปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในสามปัจจัยที่ทำให้มนุษย์เกิดขึ้นในโลกนี้คือ ปฏิสนธิวิญญาณ (The Primary Mind) ทำให้มนุษย์เป็นสิ่งที่ชีวิตที่มีวิญญาณครอง การคิดเป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ของจิต พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องการคิดไว้มาก เพราะการคิดจะเป็นต้นทางที่จะนำไปสู่การพูดและการกระทำในชีวิตของมนุษย์จริง ๆ มนุษย์มีอิสระในการคิดก็จริง แต่ถ้าปล่อยให้การคิดดำเนินไปตามธรรมชาติของจิต การคิดอาจเดินทางไปบนเส้นทางแห่งความชั่วร้ายได้ (คิดชั่ว) พระพุทธศาสนาจึงแนะนำให้มนุษย์ฝึกคิดไปตามวิธีคิดที่ถูกต้องที่เรียกว่า วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ จะทำให้มนุษย์มีหลักในการคิดที่ถูกต้อง มีวิธีการคิดที่ละเอียดลึกซึ้งมีเหตุผล เป็นวิถิทางแห่งปัญญา เป็นบ่อเกิดแห่งสัมมาทิฐิ ทำให้มีเหตุผลไม่มกมาย สิ่งที่ยืนยันถึงการมีอยู่ของสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์อีกประการหนึ่ง คือ เสรีภาพและอิสรภาพ (Freedom and Liberation) เสรีภาพคือความสามารถที่จะทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เสรีภาพเป็นนามธรรมที่บ่งถึงความเป็นอิสระของจิตมนุษย์ที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ คำว่า “เสรีภาพ” จะตรงกับคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาคำหนึ่งคือคำว่า “เจตนา” (Intention) เจตนาแปลว่า ความตั้งใจ ความจงใจ จะตรงกับคำว่า “เจตจำนงเสรี” (Free Will) ในทางปรัชญา มนุษย์มีเจตนาหรือเจตจำนงเสรีในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ก็จริง มนุษย์ก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองด้วย คือ เมื่อตัดสินใจทำกรรม กรรมหรือกระทำจะดำเนินไปตามกฎแห่งกรรม (Law of Action) อย่างเท่าเทียมกันและยุติธรรมเสมอ ดังนั้น ก่อนตัดสินใจทำกรรม ควรพิจารณาไตร่ตรองใช้เสรีภาพในการทำกรรมให้ดี จะได้ไม่ต้องมาเดือดร้อนในภายหลัง ที่สุดของการพัฒนาเสรีภาพคือการบรรลุถึงอิสรภาพภายในที่แท้จริงที่เรียกว่า วิมุตติ คือความหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งปวง เข้าถึงความบริสุทธิ์สะอาดแห่งจิตมีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ สิ่งที่ยืนยันถึงการมีอยู่ของสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์อีกประการหนึ่งคือความเท่าเทียมกัน (Equality) มนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกัน มนุษย์เสมอภาคกันตามกฎธรรมชาติที่เรียกว่า นิยาม 5 ไม่มีใครมีอภิสิทธิ์มากกว่าใคร

มนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกันก็จริง แต่ก็อาจไม่เท่ากันในบางเรื่องนั้นเพราะมนุษย์ทำกรรมไม่เท่ากัน กรรมและการให้ผลแห่งกรรมจึงทำให้มนุษย์แตกต่างกัน ดังนั้น มนุษย์ควรใส่ใจต่อการกระทำของตัวเองให้ทำในสิ่งที่ดีงามและถูกต้องเท่านั้น นอกจากนั้น พระพุทธศาสนายังเสนอแนะให้มนุษย์พัฒนาสิทธิและเสรีภาพของตัวเองให้สมบูรณ์ด้วยการปฏิบัติตามหลักกตัญญูกตเวที หลักเมตตากรุณา หลักสัมาอาชีวะ หลักกามสังวร หลักสัจจะ หลักสติสัมปชัญญะ หลักสมาธิ และหลักเจริญปัญญา อันจะทำให้มนุษย์เคารพในสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ สัตว์ พืชและสิ่งแวดล้อมทั้งปวง ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของสรรพสิ่งในโลกใบนี้

รายการอ้างอิง

- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. 2551. **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2565, จาก <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>.
- ประเวศ อินทองปาน. 2559. **พระพุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). 2551. **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2551. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ. 2501. **ปรมัตถโชติกะ หลักสูตรจุฬารักษิณมิกะตรีจิต เจตสิก รูป นิพพาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไพศาลวิทยา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2565, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สมยศ เชื้อไทย. 2553. **นิติปรัชญาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สมภาร พรหมทา. 2539. **ปรัชญาสังคมและการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไม้คางโค : ประวัติทางภาษาและลักษณะการใช้จากอดีตสู่ปัจจุบัน

ชวัลภา พรหมมาชุย¹

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์คำว่า “ไม้คางโค” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติทางภาษาของคำว่า “ไม้คางโค” และลักษณะการใช้ไม้คางโคจากในอดีตมาสู่ปัจจุบัน การศึกษาพบว่าคำดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงไปถึงประวัติทางภาษาได้หลายมิติ ทั้งมิติด้านความเชื่อ ความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา และมิติการสร้างอรรถรสให้วรรณกรรม รวมถึงได้ทราบลักษณะการใช้ไม้คางโคในมิติด้านค่านิยมความงามของผู้หญิงอินเดียที่มีมายาวนานตั้งแต่ในสมัยอดีตถึงปัจจุบัน แม้ว่าการใช้เพื่อประโยชน์ด้านความงามจะมีความเปลี่ยนแปลงและแตกต่างออกไปตามกาลเวลาก็ตาม ไม้คางโคยังคงเป็นอุปกรณ์ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและภาษามากกว่าการเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยเสริมความงามให้ผู้หญิงเพียงเท่านั้น

คำสำคัญ: ไม้คางโค, ลักษณะทางภาษา, อุปกรณ์เสริมความงาม, วัฒนธรรมอินเดีย, พระพุทธศาสนา

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล chawanlapa.p@ku.th

² รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล wilaisak.k@ku.th

Kanko Wood: Linguistic History and Usage from the Past to the Present

Chawanlapa Phrommasui¹

Wilaisak Kingkham²

Abstract

This article is an analysis of the word “Kanko Wood” with the objective to study its linguistic history and usage from the past to the present. The study found that this word is linked to many aspects of linguistic history -- Buddhist belief and faith, and literary flavor. In addition, we have learned about how Kanko wood has been used, which reflects beauty values of Indian women from the past to the present. Although the use of Kanko wood for beauty purposes has changed over time, this wood still has both cultural and linguistic values, not just serving as a mere beauty aid to women.

Keywords: Kanko Wood, Linguistic Characteristics, Beauty Aid, Indian Culture, Buddhism

¹ Doctoral student, Major in Thai, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email: chawanlapa.p@ku.th

² Associate Professor in Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email: wilaisak.k@ku.th

บทนำ

ความสวยความงามเป็นสิ่งที่คู่กับผู้หญิงในทุกยุค ทุกสมัย การนิยามความงามของผู้หญิงสาวแต่ละประเทศก็มีความแตกต่างกันไปตามความนิยมของคนในประเทศนั้น ๆ ในประเทศเกาหลีจะมีค่านิยมความสวยของชาวเกาหลี เน้นความงามที่ผิวขาวผุดผ่อง ผิวสวยไร้ที่ติประหนึ่งกระเบื้องลายคราม ประเทศฝรั่งเศสมีความยึดมั่นในความสวยงามสไตล์ Jolie Laide หมายถึง ความสวยงามของความไม่สมบูรณ์แบบ เหตุผลนี้ทำให้สาว ๆ ฝรั่งเศสนั้นพอใจในความสวยของตัวเอง และมีเสรีภาพในการชื่นชมความสวยงามที่แม้จะเป็นจุดที่ใครหลาย ๆ คนอาจมองว่าเป็นตำหนิ เช่น กระบนใบหน้า ประเทศมอริเตเนียมีความเชื่อว่า “ผู้หญิงยิ่งตัวใหญ่ก็ยิ่งสวย” ในบางครอบครัวลูกสาวจะถูกบังคับให้ขุนตัวเองให้อ้วน เพราะถ้าหากมีหุ่นอวบอ้วนมากเท่าไร เชื่อว่าจะยิ่งดีต่อชีวิตการแต่งงานมากเท่านั้น

นอกเหนือจากที่กล่าวเรื่องความงามของผู้หญิงในบางประเทศตามข้างต้นแล้ว ผู้หญิงในประเทศอินเดียก็มีการนิยามความงามของสาวแขกตามคัมภีร์ หุ่นสวยในแบบฉบับของตนเองเช่นกัน ในประเทศอินเดียมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความงามอย่างมาก ทั้งการแต่งกาย การเลือกใช้เครื่องประดับที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของความเป็นสาวอินเดีย ลักษณะการแต่งกายของผู้หญิงอินเดียนิยมสวมเสื้อแขนยาวแบบชาวจิน แต่ความยาวของเสื้อจะค่อนข้างสั้นทำให้เห็นหน้าท้อง นุ่งกางเกงขาลิบข้างใน ใช้ผ้าบาง ๆ เช่น ผ้าลินิน มีสลินอย่างดีห่มอีกชั้น ถ้าเป็นชาวพื้นเมืองจะนุ่งสำหรับ กระโปรงจีบดอกสีแดง หรือนุ่งกางเกงขาวยาว

ภาพที่ 1 การแต่งกายของผู้หญิงอินเดีย

(ที่มา: <https://images.app.goo.gl/jPtckBfWwmfwUsfm8>)

การแต่งกายของผู้หญิงอินเดียที่สวมเสื้อขนาดสั้นจนทำให้เห็นช่วงหน้าท้อง สอดคล้องกับค่านิยมการปั้นหุ่นให้เอวคอด และสะโพกผึ่งผายเพื่อรับกับการนุ่งสำหรับหรือ กระโปรงยาวตามแบบฉบับของสาวอินเดียพื้นเมือง ลองจินตนาการดูว่าถ้าใส่ชุดที่เป็น กระโปรงยาวแต่สะโพกลีบเล็กก็คงจะไม่สวยรับกับการนุ่งสำหรับแบบพื้นเมืองของสาว ๆ และเคล็ดลับการเสริมสะโพกให้งามตามแบบฉบับของผู้หญิงอินเดียในอดีตที่จะช่วยเสริม สะโพกให้ผึ่งผายกลมมนนั้นก็คือ “ไม้คางโค”

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาประวัติทางภาษาและลักษณะการใช้ “ไม้คางโค” เพื่อเสริมความงาม จากอดีตมาสู่ปัจจุบัน

วิธีดำเนินการศึกษา

บทความวิชาการเรื่อง “ไม้คางโค : ประวัติทางภาษาและลักษณะการใช้จากอดีต สู่ปัจจุบัน” ผู้เขียนบทความมีวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

ข้อมูลเป้าหมาย

ไม้คางโคคืออุปกรณ์ที่นิยมในการช่วยเสริมความสวยงามให้กับผู้หญิงประเทศ อินเดียและได้มีการแพร่หลายวัฒนธรรมการใช้ไม้คางโคเพื่อช่วยเสริมความงามนี้ ในประเทศแถบทวีปเอเชียดังมีปรากฏข้อมูลของไม้คางโคในนิทานและวรรณคดีหลายเรื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านประวัติการใช้ภาษาและลักษณะการใช้ “ไม้คางโค” เพื่อเสริมความงามของผู้หญิงอินเดียจากพระไตรปิฎก มหาเวสสันดรชาดก มหาชาติ คำหลวง มหาราชแห่งกุสาวดี นิทานธรรมบท 8 ภาค และพุทธชัยมงคล โดยผู้ศึกษาได้นำ ข้อมูลด้านการใช้ภาษาและลักษณะการใช้ที่เกี่ยวข้องกับ “ไม้คางโค” ที่ปรากฏอยู่ใน ขอบเขตที่ระบุข้างต้นนำมาศึกษา “ไม้คางโค” อันเป็นการศึกษาประวัติทางภาษา และลักษณะการใช้จากอดีตสู่ปัจจุบัน

ผลการศึกษา

ประวัติทางภาษาของคำว่า “ไม้คางโค”

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547 : 181) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คางโค” ว่าเป็นคำนาม หมายถึง “เครื่องมือบริหารสะโพกให้ผายของผู้หญิงสมัยโบราณ” เรียกว่า “ไม้คางโค”

ถ้าวิเคราะห์ตามรูปคำ คำว่า “คางโค” มาจากคำว่า “โคหนูก” ในภาษาบาลี หมายถึง ไม้ที่มีรูปทรงลักษณะเหมือนกับคางของโค (วัว) “ไม้คางโค” จึงมีลักษณะแบน ๆ ค่อนข้างหนา มีรูปทรงกลม ๆ ใหญ่ ๆ มีขึ้นเพื่อเอาไว้ใช้ทุบให้เนื้อสะโพกผิ้งผายตามแบบฉบับความงามของผู้หญิงอินเดีย

เหตุที่มีชื่อเรียกไม้นี้ว่า “คางโค” นอกเหนือจากเหตุผลในด้านลักษณะที่ไม่ มีรูปทรงเหมือนคางของโคแล้ว ถ้าในมุมมองความเชื่อและการนับถือในประเทศอินเดีย จะให้ความสำคัญ เคารพ และนับถือโค (วัว) เป็นอย่างมาก เพราะคนอินเดียเชื่อว่าวัวเป็น สัตว์พาหนะของพระศิวะ เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่ควรเคารพบูชาและได้รับการปกป้อง ดังจะ เห็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่มักจะมิ้วเข้าไปเกี่ยวข้องเสมอ เช่น พิธีกรรมการจัดงาน แต่งงานให้กับวัว พระราชพิธีในประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากพราหมณ์ – ฮินดูก็มีปรากฏ ให้เห็น ดังเช่นในพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ซึ่งเป็นพระราชพิธีโบราณที่มี มาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยก็ใช้วัวในการเสวยทายความอุดมสมบูรณ์ด้านเกษตรกรรมของ ประเทศในทุกปี วัวยังเป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงความมั่งคั่ง ความเข้มแข็ง ความอุดมสมบูรณ์ และถือว่าเป็นสัตว์ที่ให้คุณมาก ทั้งให้น้ำนม สามารถใช้วัชรบรรทุกสัมภาระเพื่อเดินทางไป ในสถานที่ต่าง ๆ แม้แต่อุจจาระของวัวก็สามารถนำมาทำประโยชน์ได้มากทั้งนำมาทำปุ๋ย นำมาปั้นทำเป็นขนาดต่าง ๆ แล้วนำไปตากแห้งเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มอาหาร วัวจึงมีความสำคัญมากสำหรับคนอินเดียมาตั้งแต่สมัยโบราณ

ความสำคัญของวัวที่ได้ขยายความไปนั้น เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิด อุปกรณ์อันมีประโยชน์ในการช่วยเสริมความงามของสะโพกผู้หญิงอินเดีย มีชื่อเรียกว่า “คางโค” มากกว่าการนำรูปทรงไม้ไปเปรียบเทียบกับสัตว์ชนิดอื่น และจะเห็นปรากฏ คำว่า “ไม้คางโค” ที่มีความสอดคล้องให้เห็นลักษณะรูปทรงของผู้หญิง และการใช้งาน

ไม้คางโคนี้ได้จากวัฒนธรรมการแสดงนาฏศิลป์อินเดียและในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาหลาย ๆ เรื่อง

การแสดงนาฏศิลป์อินเดียในการเต้นรำประจำชาติที่สำคัญของอินเดียได้ เป็นการเต้นประจำชาติทั้งห้า หรือต้นมาตรทั้ง 5 ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ และอากาศ ปรางค์ การเต้นรำในธาตุน้ำ - โอติสซี เป็นการเต้นรำประจำรัฐโอริสสาของชาวโอริยา ซึ่งมีลีลาการส่ายสะโพก เอว และอกเหมือนกับการเคลื่อนไหวของงู เป็นตัวแทนของธาตุน้ำ ดังนั้นผู้หญิงอินเดียจึงนิยมใช้ “ไม้คางโค” ตีสะโพกให้เนื้อพุงผายเพื่อให้อวัยวะในร่างกายเคลื่อนไหวประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างสวยงามยิ่งขึ้น

รูปภาพที่ 2 รูปการเต้นรำในธาตุน้ำ-โอติสซี การเต้นรำประจำรัฐโอริสสา
(ที่มา: http://mycitipati.blogspot.com/2017/01/blog-post_21.html)

ในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาพบว่า “ไม้คางโค” จากพระไตรปิฎก และอรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท โลกวรรคที่ 13 กล่าวถึงนางจิณฺจมาณวิกา รับอาสาพวกเดียรถีย์ ให้อาสาพวกโคตมพุทธเจ้า นางจิณฺจมาณวิกา หรือโดยย่อว่า จิณฺจกา เป็นสตรีที่เชื่อว่ามีชีวิตอยู่ในพุทธกาล โดยพระไตรปิฎกกล่าวว่า นางได้รับอาสาพวกเดียรถีย์ ให้อาสาพวกโคตมพุทธเจ้า ต่อหน้าคนจำนวนมากว่า พระโคตมพุทธเจ้าทำให้นางตั้งครรภ์ เนื่องจากนางมีความฉลาดในมารยาของหญิง นับถือศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า มีเจตนาเพื่อทำลายพระพุทธเจ้า จึงเดินเข้าออกวัดพระเชตะวันอยู่เสมอ ทำที่เหมือนอยู่ในวัดพระเชตะวัน แต่แท้จริงแล้วนางอยู่ในวัดเดียรถีย์ใกล้เคียง โดยกาลล่วงไป 8 – 9 เดือน นางได้ผูกไม้กลมไว้ที่ท้อง ห่มผ้าทับข้างบน ทูบหลังมือ และเท้าด้วยไม้คางโคให้แสดงอาการบวมขึ้น มีอินทรีย์บอบช้ำ ยอมตน

กล่าวต่อพระพุทธเจ้าในท่ามกลางหมู่ชน ต่อมาภายหลังนางจึงถูกแผ่นดินสูบ (คณะกรรมการ
แผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2555 : 74-81)

นอกจากนี้ ในพุทธชัยมงคลปรากฏเป็นหลักฐานในบทสวด "พาหุง" บทที่ 5
ความว่า “กตวาน กุฏฐมฺหํ อิวคฺคณินฺยา จิณฺจาย พุฏฺฐวณฺเณ ชนกายมฺขณฺเณ สนฺเตน โสมวธิ
นา ชิตฺวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมฺงคลานิ” แปลความได้ว่า “นางจิณฺจมาณวิกาใช้
ไม่มีสัณฐานกลมใสที่ท้อง ทำอาการประหนึ่งว่ามีครรภ์ เพื่อกล่าวร้ายพระพุทธเจ้า
พระจอมมุนิจึงเอาชนะได้ด้วยวิธีสงบระงับพระทัยในท่ามกลางหมู่คน ด้วยเดชอันนี้
ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน”

ล้อม เพ็งแก้ว (2547: 38) ได้กล่าวว่า ในเรื่องพระเวสสันดรมีปรากฏการใช้
ไม้คางโคกหุบสะโพกผู้หญิงในฉบับที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นแบบเรียน
กับมหาชาติคำหลวง ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ดูความในทานกัณฑ์มีคาถา
ว่า “อุทรสุสุโรเรน โคหนฺเวณฺฐเนน จ” ในมหาชาติคำหลวงถอดความที่มีการกล่าว
เชื่อมโยงถึงการใช้ “ไม้คางโค” ตอนหนึ่งว่า “อาหารถืถอมไส้ รัตบรีไว้ด้วยผ้า อ่อนแอ
อ้าเอวบาง ตะโพกคือคางโคผาย” จากข้อความในคำประพันธ์อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่า
การที่จะทำให้เอวบางสะโพกผายได้นั้น ต้องเกิดจากการมัดหรือรัดเอวไว้ แท้ที่จริงแล้วไม่ได้
ใช้การรัดหรือมัดเอว แต่เกิดจากการหุบให้สะโพกผายผายด้วยการใช้ไม้คางโคตีเนื้อที่สะโพก
ให้ฟูขึ้น สามารถยืนยันวิธีการใช้งานของ “ไม้คางโค” อย่างถูกต้องได้จากหนังสือแย้ม
บรรยาย เล่ม 3 ของอาจารย์แย้ม ประพัฒน์ทอง ในเรื่องมหาราชแห่งกุสาวดี ตอนนาง
ประภาวดีรำพึง มีข้อความว่า “โอ้ สะโพกของลูกเคยผายผาย หนาหนั้นด้วยแผ่นเนื้อ ลูกได้
เคยหุบให้พวยู่เสมอด้วยไม้คางโค...” จากข้อความข้างต้นสามารถยืนยันได้อย่างดีว่า
ไม้คางโคในที่นี้แท้เป็นเครื่องมือให้หุบ (ไม่ใช่ผูกคอต)

ในวรรณคดีที่มีชื่อเสียงมากของประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเรื่อง
“ขุนช้าง ขุนแผน” ก็ปรากฏคำประพันธ์ที่มีความสอดคล้องกับการพรรณาลักษณะรูปร่าง
ของนางพิมพิลาไลย ดังคำกล่าวที่ว่า

“กูไม่เห็นใครเขาจะชอบใจ
อกเวยอ่อนแอ้นแม่นกินนร

นางพิมพิลาไลยเขาโสกา
ฤจะมาสสมจรกับหมุหมา”

(กรมศิลปากร 2555 : 82)

การที่นางพิมพิลาไลยมีสัดส่วนของร่างกายที่สวยงามได้ถึงเพียงนี้เกิดจากการใช้ไม้คางคกเพื่อทุบตีสะโพกของนางพิมพิลาไลย จนทำให้ “นางพิมพิลาไลย (วันทอง) ไม่สามารถเดินเข้าประตูโบสถ์ตรง ๆ ได้เพราะสะโพกใหญ่ผึ่งผายออกมาจนต้องเดินตะแคงข้างเข้าประตูโบสถ์ จากคำกล่าวนี้อาจมีหลายท่านสงสัยว่านางพิมพิลาไลยจะต้องมีสะโพกที่ใหญ่ขนาดไหนหรือประตูโบสถ์จะต้องเล็กเพียงใด นางพิมพิลาไลยจึงไม่สามารถเดินเข้าโบสถ์ได้จนต้องตะแคงตัวเข้าไป จากข้อความนี้ทำให้เชื่อมโยงไปถึงสถานที่ คือ “โบสถ์มอญ มหาธาตุวัดป่าเลไลยก์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ได้ว่าโบสถ์มหาธาตุเรียกกันโดยทั่วไปว่า “โบสถ์มอญ” ซึ่งเป็นโบสถ์ของมอญในเมืองมอญ ราชมัญประเทศ หรือในประเทศเมียนมาร์ทุกวันนี้ โดยมากจะยังคงลักษณะเดียวกัน นั่นคือมีลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนขนาดเล็กที่มีผนังทึบตันรอบด้าน ไม่มีหน้าต่าง มีเพียงประตูด้านหน้าเพียงบานเดียว สำหรับเข้าออกเฉพาะสำหรับประโยชน์ของพระภิกษุสงฆ์ในการประกอบพิธีกรรมที่ฆราวาสโดยทั่วไปมักไม่มีกิจธุระใดต้องเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากสถานที่ซึ่งฆราวาสทั้งหลายนิยมใช้งานสำหรับการไหว้พระสวดมนต์และนั่งสมาธิวิปัสสนาที่แท้จริงคือวิหาร

ดังนั้น โบสถ์มอญสมัยโบราณจึงมีลักษณะขนาดเล็กกะทัดรัด เจียบสัด สำหรับใช้เป็นที่ประชุมสงฆ์เพื่อร่วมทำสังฆกรรม อีกทั้งมีความเชื่ออีกกันว่า พิธีกรรมของพระมอญนั้นเข้มขลังตามความเชื่อของคนโบราณ ในอดีตวัดต่าง ๆ ที่มีพระเกจิผู้เก่งกล้าทางคาถาอาคมทั้งวัดมอญและวัดไทยนิยมสร้างโบสถ์ดังกล่าวนี้ เช่น วัดบางมอญ (วัดคลองมอญ หรือวัดบางสงบ) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดกระดังงา จังหวัดสิงห์บุรี วัดนางสาว จังหวัดสมุทรสาคร วัดปราสาท วัดชมพูเวก จังหวัดนนทบุรี และวัดป่าเลไลยก์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น

รูปภาพที่ 3 โบสถ์มอญ หรือโบสถ์มหาอุดวัดป่าเลไลยก์ สุพรรณบุรี

(ที่มา: <https://www.facebook.com/612365295504993/posts/1562904153784431/?d=n>)

“โบสถ์มอญ” หรือโบสถ์มหาอุดหลังนี้ปัจจุบันเรียกว่า “วิหารมอญ” มีประตูทางเข้าเพียงบานเดียว และประตูบานเดียวกันนี้ที่ว่ากันว่า นางพิมพิลาไลย (วันทอง) ไม่สามารถเดินเข้าตรง ๆ ได้เพราะสะโพกใหญ่จึงต้องตะแคงข้างเข้า นั่นคือเรื่องเล่าของชาวบ้าน หากแต่เรื่องจริงก็คือ คนมอญถือว่าโบสถ์เป็นเขตสังฆาวาส สำหรับพระสงฆ์ประกอบพิธีกรรมเท่านั้น ผิดกับวิหารซึ่งฆราวาสทั่วไปใช้ไหว้พระนั่งสมาธิวิปัสสนา มอญจึงสร้างโบสถ์เพียงขนาดเล็ก และสร้างอย่างเรียบง่าย ประการสำคัญในอดีตนั้น คนมอญมีคตินิยามห้ามผู้หญิงเข้าไปภายในโบสถ์อย่างเด็ดขาด แม้แต่ผู้ชายถ้าไม่มีกิจก่งตเว้นเสีย

ดังนั้น ที่ปรากฏในวรรณคดีว่า นางพิมเอียงตัวเข้าโบสถ์ก็คงเป็นแต่การเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นว่าประตูโบสถ์นั้นเล็กเพียงใด หรือในทางกลับกันก็อาจจะเป็นการแฝงชมโฉมนางพิมก็เป็นได้ว่า สะโพกของนางนั้นผึ่งผายเพียงใดขนาดที่ไม่สามารถเดินเข้าประตูโบสถ์ตรง ๆ ได้ อันเกิดจากการที่สะโพกของนางถูกตีด้วย “ไม้คางโค” จนทำให้สะโพกขยายแผ่กว้างออก ประเด็นนี้อาจเป็นข้อสังเกตที่เชื่อมโยงเนื้อเรื่องว่า นางพิมพิลาไลยมีรูปร่างและสัดส่วนสวยงามที่เกิดจากการตีด้วยไม้คางโค ทำให้ขุนช้างขุนแผนแย่งชิงนางจนยากจะหักใจล้ม

คำกล่าวที่เรียกผู้หญิงที่สะโพกผึ่งผายสวยงามนั้นมีหลายคำเรียก บ้างอาจเรียกว่า “บันท้ายดินระเบิด” ใช้เรียกผู้หญิงที่มีสะโพกใหญ่ผายโดดเด่นสะดุดตา หรืออาจเรียก “สะโพกสุดเสียงสังข์” ก็เป็นได้ คำนี้ปรากฏในการชมสะโพกนางสีดา มีผู้สันนิษฐานว่า

สะโพกสุดเสียงสังข์ หมายถึง สตรีที่มีสะโพกงามสะดุดตา แม้ชายใดได้เห็นต้องเหลียวมอง นานเท่าระยะเสียงสังข์ที่เป่าหนึ่งครั้ง หรือมองจนระยะห่างกันไกลขนาดเสียงสังข์ที่เป่า ได้ยินไปไกลแค่ไหน ยังหันมามองแค่นั้น บางคนอธิบายว่าสุดเสียงสังข์ คือเป่าสังข์ติดต่อกัน ไปเป็นทอด ๆ เป็นช่วง ๆ แสดงการยกย่อง แสดงความชื่นชม คล้ายกับผู้ชายที่ผิวปาก เมื่อเห็นผู้หญิงงามเดินผ่าน ซึ่งเคล็ดลับสะโพกดินระเบิด หรือสะโพกสุดเสียงสังข์ในวรรณกรรมหลายเรื่อง สตรีทั้งหลายล้วนได้ความงามนั้นมาจากการใช้ไม้คางโคทุบสะโพก ให้ผิวงามทั้งสิ้น

ลักษณะการใช้ “ไม้คางโค” เพื่อความสวยงามในอดีต

ในอดีต “ไม้คางโค” มีหน้าที่สำหรับทุบสะโพกผู้หญิงให้งดงาม หรือที่เรียกในภาษาว่า สัณญา (สะโพก) เพื่อให้สะโพกผิวงาม ผู้หญิงที่เอวบางร่างน้อยแต่สะโพกผิวงามนั้น เป็นความงามของคนอินเดีย นิยมกันว่าการที่ผู้หญิงมีสะโพกที่อวบอ้อมผิวงามนั้น คือผู้หญิงที่มีความสวยสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านสังคมและด้านครอบครัว ด้านสังคมกล่าวคือถ้าผู้หญิงที่มีร่างอวบอ้อม สะโพกใหญ่นั้นหมายถึง สามารถแสดงถึงฐานะทางสังคมของตนว่าเป็นผู้ที่มีฐานะร่ำรวย มีกินมีใช้ไม่ขัดสน และความสมบูรณ์พร้อมด้านครอบครัว หมายถึง ผู้หญิงที่มีร่างอวบอ้อมสะโพกผิวงามนั้นพร้อมที่จะมีคู่ครองเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นภรรยาที่ดี เพราะสรีระร่างกายอยู่ในช่วงวัยเจริญพันธุ์และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่แม่ของลูกที่ดีได้ อีกทั้งสรีระร่างกายพร้อมที่จะตั้งครรภ์ให้นมและเลี้ยงดูลูกของตน เพราะฉะนั้น ผู้หญิงจึงใช้ “ไม้คางโค” มาทุบตีที่สะโพกเพื่อให้มีขนาดแผ่ขยายออกมาสวยงามรวมถึงสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรมในประเทศนั้นด้วย

ลักษณะการใช้ “ไม้คางโค” เพื่อความสวยงามในปัจจุบัน

ในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการด้านศัลยกรรมความงามที่เกี่ยวข้องกับการทำให้สะโพกใหญ่ผิวงามเกิดขึ้นมากมาย ทั้งการผ่าตัดแก้ไขรูปทรงสะโพก และฉีดไขมันเสริมเพิ่มขนาดของสะโพก รวมทั้งแก้ปัญหาความหย่อนคล้อยของสะโพกให้ดูยกกระชับยิ่งขึ้นในหลายรูปแบบ จากวิวัฒนาการทางการแพทย์นี้ ทำให้สามารถเข้าใจได้ว่า ปัจจุบันมีผู้หญิงที่ชอบ

ลักษณะรูปร่างของสะโพกที่ผึ่งผายเช่นเดียวกันกับการถูก “ไม้คางโค” ทบตีในสมัย
อดีตกาลอยู่อีกจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว

Dr. Suhas Bulbule แพทย์ชาวอินเดีย ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ไม้คางโคว่า
เมื่อมีวิวัฒนาการการเสริมสะโพกมากมายโดยที่ไม่ต้องใช้ไม้คางโคเพื่อทบเสริมสะโพก
เหมือนในอดีตแล้ว ปัจจุบันไม้คางโคจึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเสริมความงามจากการนำมา
ทบตีสะโพกให้ผึ่งผายกลับกลายเป็นการเสริมความงามที่ปรากฏในรูปแบบของการแต่งกาย
แทน การแต่งกายที่วันนี้จะเห็นได้จากชุดการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองของประเทศอินเดีย
ที่ผู้แสดงจะสวมไม้คางโคบนศีรษะเหมือนสวมขนาในนาฏศิลป์ไทย “ไม้คางโค” ที่ประดับ
อยู่บนศีรษะผู้แสดงจะมีการตกแต่งรูปแบบและสีสันให้สวยงามเข้ากับชุดรวมถึงเครื่อง
ประดับต่าง ๆ ที่นักแสดงสวมใส่ เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงในชุดการแสดงต่าง ๆ

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

“ไม้คางโค” เป็นคำที่อาจไม่ได้รู้จักอย่างแพร่หลายในบุคคลทั่วไป ไม่ได้มีการ
ปรากฏคำและความหมายของคำในพจนานุกรมภาษาไทยหลายฉบับ จึงทำให้บุคคลทั่วไป
อาจไม่ทราบถึงลักษณะและความหมายที่แท้จริงของไม้คางโค การได้ทราบที่มาของ
“ไม้คางโค” สามารถเชื่อมโยงให้เห็นถึงมิติในสังคมหลายประการ ประการแรก คือสามารถ
ทราบลักษณะการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตเพื่อเชื่อมโยงกับความเชื่อ
ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา รวมถึงการสร้างความเป็นหนึ่งในวรรณคดีที่ปรากฏคำว่า
“ไม้คางโค” นี้เพื่อผูกโยงเรื่องให้เห็นถึงวัฒนธรรมและค่านิยมความงามของผู้หญิงอินเดีย
ที่ได้เข้ามาอิทธิพลต่อความงามของผู้หญิงไทยด้วย และอีกประการ คือทำให้เห็นถึง
ความคงอยู่ของวัฒนธรรมความงามที่มี “ไม้คางโค” เป็นปัจจัยหลัก ถึงแม้ว่าเวลาจะผ่าน
พ้นไปนานเพียงไร ในปัจจุบันจะมีวิวัฒนาการการเสริมความงามไปมากเท่าใดแล้วก็ตาม
แต่วัฒนธรรมการสร้างงามจากไม้คางโคก็ยังคงอยู่ เพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบจาก
การนำมาทบตีสะโพกเป็นการนำมาเป็นเครื่องประดับศีรษะในการแสดง ไม้คางโคจึงเป็น
อุปกรณ์ที่มีคุณค่าด้านภาษา คุณค่าด้านวัฒนธรรม

รายการอ้างอิง

- กรมการศาสนา. 2525. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมศิลปากร. 2555. **เสภาเรื่องขุนช้าง ขุนแผน**. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ.
- คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2555. **พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค 6**. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ธัญญลักษณ์ ศรีชาร์ตัน. 2561. **วัฒนธรรมการแต่งกายของประเทศอินเดีย**. สืบค้น 29 กันยายน 2564, จาก <https://sites.google.com/site/tanyarak10384/wathnthrrm-kar-taeng-kay>.
- พระศรีคัมภีรญาณ และคณะ. 2557. **พจนานุกรมพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพงพีเอ็นโพร สตูดิโอ (ไทยกระจำง). 2562. **ทำไมชาวอินเดียจึงเคารพบูชาวัว**. สืบค้น 30 กันยายน 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=itRXPvwcAc>.
- มติชน. 2547. **พจนานุกรมฉบับมติชน**. สืบค้น 2 ตุลาคม 2564, จาก <https://books.google.co.th/books?id=MLxjDwAAQBAJ&printsec=Frontcover&hl=th#v=onepage&q&f=false>.
- รามัญคดี. 2560. **โบสถ์มอญมหาธาตุวัดป่าเลไลยก์ สุพรรณบุรี**. สืบค้น 30 กันยายน 2564, จาก <https://www.facebook.com/612365295504993/post/1562904153784431/?d=n>.
- ล้อม เพ็งแก้ว. 2547. **ภูมิพื้นภาษาไทย (๓) ข้อเขียนว่าด้วยความหมายและที่มาของคำในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.

ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา. 2556. **สะโพกสุดเสียงสังข์**. สืบค้น 30 กันยายน 2564,
จาก <https://guru.sanook.com/13717/>

สัมพันธ์ บุญยงค์ เกศเทศ. **เสวนาวิชาการ ภาษาวรรณศิลป์: ถอดรหัสหลักการและ
สุนทรียภาพ**. 18 กันยายน 2564.

Citipati. 2560. **การเดินรำประจำชาติของอินเดียชนิดต่าง ๆ**. สืบค้น 30 กันยายน
2564, จาก http://mycitipati.blogspot.com/2017/01/blog-post_21.html.

iPrice Thailand. 2564. **ชุดอินเดีย**. สืบค้น 29 กันยายน 2564, จาก [https://images.
app.goo.gl/jPtckBfWwmfwUsfm8](https://images.app.goo.gl/jPtckBfWwmfwUsfm8).